کەشکۆڵی پێشمەرگە

1985

کاتێ مشتەکۆڵەیان بەرز ئەکەنەوە
مژدەی خۆر هەڵهاتن ئەدەن
کاتێ بزە ئەیانگرێ
لەناو دەغڵی ڕیشیانەوە
بەپۆل پەڕەسێلکە ئەفڕێ.
وەختێ ئەنوون، کاتێ خەویان لێ ئەکەوێ
لەگیرفانی بەتاڵو کون کونیانەوە
ئەستێران ئەکەونە خوارێ.
وەختێکیش کەشەهید ئەبن
ژیان بەتەپڵو ئاڵاوە
بەگردۆڵکەو یاڵەکاندا هەڵ ئەگەڕێ!.

شاعیری گەورەی یۆنان
یانیس ڕیتسۆس

کلیل

ئەم کەشکۆڵە
سادە ئەدوێ، وەکوو ڕاستیی.
وەکوو هەژارانی وڵات.
گوڵە شیعری نایلۆن نییە،
بێ بۆن نییە.
لووت بەرز نییەو
بەسەرکەسدا،
فیز لێ نادات،
وەکوو قسەی پڕ گرفتو،
وەك باڵقۆنی کۆشکەکانی،
چینی سەرووی بە دەسەڵات!.
ئەم کەشکۆڵە:
ساکارە وەك گوڵی کێویی
وەك کچی خانووە قوڕەکان.
ڕوونە وەکوو چاوی قرژاڵ

جوانە وەکوو:
ڕیشە سپیەکەی مەولەوی
بێگەردیش وەك:
بەفری لووتکەو
دڵی منداڵ.

★ ★ ★

ئەم کەشکۆڵە
وەك هەگبەی پێشمەرگە وایە
نانە وردەو،
تاك تاك گوللەو،
لەتە ئاوێنەی شکاوو،
نامەو نوقڵو،
ڕادیۆیەکی،
خشەخشکەریشی تیایە!

★ ★ ★

ئەم کەشکۆڵە
وەکوو دڵی
پێشمەرگەکانی کۆمەڵە
شاخی ورەی بەرزی تیایە.
گێژەڵووکەی ڕقی پیرۆز.
ئارامی مەنگ.
خەونی شەهید.

کۆچی بێ دەنگ.
گەڕانەوەی هەڵۆی تیایە!
* * *
ئەی پێشمەرگەکانی کۆمەڵە!
ئەم قەڵەمە..
بۆیە باڵی لێ ڕوواوە
ئاسمانی ئێوەی بەدییکرد.
ئەم قەڵەمە
بۆیە دەنووك سوورە چونکە:
سەری کێشایە پەنجەرەی زامتانەوە.
بۆیە وا بەکوڵ ئەخوێنێ
لەبەر ئەوەی:
لەسەر مەچەکتان نیشتەوەو
چووە ناو گەرووتانەوە.
* * *
ئەی پێشمەرگەکانی کۆمەڵەی،
ناو ژووری چاو
ناو ژووری دڵ.
ئەم شاعیرە لاتەی خۆتان
هەر ئەم کەشکۆڵەی شك ئەبرد
گەر ڕازی بن
بیکا بە توێشووی ڕێگەتان

بەدیاری تان
وەکوو نانو
وەك چەپکە گوڵ.
ئەگەر ئەمیش بەختی سەوزی
مژدانە بێ
بچێتە ناو هەگبەکەتان
بچێتە لای گوللەو نوقڵو
بەر تەماشای ئاوێنەتان
ئەگەر ئەمیشتان خۆش بوێ
لەتەکتاندا
بێتو بڕواو
هەڵسێو بنوێ.
چەکەکانتان بانگی بکەن
ماچی بکەن.
ئەوا منی شاعیری لات
هەموو ڕۆژێ باڵای شیعرم
بەرەو ژوورتر هەڵ ئەچێتو
ئەبم بەشای،
هەژارانی هەموو وڵات.

1982

*لەڕۆژگارە تاریکو نووتەکەکانی دوای هەرەسی (1975)دا، ناوی "کۆمەڵە"و پێشمەرگە هەڵۆکانی، یان ناوی "شۆڕشگێڕان"و قوربانییەکانی بەر لەوەی لەدڵو دەروونی خەڵکیدا پێناسەیەکی حیزبی دیاری بکەن، داستانو مەلحەمەی ژیانەوەو هیواو خەونی مێژوویەکی نوێ بوون، لەو سەردەمانەدا، لەپەلەپیتکەی ئەو پێشمەرگە تاکو تەرایانەدا، کەدرپیان بەشەوەزەنگی دوای هەرەس دابوو، نەك هەر گیانی تاقمێکی سیاسی، بەڵکوو گیانی هەموو کوردێکی شۆڕشگێڕیان لەگەڵدا بوو ئەو ناوانە ئەبوون بەناوی عیشقو ئازادیو ئەوینیکوردستان. دەیان شەهیدی وەك شەهابو ئەنوەرو جەعفەرو ئارامو جەمالو شەماڵو عەلی عەسکەریو خالیدو عەزۆو.. هتدو بووبوونە ویردی سەر زمانی هەموو دڵدارانی شۆڕشی ڕزگاری، هەر لەسەرچاوەی ئەم عیشقەیشەوەیە کە گەلێ جۆگەی سووری ئەم کەشکۆڵە هەڵقوڵیون.

ش. ب

له شه‌وێكدا

شه‌و بوو هه‌ر پێشمه‌رگه‌و به‌فر
به‌بناری شاخه‌وه بوون
كه‌به‌فر نوست
ئه‌وان ورد ورد هاتنه خوارێ
له‌چوار لاوه هاتنه خوارێ.

★ ★ ★

شه‌و بوو له‌به‌ر ده‌ركی سه‌را
ته‌نها چه‌ن سه‌گێكی خوێڕی‌و
دوو پیكابی زه‌رد ئه‌بینرا.

★ ★ ★

شه‌و بوو قرمه‌ژنی گولله
گوێی گه‌ڕه‌ك‌و گۆڕه‌پان‌و
"سه‌را"ی كه‌ڕ كرد
بارانی گڕ به‌خوڕ دایكرد.

★ ★ ★

لەچوار لاوە دەست ڕێژو تەقە بڵاوە
لەژوورەوە، لەکونی کونی ژوورەوەی،
چەندماڵێکدا
خائینەکان، وەکوو جرجی زراو تۆقیو
وەك توتەڵەی بەر بارانی،
لەسەرمادا لەش هەڵ لەرزیو
خۆیان لەناو ئاودەست خانەو
ژێر زێرابدا حەشار داوە
لەچوار لاوە
دەست ڕێژو تەقە بڵاوە.

⋆ ⋆ ⋆

لە "دارۆغا"
پێشمەرگەکان وەك ڕەوەیەك
ـ بەورـ ی چاو تیژ
شارەزای کۆڵانو گەڕەك
بست بەبستی
دابەش بوونو ئەوسا هەر بۆ
پەنگو عیبرەت
کلکی چەند جاشێکیان بڕی!

⋆ ⋆ ⋆

لە "ئازادی"
دوو پیکابی زەرد، وەکو عار

زەرد وەك سیمای "هێتلەرەكەی"
شاری بەغدا
ڤین.. باركردوو
چەند تەنێك تاوان هەڵگرتوو
دوو یەكانەی زامدار بوونو،
تیژ ئەهاتن
لەناكاودا، لەپێچێكدا
هەڵۆی سووریان بۆ دەرپەڕی
لولەی سەرشانی گڕ هاوێژ
دۆزەخێكی بۆ داخستن
تیا توانەوەو
فریای دابەزین نەكەوتن.
⋆ ⋆ ⋆
هەر ئەو شەوە لەكانێسكان
پێشمەرگەیەكی حەڤدە ساڵ
لەبنكە دا ناویان نابوو
ـ هەژاری زاڵـ
باریكەلەو، لەش سووكەڵە
وەكوو ئاسك
چاوشین وەكوو قوبەی ساماڵ
گەردی خەمێ لەڕووی نیشتوو
وەك باخی گوندێكی چۆڵ بوو

لەو شەوەدا.. دەمێ خێراو دەمێ هێواش

جارێك قیتو..

هەندێ جاریش بە کۆمە کۆم

ئەچوە پێشێ

تا بگاتە سەر بەنگەڵەی دوژمنانو

بەنارنجۆك دایان بێژێ.

★ ★ ★

لەناکاودا —هەژاری زاڵـ

کەوتە ناو تەلبەندی بۆسەی دوژمنانو،

بە ئەڵقەیەك دەوری گیرا

ـ هەژاری زاڵـ برووسکە بوو، هاتە دەستو

لەگورگە کڵاو ڕەشەکان

چواری خستو.

لەدواییدا شەهید کرا.

هەر ئەو شەوە،

بێژنگی لاشەی بەپشتی

زیلێکەوە، لەقاچەوە، گرێ درا

بەسەر بەردو دڕكو داڵدا

بە لیتاودا، بەقوڕاودا.

ڕایان کێشا.

هەر ئەو شەوە.. لەشی سووری

لەسەر تەختی مەیتخانە فڕێ درا

دوژمن وتی:

چەتەیەکە بێ ناونیشان

بێ دایكو باوك

بێ کەسو کار

بۆ بەیانی کە خۆر هەڵهات

بینییان وا:

لەبەردەمی مەیتخانەی ئەم شارەدا

کۆمەڵ.. کۆمەڵ

دەیان دایکی عەبا بەسەر،

کوڕ لە کێوان

ڕەش ئەچنەوە

بەبێ دەنگیش پاڵەپەستۆو پەلەیانە

هاتوون تەرمی، ئەو هەڵۆیە ببیننو

بزانن کوڕی کامیانە؟!

1981

ماڵ ئاوایی

هەورازی کووڕ: پشتی شاخێکی بە عومرە
بۆ پێشمەرگە دانەویوە
ئێوارەیە
ڕێچکەو ڕیزی یەك لەدوای یەك
بەرەو بناری ئەودیو
دەنگ: هەر پڕمەی
وڵاخێکەو، وردە بەردو زیخی ژێر پێ
بێ دەنگ.. بێ دەنگ
بەسەر پەیژەی دانە بەردا
ئەم کاروانە کڕوماتە سەر ئەکەوێ
بەسەر پشتی وڵاخەکەی پێشەنگەوە
تەرمی شەهید
دوو دەستی شۆڕ بەرەو زەوی
ـ هۆ بنچکی قژ خۆڵاویی
ئەمە زامێکی تازەیەو لێ ی نەکەوی.

ئێوارەیە.
خۆر وێنە کێشێکە لاواز
دەستی دوا تیشك درێژ ئەکاو
بە ئاستەمێ
زەردە.. ڕەنگێ
ئەدا لە loولەی تفەنگ و
یالّی خوێناویی ولاّخ و
ئینجا ئیتر چاو لێك ئەنێ
ـ هۆ شەمالّی تۆزێ بزێو!
پەلە مەکەو ئاگات لێ بێ
ئەمە زامێکی تازەیەو
با کاکۆلّو قژی ڕەشی نە ئالۆزکێ
ئێوارەیە
وا لوتکە.. چەتری هەورێکی زۆر بەنزمی
لەسەر سەری خۆی هەلّ داوە
ـ هۆ لوتکەی بەرز!
ئەوا ئیستە ئەگەنە لات
مل هەلّبڕەو بەو هەورە تەنیایە بلّێ
کە گەیشتنە سێبەرەکەی
نمە.. نمە.. با بباریّ
مل هەلّبڕەو سووك پیّی بلّیّ
شەهیدێکیان لەگەلّدایە

ئەڕواتەوە بۆ دێکەی خۆی

لەوێ ئەنوێ

سووک پێی بڵێ

شەهیدێکە زۆر تینویەتیو ئاوی ئەوێ.

1982

گۆرانیەکی داواکراو

دوانزە ساڵەو هەموو ڕۆژێ
لەم وڵاتە غەمگینە دا
ڕژێمی خوێنو سێدارە
دایکێ، خوشکێ
لە پرچەوە هەڵئەگرێتو
لەڕەنگی ڕەشی پرسەیان هەڵ ئەکێشێ.
تەماشاکەن: بەرگیان شەوەو
ئەستێرەی سەری بڕڕاوی
براکانیان، باوکیان، مێردیان
لەسەر سنگیان ئەجریوێنن.
تەماشاکەن: ئەو سەرانە
چاو لە چاوی
شۆڕشگێڕان ناتروکێنن.
پێش دوانزە ساڵ
ڕەشپۆشەکان ئەژمێردرانو

هەر ئەوەندەی
لقو چڵی درەختێکی ڕووتاوە بوون
ئەژمێردرانو هەر ئەوەندەی:
دەرگاو پەنجەرەی گوندێکی
شاخ نشینی چەوساوە بوون.
ئەی ئیستاکە چی ئەژمێری؟!
یەکە یەکە سنەوبەری
"سوارەتووکەی" چاوهەڵوەریو
چۆن ئەژمێری؟!
یەکە یەکە
ئەشکەوتی ناو شاخو کێوی
هەتاو نەدیو چۆن ئەژمێری؟!
دوانزە ساڵەو هەموو ڕۆژێ
ڕژێمی مەرگ
گوڵێك، مانگێك
شیعرێکی تازە ئەکوژێ.
دوانزە ساڵەو هەموو ڕۆژێ
ئەم وڵاتە غەمگینەمان
لەپرسەی کانییەك، گردێك
باخچەیەکیا دائەنیشێ
ئەی وڵاتە غەمگینەکەم چاو هەڵبڕە:
گزنگ لە بزەی کازیوەی

ئەو لێوانەت هەرگیز مەبڕە

تەماشاکە: لەم شەوەدا

خوێنی شەهید

بارانی تووش

دەشتی گوڵاڵە ئەڕوێنن.

تەماشاکە: هیوا بولبولێکی سەوزەو

ئەفڕێو لەسەر چەکی شانی

پێشمەرگەکان بۆت ئەخوێنێ.

ئەی وڵاتە غەمگینەکەم:

فاشستەکان

کە درەختێکت سەر ئەبڕن

دارستانێ لە خۆیان ئەکەن بەدوژمن.

کە کانیەکت ئەکوژن

زۆریان لەتینوواندا ئەمرن.

ئەی وڵاتە غەمگینەکەم:

تۆ گوێ بگرە

وا هەڵۆی سوور

چریکەیان پڕ بە ئاسمانی فڕینە

گۆرانییان باڵی تیشکی ئاگرینە.

ئەوا پۆل پۆل

لەدەوری سەری تۆ ئەخولێنەوە

ئەم سرووده ئەڵێنەوە:

وەك سبەینێ ئەو ڕۆژە دێ
دایكو خوشكە ڕەشپۆشەكان
ببن بە باخی زەردو سوور
پەلكە ڕەنگینە لە بەركەن
ئەو ڕۆژە دێ
كانیو گوڵو شیعری جوانیش
هەرگیز نەمرێ.

1981

کام ڕێبوار

باشە کەستان هەتا ئیستە
لەتوولە ڕێو
هەورازە ڕێو
شەقامە ڕێتان پرسیوە:
چ ڕێبوارێ
ساڵ دوانزەی مانگ
وەك ئەستێرە
وەك باڵندە وەکوو هەور
چاوی لەتانو پۆتانە؟!
چ ڕێبوارێ
وەکوو درەخت
وەك تاشە بەرد
وەك مێرگو وەرد
ئەتاندوێنێو لەگەڵتانە؟
من لەتیپی پەنجاویەکم

له "جەولە" بووم
لەم سەر هەناسەی بەفرم برد
بۆ گەرمیان
لەو سەر گڕەم هێنایەوە
بۆ ڕێواسی قاچ تەزیوی
گەورەی کوێستان.
بەهەر لایەکدا تێ پەڕیم
بەهەر ڕێگەیەك گەیشتم
ئەوەم پرسی:
تووله ڕێ یەك بۆرەقنە
کشاو، پێچ خواردوو هەتا سەر
پلەی ملە
لەپێچپێکدا وای پێ وتم:
ـ ئەو ڕێبوارە ئێجگار ئێجگار،
خۆشەویستە
کە ڕۆژانە بەسەرمانا
ئەڕواتو دێ
ئاو ڕاوەستێ، ڕاناوەستێ
بەتەقەڵی گەورەی هەنگاو
دەشت بە شاخو
شاخ بە دەشتەوە ئەدووری.
دیسانەوە ڕێ یەکی تر

هەورازە ڕێ
ڕێ یەکی تر
شەقامە ڕێ
هەموو وتیان:
ـ لە هەمووتان خۆشەویستر
ڕێبوارێکە
کە بست بە بست
ئەماننناسێ
نەهێنیی ئەو
لای ئێمەیە
ئەو ڕێبوارەش
هەر تەتەری پێشمەرگەیە!

★ ★ ★

ئەی تەتەری هاوڕێی "با"
ئەی هاوڕێی گەرماو سەرما.
تۆ یەکێکیو هەمووومانی.
تۆ هەموومانیو یەکێکی.
لەم سەر، لەو سەر
تۆ پۆستەی ڕازو نەهێنی
هەموومانت لەمشتایە
شیرینو تاڵ.
سۆزی دایك

تاسەی برا
خۆزگەی خوشك‌و
شەوقی پرسی ژن‌و منداڵ.
بۆنی خۆشی دەزگیرانمان بۆ ئەهێنێ
ماچەکانمان لەگەڵ خۆتا ئەبەیتەوە
شیعری هێشتا قژ خوێناویی
ناو زیندانمان بۆ ئەهێنی‌و
لەم سەر نامەی،
باخێکی ئازاد کراومان ئەبەیتەوە.
ئەی تەتەری هاوڕێی ئاو!
هاوڕێی سێبەر هاوڕێی هەتاو!
تۆ هەموومانی‌و یەکێکی
تۆ یەکێکی‌و هەموومانی،
تۆ ئەو کەسەی من بزانم
وەك هەر بەپێوە ژیاوی
ئەبێ هەر بەپێوەش بمری.

لەبەر تەندورێکدا

زستان بێ، تۆ
وەکوو زۆپای ژوورەکانمان
هەر سووتاوی.
هاوین بێ، تۆ
وەکوو بیابانی خواروو
پڕووکاوی.
بەم ڕۆژگارە:
تۆ وەك شیشی سوورەوە بووی
ناو کورەکەی
ئاسنگەری
گەر بچیتە بەر شەماڵێ
وەك ئەو شیشەو بخرێتە ئاو
گۆشتو ئێسقان،
چزە کردووی
بە هاڵاوی،

لەسەد لاوە لەشت کانیی:
کانی ئارەق:
ئارەقی شین
ئارەقی مۆر
گەرم.. گەرم
دەر ئەداتو کەچی تۆ هەر
لەبەر دەمی کڵپە کردووی
زمان ئاڵی،
تەندوورێکدا ڕاوەستاوی.
ئەی نانەوای ئەم مەڵبەندە
ئەی هاوڕێی
ڕیش ئارداویی
ئەی برژانگو تووکی سەر سنگ
هەڵگڕوزاو
وەك باخەکەی:
"دێ" ی ئەوبەری ڕاپێچ کراو.
ئەی نانەوای ئەم مەڵبەندە
ئەی هاوڕێی،
پێش هەمووومان لەخەو هەستاو!
بابێ نانی
گەرمی قەراغ زیاتر برژاو
بابێ نانی دەس سووتێنەر

جار جار پشکۆ پێوه نوساو

ئەی هاوڕێ!

ئەم کۆمەڵەمان زوو تێرکه

پەلەمانە، ڕاییمان که

ئەی هاوڕێی ڕیش ئارداویی

ڕێ یەکی دوورمان لەبەره

کێ ئەزانێ جارێکی دی

کاممان دێتەوه بۆ ئێره؟!

پەڕەسێلکەیەک

هەفتەیەکە
ڕووتو قووت هەڵیان واسیوە
چاوی ئاوساو، سەری کەوتۆتە سەر شانی.
پێست توێخێکی داماڵراوە
کە ئەیبینی:
ئەڵێی کەروێشکێکی لەڕی،
تازە لە قولاپ دراوە
پەڵە خوێنی سەر کۆنکرێت
دڵۆپ.. دڵۆپ
لەدیواریش هەڵپژاوە.
هەفتەیەکە..
ئەو دڵە بچکۆلانەیە
کەهەر.. پڕ بەمشتێ ئەبێ
لۆکەیەکەو ئازاری مۆر
ئازاری شین هەڵ ئەمژێ

ئەو دڵە بچکۆلانەیە

سەعاتێکی جەڕەس دارە

هەتاکو ژان قوڕمیش کات

ئەو زەنگێکی خەبەر دارە.

هەفتەیەکە

ڕووتو قووت هەڵیان واسیوە.

ئەو نەهێنیانەی لە لای بوو

بەستیە باڵی پەڕەسێلکەی دڵیو،

دڵیش بەرەو ئەو شاخانە هەڵفڕیوە.

ئەوا ئیستا

لەش ساردو سڕ

ساردو سڕ وەك

تاشێ بەفر

ئەوا ئیستا

لەمابێنی مەرگو ژیندا..

لە پەنجەرە بچکۆلەکەی ئەو بەرەوە

چاوی لێڵ بووی سەرنج ئەدا

ئەوا ئیستا بەیانییە

خۆرێکی تازە هەڵهاتو

ئەمیش هێواش

چاوی لێك نا!

هەرەس

لەبیرتانە؟!

ساڵی هەرەستان لەبیرە؟!

لەبیرتانە؟!

ئەو بەیانییەی کە هەستاین..

چاومان گلۆفت

سەیرمان کرد:

شاخەکان: تفمان لێ ئەکەن؟

دارستان: پشتمان تێ ئەکەن؟

گوند، چەمۆڵەمان لێ ئەنێ؟

شاریش پێمان پێ ئەکەنێ؟

لەبیرتانە؟!

چەکەکانمان بەسەرماندا

چۆن ئەگریان؟

پاڕانەوە

داوێنیان گرتین کە نەڕۆین.

لەبیرتانە؟

بەزۆر.. بەزۆر

دەسمان بەستن

دەممان بەستن

لە "مەخفەر"و "پادگاکان"دا

یەك.. یەك

گۆڕمان بۆ هەڵکەندن؟!

لەبیرتانە؟

لەدوای هەرەس

پەنجە: لەقەڵەم ئەترسا

برۆ: لەبرژانگ ئەترسا

دەستی چەپ لە

دەستی ڕاستو

هەنگاو لە ڕێگە ئەترسا؟!

لەبیرتانە؟

لەدوای هەرەس

ئەو سەردەمە

کە پڵنگان چوونەوە شاخ.

وەختێ بزە

کەوتەوە سەر لێویی قەندیل؟

بانگی سەفین

گەیشتەوە گوێی قەرەداغ.

لەبیرتانە؟!

ئەو سەردەمە

لەدوای هەرەس

کەس نەبوو کەس

جگە لە هەڵۆی کۆمەڵە؟

لەبیرتانە؟!

1982

سێوەکەی دڵ

بۆ شەهید جەمالی عەلی باپیر

ئەگەر لەچیاتان پرسی:
"جەمال" کێیە؟
لووتکەی خۆیتان
نیشان ئەدا!.
ئەگەر لە ڕووبارتان پرسی:
"جەمال" کێیە؟
ئەڵێ گوێ لە خوڕەو هاژەم بگرن!
ئەگەر لەباخانتان پرسی:
"جەمال" کێیە؟
ئەڵێن: بۆنی
گوڵباخی سەر،
چڵانمان کەن!
ئەگەر لەڕووتەو هەژاری
ئەم کوردستانەش ئەپرسن:
"جەمال" کێیە؟

هەموو تێکڕا
دەستی چەپیان
ئەخەنە سەر:
سێوەکەی دڵ!

1981

شیعری کاریکاتێر

بەیانی بوو لە "کانێسکان"
بەچاوی خۆم:
"قەعقاع"م دی
بروسکەیەو شاڵاو ئەبا..
ئازا.. ئازا
هەر خۆی ئازا
دێتە پێشێ
قژی کچێکی قوتابی
سیانزە ساڵان ڕا ئەکێشێ!
ـ هەلهولە.. هەلهولە.. هەلهولە..
نیوەڕۆ بوو لەناو قەیسەری نەقیب دا
بەچاوی خۆم:
"سەعدی کوڕی وەقاص"م دی
تیر لە چاوی یەوە ئەباری
لە بازاڕی مانگرتودا

قفڵی دوكانێكی شكان
چوه ژورێ
ئازا.. ئازا..
وەختێ لەوسەر هاتە دەرێ
ئارەقی زۆری ڕشتبوو
بەم دەست چەند تەبەقێ هێلكەو
بەو دەستی تر چەكەكەی خۆی
هەڵگرتبوو
ـ هەلهولە.. هەلهولە.. هەلهولە!

هێلانە

چەند ڕۆژێکە
جوتێ کۆتر.. کۆترە شینکە
تاقی پەنجەرەی هەوایی ژورەکەمیان
تەنیا ژوری ماڵەکەمیان
لەو دیوەوە..
کردۆتە هێلانە بۆ خۆ
بە یەکەوە ئەگمێنن
بەدەنوك ئەدەن لە شوشە
وەك حەز بکەن بماندوێنن.
ئەیانبینم:
چاوی بادەمی زەرد باویان
ئەبڕنە چاوی خەمگینم
بەماڵی نوێی
پشت لە گڤەی بەر ڕەشەبا
بەختیارن
نە تینوو، نە برسیانە

مل لە باڵی یەك هەڵئەسوون
باڵە فڕێی خۆشییانە.
ئەی جووتە کۆترە شینکەکە!
من نازانم لە کام مەڵبەندەوە هاتوون؟
کام ڕێگای دوورتان بڕیوە
ئاوارەن و هێلانەتان لێ شێواوە؟
چیتان دیوە؟!
من نازانم! بەڵام ئەی داخ
ئەی جووتە کۆترە شینکەکە
ئەی داخ.. ئەی داخ
تەمەنی ئەم شادیەتان
ئێجگار کورتە
ئەی جووتە کۆترە شینکەکە
ئەی نابینن دەم و چاوم
ئەڵێی کانیەکە وشك و
پەستیم هەورەو دایپۆشیوە
ئەی نابینن دڵم ئەڵێی
شەمامەیەکی گوشراوەو
نیگای تەڕی خۆی نەسڕیوە
ئەی جووتە کۆترە شینکەکە
باڵ لێك مەدەن.. مەگمێنن
بەیانی دێن

نازیەکان دێن، ئەم گەڕەکە
ژورەکەمو ژورەکەتان
ئەڕوخێنن!

*ئـەم شـیعرە لـە ڕۆژانێکـدا وتـراوە کـە ڕژێمـی خـوێنو سـێدارە کەوتـە ڕوخاندنی هەندێ لە گەڕەکە میللییەکانو ئاوارە کردنـی سـەدان خێزانـی کوردو دەربەدەر کردنیان.

گریان

ـ ئەو دارستانە بۆ ئەگری؟!
ـ ڕەنگە درەختێکی گەنجی لێ مردبێ.
ـ ڕەنگە زریانی دوێنێ شەو
کچە چنارێکی شۆخی فڕاندبێ.
ـ ڕەنگە هەواڵی کوشتنی
پۆلە مەلێکی عاشقی
خۆی بیستبێ!
ـ ئەو.. ئەزانێ
لەسبەینیەوە بە تەنها
جێ ئەمێنێ
وەختێ گوندی خۆشەویستی
هەزار ساڵەی
لە لووتکەوە
بۆ بەرەوخوار دائەگیرێ!

1980

نیشانە

لەدوای "مەسیح"
خاچ بوو بەنیشانەی دییان
ـ ئەی بۆ شەهیدی کوردستان؟!
ـ من نیشانەو
مەدالییای
سێدارەیەك دروست ئەكەم
هەتا یەك یەك
بیدەن لە یەخەو بەرۆكتان.

1980

دەرمان

بۆ شەهید دوکتۆر بەختیار

من خۆم پزیشکم.
بۆ تیماری زام
دەرمانی هەزار
برینی لەشی
دەردەدارم کرد
بەڵام بۆ زامە قووڵەکەی لەشی
ئەم کوردستانە
دەرمانی چەكو فیشەکم هەڵگرت.

1980

گەردەلوول

شیعری سرود

برایـنە!

تەماشاکەن

لەو پێ دەشتانەی خوارەوە

هەتا چاوی چەکمان بڕکات

گەردەلوولی سووری ئێمە

چۆن هەڵ ئەکات؟

تەماشاکەن

لە گێژەنی تووڕەبوونیا

لەگەڵ خۆیدا

دوژمن تا کوێ ڕاپێچ ئەکات؟

گەردەلوولە.. گەردەلوولە

گەردەلوولی گەرمیانە.

تەماشاکەن:

لەو پێ دەشتانەی خوارەوە

بە دێهاتو بە شارەوە

له "سەرقەڵا" وە تا "دوبز"

له "دوز" ەوە هەتا "هەكز"

ئەم شمشێرە سوورەی شۆڕش

چۆن ئامادە

لەڕووی مەرگا هەڵكێشراوە.

گەردەلوولە.. گەردەلوولە

گەردەلوولی گەرمیانە

براینە!

تەماشاكەن

لەو پێ دەشتانەی خوارەوە

كە وەك لەپی دەستی ڕەنجدەر

هەڵقرچاون

كەوەك قاچو قوولی ڕووتی هەژار

قڵیشاون

تەماشاكەن:

چ ئاگرێ بەربۆتە شەوی ئەو ناوە

چ دۆزەخێ بۆ داگیركەر داخراوە

گەردەلوولە گەردەلوولە

گەردەلوولی گەرمیانە.

1982

لێبووك

شیعرێكی لێبووكی پایتەخت
لە دیواری كوردستانی
نووسی: بەهەشت.
كە شەو داهات
كە خەو پەنجەرەی چاوانی
شاری داخست.
ئەوسا ئیتر
بەدەم ڕێوە
پرچەكانی "سنەوبەر"و
ڕیشە درێژەكەی "سیروان"
تێك ئالاْنو
ئەو بەهەشتەیان سڕیوە!!

1982

*لێبووك: موهەریج

بووكە سەماكەرە

شاعیرێكی بستە باڵای

دەرباری شا

شیعری بووكە سەماكەرەی

تەمەن كورت بوو

زۆر كەم ژیا

هەر كە سوڵتان هەستایە پیان

هۆڵی جێ هێشت چووە دەرێ

هەر ئەوەندەی:

تا ڕادیۆكەمان بێ دەنگ كرد

تەلەفزیۆنمان بێ ڕەنگ كرد

ڕۆژنامەمان كرد بەسفرە

ئیتر شیعری بستە باڵاش

بوو بە –نەبوو-

هەردەم‌و دەست.

ڕۆحی دەرچوو.

1982

پیاو

بۆ جگەرگۆشەی شەهیدە قارەمانەکان،

بۆ منداڵانی کوردستان دیاریو یادگارە

مامۆستایەك بەناو پۆلدا
ئەهات. ئەچوو
باریکەلەو غەمگین وەکوو
جوانوویەکی لە ڕەو وون بوو.
ئەهات.. ئەچوو
مەکۆی ژان بوو.
دەمو چاوی:
لە "مانگ "ی تازە گیر خواردووی
ناو تەمێکی ئەستوور ئەچوو
هەر هاتو چوو
مەکۆیەکی بێ ئارام بوو
هەر هاتو چوو
بەسەرنجی وێڵیا دیار بوو
خەیاڵی ئەو

وەك گەواڵە هەوری دەم "با"
بۆ شوێنێكی دوور فڕی بوو.
هەر هاتو چوو
لە چۆڵەكەی
هێلانە لێ شێواو، ئەچوو.
لە پڕێكدا
ئیستێكی كرد
دەستی بۆ بەر باخەڵی برد
چاویلكەكەی كردە چاوی
تا چركەیەك تاس بردیەوە
لە دوایدا
هێدی
هێدی
ئەم شیعرەی بۆ پۆل خوێندەوە:
منداڵینە!
پێش چەند ساڵێك
پیاوێك هەبوو
تەماشاكەن:
تاكوێ دەستم هەڵبڕیوە
وا كەڵەگەت!
ناوشانی پان، مل بەرزو كەڵ.
لەش پڵنگیی.

ڕەوت گورجو گۆڵ.
ماسوولکەی ڕان
وەك بەرد پتەو
ماسوولکەی قۆڵ.
ڕەنگی چاوی
مەیلەو سەوزی بریقەدار،
هەر وەك گۆمی بەرهەتاوی،
ڕوون تا بن دیار.
بزەی تەڕی وەکوو باڵی
پەپوولەیەك ئاونگاوی
هەرگیز وەنەوشەی سمێڵە
باریکەکەی جێ نەئەهێشت.
جار جار توڕە
وەك ڕەشەبا.
ناو بەناویش وەکوو شنە
زۆر لەسەرخۆ.
هەندێ جاریش گاڵتەکانی
پەردە دڕی دەم بە قاقا
قسەکانی خۆشو شیرین
هەر وەك گەزۆ.

* * *

مناڵینە!

ئێوە کەستان هەر نەبوو بوون
کە ئەو پیاوە
کوڕی شاخو کوڕی بەفرو
پێش مەرگە بوو
ئێوە کەستان هەر نەبوو بوون
کە ئەو پیاوە
پڵنگێکی کوردستانی،
ناو لێرەوارو بێشە بوو
بازی باڵ سووری بەچنگی
سەر سەفینو
سەر هەلگوردو
سەگرمە بوو.
مناڵینە!
چەمو ڕووبار خۆشیان ئەویست
شەوان درەنگ
بە هاژە ئەیانکردە خەو.
شەماڵ هێواش بە لەپی دەست،
ئارەقەی ناوچاوی ئەسڕی.
درەختەکان:
بە پۆپشمینی سێبەریان
کە پاڵ ئەکەوت
باڵای بەرزیان دائەپۆشی.

نمەی باران‌و منداڵان
خۆشیان ئەویست
گوڵ بارانی قژیان ئەكرد.
هەژارەكان خۆشیان ئەویست
ئەو خەمی ئەكردنە كۆڵو
ئەمانیش گشت دەست لە ملان
ماچیان ئەكرد.

⋆ ⋆ ⋆

مناڵێنە!
ئێوە بووبوون، كە ڕۆژێكیان
نیوەڕۆ بوو
كوردستانمان تاریك داهات.
نەهەنگێ هات
چیای قووت دا
بەردی كرۆشت
ڕووبارەكانی هەڵلووشی
مناڵێنە!
كۆست بوو، كۆست بوو كۆستی نەهات!
مناڵێنە!
چیمان لێ هات
چیمان لێ هات!

⋆ ⋆ ⋆

منالێنە!

با بێ ینەوە سەر ئەو پیاوەی

لەو دەمەدا

دڵی لیمۆیەکی زەرد بوو

لیمۆش خاکی کوردستان بوو

کوردستانیش سیس‌و گوشراو

⋆ ⋆ ⋆

منالێنە!

کێ بێ.. کێ بێ؟!

سواری ئەسپەشێکەی خۆی بێ.

لە ئاوزەنگی تێتەقێنێ

کێ بوێرێ؟

دڕ بە تاریکی‌و بەترسی

ئەژدەهاکی تازە بدات؟!

کێ بێ بڕوات؟!

بچێ ڕاوی نەهەنگ بکات

ئاو بۆ شارو گوندی تینووی

ئێمە بەردات؟

کێ بێ بڕوات؟!

⋆ ⋆ ⋆

منالێنە!

ئەو سوارانە سوار بوونەوە

ئەسپەکانیان نەفرۆشتبوو
دڵیان نەدا بوو بە کرێ
کلیلی دەربەندو شاخیان
بەجێ نەهێشت بۆ هیچ دزێ.
ئەو سوارانە سوار بوونەوە
شەوی درێژ نەیخەواندن
تاریکە ڕێ نەیگلاندن.

★ ★ ★

سوار بوونەوە
وا بەرەو ژوور
جڵەویان سووڕان‌و، ڕوویان
کردەوە هەواری خاڵی.
ئەوا حیلەو چەپۆکانی
ئەسپی یاڵ بژ
شریخەی ناڵی گڕ هاوێژ
بەدەم هۆرەو قەتارەوە
سەر ئەگەون.
یەکەم جارە خۆیان ئەکەن،
بە دەربەندا
یەکەم جارە نەهەنگ لە خەوی خۆشی دوای،
هەرەس ئەکەن!
لە تاریکیی چاو نەبیندا

لەو دەمەدا

سەرو ملی ئەو سوارانە

کۆمەڵێ مۆمی کافووریی داگیرساو بوون

هەر کەترووسکە دای لە کەژ

درەخت زەردەخەنە گرتی.

هەر کە ترووسکە دای لە ئاو

شەپۆل گوڵی دا لە قژی.

هەر کە ترووسکە دای لەماڵ

خەمی هەژاران پێکەنی.

⋆ ⋆ ⋆

مناڵینە!

ئەو .. ڕۆژانە

ئەو.. پیاوانە

ئەو.. سەردەمە

ئەو.. چەند کەسە

وەك دارەڕای

ژووری سەپانێکی لادێ

وەك ئەو وانانەی ئەیخوێنن

ئەتژماردن..

یەكو دووانو سیانو چوارو..

وەك پەنجەکانی مام ڕۆستەم،

باخەوانی قوتابخانە

له دوو دەستا دوو پەنجەش کەم!
منالێنه!
بەڵام ئەو چەند پەنجەو دڵە
ئەو سەردەمە
دڵو پەنجەی
ملیۆنان بوون
ئەو چاوانە
چاوی هەموو
پارچەیەکی کوردستان بوون.

★ ★ ★

منالێنه!
ڕۆژ هاتو چوو
بەرە بەرە چاوی نوستوو
خۆیان لەدەس خەو ڕاپسکان
مۆمی زیاتر
لەسەر دوندو
ناو ئەشکەوتو
تاشە بەردەکان داگیرسان
منالێنه!
ئەو ڕۆژگارە.. تاڵ بوو.. تاڵ بوو
هەر ئێجگار تاڵ
کونە گورگو

کوونە ورچو

کلۆری دار

ئەکران بە ژوور، ئەکران بەماڵ.

* * *

مناڵینە!

ئەوانەی تەپلەی ئاسنیان

لەسەردایە

ئەوانەی بەرگی کوشتنیان

لەبەردایە.

دەستیان ئەخستە سەر دەمی

زنەو کانیی

زنەو کانیش وەکوو منداڵ

وەکوو ئێوەی چاو گەش چاو گەش

لە دوای یەکدوو شڵپەو نووزە

لە ژێر دەستیاندا ئەترسان

لە ژێر دەستیاندا ئەخنکان

ئەچوونە سەر:

پیرە داری باپیرەی دێ

پیرە داری قەد کۆماوەی

سەر لق لەرزۆك،

ڕدێن درێژ

شاپڵێتەیان ئەخستە ناو

هەناوێوە
هەتا ئەبوو بە خۆڵەمێش.
شەو درەنگان
ئەچوونە سەر:
ماڵی شیعرو ماڵی چیرۆك
ماڵی "بێکەس" ماڵی "بلە"
ماڵی هەر خامەیەك بەرگی،
"سمکۆ"و "شێخ" یان بپۆشیایە
هەر قەڵەمێ فەقیانەکەو،
جامانەکەی "مامەیارە" ی ببەستایە
بەپەیژەدا
بۆ سەر سەربان سەرئەکەوتن
ئەچوونە خوار
لەناو جێدا ئەیانگرتن
لەدواوە دەستیان ئەبەستن
بەپەڕۆ چاویان ئەبەستن
ئیتر ئەبران
لەپێچپێکدا
لەدۆڵێکدا
لەگۆمێکدا
دوایی سەرەونگون ئەکران.

* * *

منالێنە!
ئەو.. ڕۆژانە
ئەو.. پیاوانە
ئەو.. سەردەمە
ئەو.. چەند کەسە
ڕووتەڵە بوون وەکوو شاخی "مامەڕووتە"
وەکو "قانع".
سکیان وەك جامی فافۆنی تێك قوپاو بوو
تینووشیان بوو
وەك"هەڕوتە"
بەسێو چوارێكو.. یەك تفەنگ
بەسێو چوارێكو.. لێفەیەك
بەسێو چوارێكو.. خەپلەیەك
بەڵام بە هەمووشیان یەك دەنگ!
منالێنە!
ئەو.. ڕۆژانە
ئەو.. پیاوانە
ئاگریان بۆ ئاگردانی
ساردەوەبووی كێوان ئەویست
ئاگر نەبوو.
تفەنگ داوای گوللەی ئەکرد
گولله نەبوو.

قۆڕەی سك داوای لەتێ نان،
زیادی ئەکرد
لەت کوا هەبوو!
منالێنە
هیچیان نەبوو
هیچیان نەبوو
تەنها هەر خۆشەویستیو باوەڕو
چاوی گەشی ئێوەیان بوو!
منالێنە!
بابێینەوە سەر ئەو پیاوەی
بەدوای چاوی کوردستاندا
بەشوێن پشکۆو گوللەو ناندا
هەر ڕۆشتو ڕۆشت
مامزی سرك،
شوور و،
بەران
ماندوو بوون، ئەو
ماندوو نەبوو
دەمێ ئەبوو
بە "ڕەشەبا"
دەمێکی دی
بە برووسکە.

ئینجا ئەتدی پەلەوەرە
بۆتە قوڵنگ
بۆتە شاهۆ
جارێکی تر ئەتبینیەوە
شوانی گوندو ڕانە مەڕە.
گردی دڕکو داڵی بڕی
شاخی قەڵو داڵی بڕی
خێڵگەی کەڕو لاڵی بڕی
هەتا دواجار
کوڕی شوانکار
وەک قوڵنگی باڵ بریندار
گەیشتە ناو توونی بابای
ناوچەی هەکار.

* * *

مناڵینە!
ئەو.. سەردەمە
دۆستێ وتی:
هەر بگەنە ماڵی ئێمە
ئاگردانمان پڕ پشکۆیە
پشکۆ بەرن
کۆشی ژوورو
گیرفانی تاقو هەیوانمان

پڕ گوللەیە
گوللە بەرن
نانمان هەتاکوو لای بن میچ هەڵچنیوە
هەر نان بەرن.
مناڵینە!
ئەفسوس.. ئەفسوس
دۆستی سالووس
کە چووینە بەر ئاگردانی
خۆڵەمێشمان کرد بەسەری
درۆکانیا
بەڵێن بوو بوو:
بە جرجێکی
بۆدڕ و پیس
ئەگەڕا بە شوێن کونێکدا
خۆی حەشاردا.

★ ★ ★

مناڵینە!
هیچ لە ئێوە ناشارمەوە
بۆ بەڵێنە بێ قاچەکەی
خانەخوێی دۆست
لەدواییدا
چەکەکانمان

خامەکانمان

هەموو لێوی خۆیان کرۆشت.

* * *

منالّینە!

وا قولنگی بالّ خوێناویی

بالّ لە بەفری نوابارێو، ئەخشێنیّ

لە کێلگەی سەهۆلّ بەنداندا

خوێن ئەڕوێنیّ.

ئەستێرەی سوور

کەمیّ ئەفرێتو ئەکەویّ.

مانگی زامدار

تۆزیّ هەلّدیّو

لە دوایشدا

ڕەنگ زەرد.. ڕەنگ زەرد

لە نوێنی هەورا ئەخەویّ.

* * *

زامەکانی ئەستێرەی سوور

تینوویانە

چاو بۆ کانیەك ئەگێڕن

کوڕەکانی خاکی زامدار

برسییانە

بۆ بنچکیّ،

گژوگیایەك.. چاو ئەگێڕن.

منالێنە!

لە هەکارا

لە هەکاری تارومارا

گوڵە گەنمەکانی شۆڕش

لەبرساندا زۆریان مردن.

جۆگەکانمان لەتینوانا

زۆریان مردن

منالێنە!

ئەوا هاتن

نزیکو دوور بە loورە لوور

گورگەکانی هەکار هاتن

لەو دیو.. لەم دیو

بە ڕەو هاتن

بە ئەڵقەیەك دەوری مانگی

زامداریان گرت.

ئەوا ئیستا مانگ گیراوە

ئەوا ئیستا ئەستێرەی سوور

دەم بەستراوو

دەست بەستراوە،

لەسەر پشتی گورگێکی ڕەش

برینی شەتەك دراوە.

* * *

منالێنه!

کوشتیان!

کوشتیان!

وەختێ کوشتیان

سەعات هەشتی بەیانی بوو

تەمو مژ ئەرخەوانی بوو

وەختێ کوشتیان:

خونچەیەك تازه ئەپشکووت.

پاسارییەك تازه.. تازه

خەریکی باڵەفڕێ بوو.

ماسیەکی بن گۆم، تازه

گەرای ئەخست.

کارژۆڵەیەك تازه ئەبزووت.

منداڵی چەند شەهیدێکمان

داره داره

تازه تازه

پێ یان ئەگرت.

وەختێ کوشتیان

سەعات هەشتی بەیانی بوو

تەمو مژ ئەرخەوانی بوو

هەر هەمان سات

له کەرکوکدا

یەکەم جار بوو کیژۆڵەیەك
لە پۆلی یەك
پەنجەی خرپنی هەڵبڕێ
یەکەم جار بوو
فێر بێ ناوی،
"عەلی" باوکە پێشمەرگەکەی
لەسەر تەختەی ڕەش بنووسێ!
مناڵینە وەختێ کوشتیان
سەعات هەشتی بەیانی بوو
تەم‌و مژ ئەرخەوانی بوو
کە ئەویان کوشت
هەر هەمان سات
"مەرگەوەرێك" زیندو بۆوەو
دەستی گوڵ کوژانی، گوشی.
"مەلای خەتێ" یەك هاتەوەو
بەپێی پەتی‌و سەری قۆتی
سەرکەوتەوە سەر منارە!!
مناڵینە
کە ئەویان کوشت
"موشیرێکی" تر هاتەوەو
دەرگای دەربەندی بۆ پیاوکوژ
خستە سەر پشت

كه ئەويان كوشت
سەعات هەشتى بەيانى بوو
تەمو مژ ئەرخەوانى بوو
ئەو وەختەى كەوت:
چاوى سەوزى
گەلايەكى سەوز ماچى كرد.
قژى ڕەشى
وەنەوشەيەك خۆى تێئالان.
كانيى خوێنى
ڕەگێ دەمى خۆى پێوەناو،
هەڵيمژى.
مناڵينە
لە هەكارا
لە هەكارى تارو مارا
هەتا ئيستەش لەو دۆڵەدا
ئەويان تيا كوشت
لووتكەيەكى سەر بە هەور
كە سەعات هەشتى بەيانيى،
ئەو ڕۆژە "عەلى" بينيبوو
هەتا ئيستەش
بەردەوام هەر ئەناڵێنێ.
بەردەوام هەر ژانەكانى

لەلانکەی بەردیینی دڵیا
ڕائەژەنێ.
ئەو درەختانەی کە سەعات،
هەشتی بەیانی ئەو ڕۆژە
"عەلی عەسکەری" یان دیبوو
هەتا ئیستەش چاویان تەڕە
هەتا ئیستەش گەڵای بسکیان،
ئاڵۆزکاوە.
بە شانەی "با"
کاکۆڵیان دانەهێناوە.
مناڵینە!
لەو ڕۆژەوە هەموو سەعات،
هەشتی بەیانییەك تاقە کوکوختیەك
لەسەر درەختێکی نزیك
هەڵئەنیشێ
گۆرانییەکی زۆر غەمگین
غەمگین تر لە:
"خاڵەی ڕێبوار"
غەمگین تر لە:
"هۆرەو قەتار"
بۆ ئەو ئەڵێ و
ئینجا بە باڵ، بەپەڕەی باڵ

چاوی ئەسڕێو

لەدواییدا

بۆ دوور ئەفڕێ!

منالێنه

هەر بەتەنها دلدارەکان چاویان لێ یە:

لەو ڕۆژەوە هەموو سەعات

هەشتی بەیانی یەك.. "مەم"ێك

زۆر کوتو پڕ

لەو شوێنەدا پەیدا ئەبێ

بۆ "زین" چەپکێ

لەگولالەی سووری چاو ڕەش

ئەچنێتو ئیتر لە چاوان ون ئەبێ؟!

⋆ ⋆ ⋆

جوتیارێکم ئەم زەوی یە:

وەك بەری دەستم ئەناسم.

ئاسمان: وەکوو دەمو چاوم.

ڕووەك: وەك سمێڵو ڕیشم.

ئەزانم کەی

زەوی ئەزێ؟!

ئەزانم کەی

هەور ئەمرێ

کەی ئەستێرە،

بە بووک ئەبرێ!

باران کەی منداڵی ئەبێ؟

گێژەڵووکە:

کام کڵاوی گرد ئەفڕێنێ؟

دارستان کەی،

قاچەکانی ئەجوڵێنێ؟

مناڵینە!

بۆیە ئەڵێم:

هەوری خوێنی "عەلی"و "خالید"

چاوی ئەستێرە سوورەکان

بەڕیز هەموو.

دڵی "مانگ"ە کوژراوەکان

وەکوو "عەزۆ"

بەڕیز هەموو.

دەنگی خەرمانانی برسی

دەنگی کانیاوی تینوو

بەڕیز هەموو.

لە هەکاردا

لە هەکاری تارو ماردا

کە چەخماخەیان دایەوە

کە گرماندیان

کە دایان کرد

کە داڕژان

ئینجا پەڵەی تەواوی دا

وەرزی سووری ئەمجارەمان.

1982

شەماڵ

با پاساریی یان کەویش بم
هەموو شاخێ من ناناسێ.
با دارستان یان کەژیش بم
هەموو "با" یەك ڕامناژەنێ.
با سەرچاوە، یان بەفریش بم
هەموو مەلێ خۆ نەیدیوم!
با ماسیش بم
هەموو گۆمێك
ئاشنای مەلەو مۆلگەم نییە. 2
با شیعرێکی عاشقیش بم
هەموو "وەلی"و
هەموو مەمێك
چاویان لە گریانی وشە و
پێکەنینی بەستەم نییە.
من "شەماڵ"م نەبینیوە
قەت دوو بەدوو

چاوی‌و چاوم
بەیەکەوە دانەنیشتوون.
دەستم قسەی
لەگەڵ دەستیا نەکردووە.
وەکوو تەرزەو وەکوو گڕە
قەت پێکەوە نەبینراوین
ئەو کەڵی ناو شاخان بووەو
منیش شیعرێکی شارنشین.
ئەو سەرچاوەی زەڵم بوەو
منیش شەقامێکی غەمگین.
من نازانم ئەو چاوانە..
ڕەنگیان وەکوو:
کراسی دایکی شەهیدان؟!
وەکوو سەروو سنەوبەری
چنارۆك‌و هەیبەت سوڵتان؟!
وەکوو کێڵگەی گوندی "باخ"و؟!
دەشتی ئەولای "کانی وەتمان"؟!
من نازانم ڕەنگیان چۆن بوو
تەنها ئەوەندە ئەزانم
ئەو چاوانە..
وەختێ لەسەر دوندی قەندیل
بوون بەچرا.

تازە یەکەم ڕەوە ئەسپی
سووری ئێمە
بە تاریکیی کوردستاندا هەڵ ئەگەڕا.
تازە یەکەم هۆرەی خوێنی
حوزەیرانی ئەو هەوارە
ئەبوو بە لاوکی ڕێگەی
بەرەو پیرچوونی سێدارە.
ئەو چاوانە
وەختێ لەسەر دوندی قەندیل
بوون بەچرا
لەو کاتەدا
چاوانی پیاوی کەرەجو
پاڵەوانانی هەڵاتوو
ئەو چاوانە:
تۆپی بلیارد
دەنکە تەزبیح
پاژنە هەڵکێش
مورووی ملی گەماڵی شا
گوڵی خوێناویی سەر سنگی
پێڵاوەکەی شا بانوو بوون
لە تارانا!

★ ★ ★

من "شەماڵ"م نەبینیوە
وەك چۆن "قودسی"و
گۆمی وانو
دوکتۆر فوئادو "قامیشلی"م نەبینیوە؟!
من نازانم کەڵەگەت بوو؟!
باڵای بەقەد،
باڵای هەناری گوڵکردووی گوێ تانجەرۆ؟!
هێرۆی ئاڵی ڕێی قەرەداغ؟!
بەقەد بەرزیی
لەسەر یەکی
هەردوو چەکی
"عەلیو خالید"
بوو؟! نەئەبوو؟!
من نازانم باڵای کورت بوو؟!
وەکوو باڵای
بڕنەوی کورت؟
وەکوو "ڕەنجبەر"؟!
وەکوو "ئارام"؟!
وەك دەروازەی نزمو نەویی
ماڵە هەژارانی لادێ؟!
من نازانم لەڕ بوو وەکوو
ئاسکە کێویی؟!

یان بەخۆ بوو وەکوو "شەهاب "؟!
من نازانم
من هەر ئەوەندە ئەزانم
ئەو باڵایە..
وەختێ لەسەر دوندی قەندیل
بوو بە تارای سوورمەچنی
کەژاوەکەی شۆڕشی نوێو
شەکایەوە..
وەختێ ئەو کردی بە زریان
وەختێ ئەو مردنی تۆقان
بەژنی پیاوانی ناو کەرەج
بەژنی پیاوانی هەڵاتوو..
نزم نزم..
بستە باڵا
سەری کەسیان
خۆی نەئەدا..
لەقەراغی جزمەکەی شا!

⋆ ⋆ ⋆

ئەوەی "شەماڵ" ی وەکوو من
قەت نەدیوە..
با بەیانیان ئەویش لەگەڵ
تیشکا هەستێ

له گەردنی ئەو کێوانە

له بەژنی تەڕی دارستان

له چاوی چەم و قەڵبەزە

وردبێتەوە

دڵنیابێ

وەکوو باڵا

وەکوو نیگا

وەکوو بڕوا

وا بزانێ ئەو ئەبینێ و

ئەوی دیوە.

سلێمانی/ 1983

میوان

بۆ شاعیری شەهید "جەمیل رەنجبەر"

نیوەشەو هەندێ جار کە شیعر
ئەمباتە ناو دنیای سیحراویی خۆیەوە
ئەمخاتە سەر باڵی خەیاڵی دوورە فڕ
ئەوساتە سامالْ بێ یان زریان
باران بێ یان بەفر
ئەبینم.. گوێم لێ یە:
وا دەرگای حەوشەمان
جیڕەیەك ئەكاتو تۆزێكی ئەترازێ
ئەبینم.. بێ خشپە، لەسەر لا
چاو زیتێ
قژنێ، ڕیشنێ
باڵا كورت
هەناسە سواربوویەك
هەروەكوو مامزێ پێكرابێو ڕاونراو
بەپەلە خۆی ئەكا بە ماڵدا

دوو پشکۆی بیلبیلەی
بەدەوری حەوشەدا ئەگێڕێ
ئاوڕێ.. دوو ئاوڕ
ئەوساکە بەرەو ژوور
هەنگاوی خێراتر هەڵئەگرێ
ئەگاتە بەردەمی پەنجەرەی ژوورەکەم
ئەوەستێ
بە پەنجە چەند جارێك لەسەریەك
لێی ئەدا:
ـ تەق. تەق. تەقـ
بەئەنقەست دووجاریش
لەسەریەك ئەکۆکێ..
" تێئەگەم خۆیەتی:
"جەمیل" ە
لە دوور را هاتووە
ماندووە
ئەزانم:
لەم ناوە بەتایبەت لایداوە
بۆئەوەی سەردانی من بکا!"
ئەشڵەژێم، خەریکە پەنجەرەم لێ ئەبێ بە دەرگا
سەرسمێك ئەدەمو پێ خاوس ڕا ئەکەم
هەر لەبەر هەیواندا

باوەشی پیا ئەکەم
هەر وەکوو دوو لقی
دوو داری ڕاستو چەپ تێك ئاڵاو
من سەرم ئەخەمە سەر شانی ڕاستی ئەو
ئەو سەری ئەخاتە سەر شانی ڕاستی من
نە جارێ نە دووجار نە دەجار
تۆبڵێ هەزارجار
پەلاسی ناودەمی
ئاوێنەی تەوێڵی
گەردنی ڕەنگ لیمۆی ماچ ئەکەم
گوڵاڵەی برینی سەرسنگی ماچ ئەکەم
ئەو وەختەی کە دەستمان لێك بەردا
بەرامبەر یەکتری دانیشتین
لە باڵا ئاوێنەی دیواردا
تەماشای خۆم ئەکەم.. ئەبینم
سەرسنگم سوور بووە
ڕوخسارم سوور بووە
ژوورەکەم سوور بووە
بۆن ئەکەم
دەستوپل بۆنی گرت
بۆنی گوڵ، بۆنی خاك، بۆنی گیا
جل بۆنی بارووتو قژ قەوزەی ڕوبارو

ژوور بۆنی گۆگردی
ئەشکەوتی ناو چیا
* * *
سەرەتا بێدەنگیی خوێنێکەو ئەمگرێ
سامێکەو زمانم ئەبەستێ..
ئەو کاتەی چنگی خوێن بەریدام ..
هەڵئەستم:
چایەك و پەرداخێ ئاو دێنم
هالاوی چایەکەو هالاوی هەناسەی
تەمێکە بۆ: کەمێ
لەڕوومان ئەنیشێ.
ـ جەمیل گیان لاواز بووی
لاوازی
وەك کۆترە باریکە
وەك وەلی دێوانە
وەك قەڵەم.
بەیەك بین ئاوەکە هەڵئەدا
چایەکەی بەردەمی تێك ئەدا
قومێکی لێ ئەداو دەستی چەپ
ئەخاتە سەرشانم:
ـ لاواز بووم؟!
شاخ و داخ چاوەکەم! شاخ و داخ
شاخ خاکەو شەم دایکەو

من وەلی دێوانەو

من کۆترە باریکەی "کۆمەڵە"و

بۆ پەنجەی زارۆڵی هەژاران،

من قەڵەم.

پاش تۆزێ دەست ئەبا

لە پزووی شەرواڵدا

چوکلێتە نامەیەك

دەردێنێو ئەمداتێ

بەدەنگێ، وەك وژەی دارستان بمدوێنێ

وەك شەپۆل، هاژەی دوور

بمگاتێو بمدوێنێ

پێم ئەڵێ:

ـ دوێنێ شەو کە دیمن سێ قۆڵی

"شەهابو جەعفەرو ئەنوەر" بوون

هەرسێکیان لەسەر ئەرز چوارمشقی

لەدەوری ئاگری بە کڵپەی

ماڵێکی کۆچەردا دانیشتن.

هەر لەوێ، هەر لەبەر ڕوناکیی ئاگردا

بە نۆرە هەر یەکەو دێڕێکی نامەکەی

بۆ کیژ و .. بۆ کوڕی

قوتابی پێشمەرگەی شار نووسی.

* * *

سەعاتێ زیاترە لە چاویام
تەماشای خۆر ئەکەم.
سەعاتێ زیاترە لەدڵیام
گوێ ئەگرم لە خوێنو سەر ئەنێم
بە سنگی خاکەوە.
سەعاتێ زیاترە من ئەوم , ئەو منە
من پرسیار
ئەو وەرام
ـ جەمیل گیان بێدەنگی دە بدوێ؟
ـ مەنزڵم.. بڵاوە.
هەر ئەمشەو من ئەبێ پێیەکم لێرە بێو
ئەویتر لە —بۆکان ـ
هەر ئەمشەو من ئەبێ
بە سواری ئەسپە ڕەش
دەمامك هەڵبەستوو
خۆم بکەم بە "قەڵای هەولێر"داو
هەر ئەمشەو سەریش بەم
لە "مەم"ی هەژاری ناو "بۆتان"
وا "جەمیل" بە پێوە وەستاوە
بەژن سوور
هەر ئەڵێی هەناری گوڵ کردووی
گوێ ئاوە

بە ژوور دا چەند جارێك دێ‌و ئەچێ
ئیستێك‌و لەبەردەم دۆلابی
ـ "سەردەمێ دۆلابی حاجەتی موبەق‌و،
ئیستاکە کتێبا"ـ ئەوەستێ.
ئەوەتا دانەوی‌و لەخانەی دووەمدا
سەروو خوار ورد گەڕا دەستی برد
دیوانی "بێ کەس"ی دەرهێنا
هەر وەکوو یەکەم جار
مەلۆتکەی جگەری تاقانەی هەڵبگرێ
بەو جۆرە هەڵیگرت
لەسەرخۆش چاوان‌و ڕوومەتی
دیوانی هەڵمژی‌و ماچی کرد.
ـ بۆ ئەڕۆی ئەی ئاسکە سوورەکە
بۆ ئەڕۆی!
بۆ ئەڕۆی ئەی مانگی
کاکۆڵ ئاڵ بۆ ئەڕۆی؟!
بەم شەوە بۆ ئەڕۆی
بارانەو ڕەهێڵە
دە توخوا هەر ئەشڕۆی
گولاڵەی زامێکی سەرسینگت
لەلای من جێبێڵە.
ـ بەنگ نابێ عەشقێکی ڕەوەندەو

به تەنیا لە ماڵێ لانادا

بەنگ نابێ خەمێکی کێویی یەو

بەتەنیا لە شاخێ لانادا.

پێخاوس بە دوایدا ڕائەکەم

نایگەمێ.. تیشکێکەو.. نایگەمێ

ـ بارانەو ڕەهێڵە

تەڕ ئەبی ـ جەمیل ـ گیان

تەڕ ئەبی!

وا ئیستە گەیشتە بەر دەرگا

ئیستێكو بۆ ساتێ ڕاوەستا.

ئاوڕی دایەوە، سەرێکی هەڵبڕی

مانگی سوور لە شەوی

ڕەشپۆشدا پێکەنی

ئەوساکە دەستی برد،

لەپەنا دیواردا

چەترەکەی هەلگرتم

بێ خشپە، لەسەر لا

بە درزی کراوەی دەرگادا

تێپەڕیو..

بەتەنیا جێیهێشتم!.

1983

ڕووبار

دڵنیابن! شیعر خوێنمە
ڕەنگە بۆ پەستیی شاژنێك
بۆ دڵ تەنگی پادشایەك
بۆ ترسی دوای خەو زڕانی
کچە میرو شازادەیەك
بە دڵۆپێ چەند دڵۆپێ
زەردەخەنەی خوێنی شیعرم
وەکوو ساماڵ
دڵی پاشا ڕوون کەمەوە.
وەکوو هەتاو
پەستیی شاژن ڕابماڵم
وەك گوڵە باخ
ترسی شازادەی نەنووستوو
گەشکەمەوە..
بەڵام هەر ئەوەندەی جارێ
چووم‌و خوێنی شیعرم دانێ
دڵنیابن لەو ساتەوە

وشەم.. ئەمرێ.
ڕستەم.. ئەمرێ،
بەستەم.. ئەمرێ.
کەچی هەمان خوێنی شیعرم
بەم ڕۆژگارە
ڕووبارێکەو هەژاری کورد
برینی لەشی پێشمەرگە
کیژی پێ پەتی ناو کێلگە
یەکە.. یەکە
هەر جۆگەیەو لێی هەڵ ئەگرن.
کەچی تا بێت:
مێوی بیرم هێشووی وشەی
زیاتر ئەگرێ.
باڵی بەستەم، بڵندو بەرز
ئەفڕێو ئەفڕێ.
دڵنیابن! شیعر خوێنمە.
دڵنیابن ئەو ڕووبارە
مادەم سەرچاوەکەی "سەر"ی
ئەم گەلەیە
نە کەم ئەکاو
نە وشك ئەکاو
نە ئەشمرێ!

1983

چەند چوارینەیەك

شیعری سرود

"بۆ شەهیدانی قڕگە"

ئەو شەوەی قڕگە بوو بە گۆمی خوێن
بناری گۆیژەم سوور سوور هەڵگەڕا
شاری هەڵمەتو قوربانیو بەڵێن
بزە لە لێوی سەد ساڵەی بڕا.

★ ★ ★

لە جێی هەر قەترە خوێنێکی ڕژاو
تۆڵەی یەك بە دە ئەسێنینەوە
لە جێی هەر گوڵە باخێکی سووتاو
تۆوی هەزاران ئەچێنینەوە

★ ★ ★

ئەوان هێشوویەك ئەستێرەی شین بوون
بۆ دوارۆژی کورد ئەجریوانەوە
ئەوانیش کێردی نامەردیو ڤین بوون
بۆ سەربڕینیان ئەبریسکانەوە.

★ ★ ★

بەڕێگەی خۆردا بەرەو سەرکەوتن
کاروانی سووری ئەم کوردستانەین
ئێمەی نەترساو لەشەوی مردن
هەر ئەبێ ئالای سەربەستی هەڵکەین

1983

شەهید

شەهید: نەمرە وەکوو شاخ
وەکوو بەفر، وەکوو درەخت
وەکوو بەهارو گوڵەباخ.
شەهید ئاوە
تینوێتی زەوی ئەشکێنێ.
پەنجەو دەستە
ئازاری خاك ڕائەژەنێ.
سۆمای چاوە
کام دوا ڕۆژ doورە ئەیبینێ.
شەهید باڵای
بەقەد باڵای کوردستانە
دڵی ئازادیو بەیداخی
لووتکەی هەڵۆێستی
ئینسانە.

1983

چەند کورتە شیعرێ

1ـ دوێنێو ئەمڕۆ

وەکوو هەتاو"زین" لەکوێ بێ
سێبەری "مەم" لەوێ بووە.
زەردەخەنەی گوڵ لە کوێ بێ
ماچی هەنگی خۆشەویستیی لەوێ بووە.
مانگی ئازادیی کوردستان لەکوێ بووبێ.
خەرمانەی خوێنی شەهیدان لەوێ بووە.
دوێنێو ئەمڕۆش
سەنگەری سووری پێشمەرگە
هەڵمەتی هەڵۆی هەرێمو کەرتو بنکە
لە کوێ بووبێ
شیعری منیش
وەك نارنجۆك
وەکوو گوللە
لەوێ بووە.

2ـ دەنگدانەوە

ئەی خەڵکینە
ئەگەر دوێنێ
هەڵبەستێکم بوو بێ بە گوڵ
من دابێتم لە بەرۆکو یەخەی کەسێ
ئێوە خۆتان ئاوی شیعرو گوڵتان داوم
ئێوە خۆتان خۆشەویستتان نیشانداوم
ئەگەر ڕۆژێ
من گۆرانیم و سروودم
بووبێ بە ئاگرەکەی نەورۆز،
بەمەشخەڵو لە سەربانو
هەیوانتانا هەڵگیرسابێ.
ئێوە خۆتان شەپۆلی دەنگو ئاوازی
هەڵچووی من بوون.
ئێوە خۆتان خۆشتان کردووم.
ئێوە مێژوو بوون.. من سەردەم.
ئێوە تیشکو من ئاوێنە.
ئێوە ڕێگاو منیش هاودەم.
ئەگەر ئەمڕۆش
شیعرێکی من بووبێ بە تیر
نیشان: هەژاری ئەم گەلە ناوێتیەوە
کەوانم: دەربەندی شاخە.

بۆیە شیعرم
پڕ بە هەموو کوردستانم
هاوار ئەکا:
من دەنگدانەوەی دەروون‌و
زەنگی هەست‌و
خورپەی دڵی
گەلەکەمم.

3ـ ئەسپی ئەیلول

چواردە نەورۆز
تەمەنی ئەسپی شۆڕشی
ئەیلولم بوو.
لە نەورۆزێکدا خەنجەرمان
بە چاوی ڕاستیا داچەقان.
نەورۆزێکی تر هاتین‌و
کلکمان بڕی.
ئەسپی یەك چاو
لە نەورۆزی حەفتاوسێدا
حیلەی: گڤەی دەم زریان بوو
یاڵی: ئاڵای سەوزو سووری
لووتکەکانی کوردستان بوو.
بەڵام نەورۆزی حەفتاوپێنج

نەك هەر چاوی

نەك هەر كلكی

نەك چوارپەلی

لەبەردەمی گشت دنیادا

هەر گۆشاوگۆش

سەرمان بڕی!

1981

دووڕیان

گەر بە دەنووك کۆتری سپی
گەلا زەیتونی بۆ هێنام.
ئەگەر کوردستان پێ کەنی
ئازادیی لەسەر لوتکەوە
خۆی نیشاندام
شەهید وتی: من دڵنیام
ڕووبار وتی: ڕوونە ڕێگام
درەخت وتی: نەڕنراوە قەدو باڵام.
شەقامی شار
کانیی لادێ
لەبەر ئاوێنەی ئاسۆدا
گوڵە باخیان دا لەقژی
بووکی ئاشتیی.
ئەوسا منیش بۆ هێلانەی
کۆتری سپی
تەنها هەر دڵم شك ئەبەم

پێشکەشی کەم

ئەی سەربەستی!

ئەگینا نەو کوردستانم

ئەگینا نەو شەهیدانم

نەو. نەو. نەو. نەو

چەك هەر چەکە

شان هەر شانە

کوردستان هەر کوردستانە

سەنگەریش هەر

هەمان سەنگەر

* * *

لە ئیستەدا

لە نێوانی ئاشتیو شەڕدا

من زامنی تفەنگێکی داخراوم

لە نێوانی گوڵو گڕدا

من مەلێکی هەڵکوڕماوم

ئەگەر دەرگا لەسەر دەنگم

پێوەدرێ

گەر ئازادیم باڵی بکرێ

لە ئاسمانی کوردستاندا

سەربەست نەفڕێ

چرکەیەکەو:

من زامنێکی کراوەی

تفەنگێکی تەقێنراوم

من ڕەشەبام

من برووسکەم

من لافاوم.

⋆ ⋆ ⋆

وەکوو زریان پشوو ئەدەم

بەڵام نانووم

وەکوو هەڵۆ هەڵ ئەنیشم

بەڵام لووتکە قەت بەرنادەم

دەستیان هێنا تەوقە ئەکەم

بەڵام دەستم قەت نافرۆشم.

وەك نارنجۆك لەسەر کەمەر

دائەنیشم

بەڵام هەرگیز..

لێوی بێ دەنگی ناکرۆژم.

وەك چۆن هاژەی

چەمو.. کەنار.

باڵندەو.. دار

جووتە دڵدار

لە یەکتری وەڕس نابن.

منی قوربانییش لە شۆڕش

لە عەشقی خاك

لەخاکی یار

وەڕس نابم.

٭ ٭ ٭

وەکوو سیروان ماندوو نابێ

ماندوو نەبووم

وەك چۆن پێ دەشتی گەرمیان

لەبەر هەتاو بێزار نابێ

بێزار نەبووم

من ئەو داستانە گەورەیەم

دوای ئاشبەتاڵ

لەدایك بووم.

٭ ٭ ٭

ئەوسا کە چەکی هەڵاتوو

لە کڕنووشداو لەسەر چۆك بوون

من ژمارەم پەنجەکانی

هەردوو دەست بوون

هەندێ پەنجەش

بێ نینۆك بوون.

بەڵام ئیستە زەریایەکم.. نزارێکم

ژمارەی گەڵاو شەپۆلم دوایی نایە

من ئەو نەورۆزە پیرۆزەم

کلپەی گیانی ئەم میللەتەم لە گەڵدایە.

1984

بانگ

"با"ی ئەوین لە "ماردین"
کە تۆوی لاوکێ ئەفڕێنێ
شاخەوشاخ
دێ بە دێی بادینان ئەیهێنێ
بۆ ئەوەی:
لەوەردی حەیرانی سۆرانا بیچێنێ.
"با"ی ئەوین کە لەسەر ئارارات هەڵئەکا
پاڵ ئەنێ بە هەوری گەردنی چیاوە
بەرەوخوار
ئەیداتە پێش خۆیی‌و بە پرتاو ڕائەکا
ئەیەوێ زۆر زووتر
بگاتە سەر "کەلار"
تاوەکو تینوێتی گەرمەسێر بشکێنێ‌و
لەسەر ئەو بەخوڕەم دابکا.
"با"ی ئەوین، کە لەسەر مەزاری
گوڵ گوڵی مەم‌و زین

فوو ئەکا بە کونی شمشاڵی "خانی"دا
ئەوساکە هەر شیعرەو باڵ ئەگرن
هەرداو هەرد.. دۆڵاو دۆڵ
بە پۆل دێن
تا زووتر بگەنە ئاسمانی "خاكو خۆڵ"
ڕەشبەڵەك دەسبگرن لە دڵی "نالی"دا.
کە لە "وان" بای ئەوین
شەهیدێ ئەبینێ ناوەستێ
دەس ئەباو
لە قژوکاکۆڵی قوربانیی کرمانجم
لە باخچەی خۆرەتار
گوڵی خوێن ئەچنێو
لەوێوە بە باوەش
بۆ ماڵە پێشمەرگەی
ناو "کۆیە"ی ئەهێنێ.

٭ ٭ ٭

ئەی خاکی جنراوم!
گوێم لێتە بانگ ئەکەی
گوێم لێتە زریانی ئازاریو هەڵ ئەکەی!
ئەی هەکار!
ئەی سەری خوێناوی کوردستان!
من بازووی لەشی تۆم، تەوێڵتم

چاو.. چاوە
گلێنەی ڕاستت بم، چەپت بم
چاو.. چاوە
هەردووکمان دووباڵی مەلێکین.
دوو سەری یەك پردی چەمێکین.
دوو بڕۆی پەیوەستی، ڕوخسارێ.
دوو ڕوخی ڕووبارێ.
ئەی باکوور!
باکووری هەناسەی "بەتلیسی"
ئەی بەفری گڕگرتووی
سەر سنوور
ئەو وەختەی لەوێوە بزمارێ
بە سنگتا داکوتن
لێرەوە! خوێن لەبەر
شارەکەی من ئەڕوا!
گەر پرچی ڕەزێکت لەوێوە هەڵکێشن
لێرەوە زریکەی شەپۆلی سیروانم
سەر ئەکا
ئەی باکوور!
باکووری سێدارەو زیندانی مانگی ئاڵ
ئەی "مەمۆ"، ئەی "چەتۆ"ی
داستانی برسێتیو نانی تاڵ.

ئەو وەختەی کەلەپچەی ئەستەموول،
کەلەپچەی ڕژێمی گورگە بۆر
دەستو پێی گۆرانیی
"دەرسیم"ت ئەبەستێ
ئازادیت ئەداتە بەر سوونگی
درەختی باخانت ئەکوژێ
ئەستێرەت سەر ئەبڕێ
ئەو وەختە! نە ئیستە
باکووری برینم!
باکووری ناوچەوان بە بەفر داپۆشراو
ئەی مێژووی سك سووتاو!
لە نێوان لوتکەوە
دەستی سەوز درێژکە..
جڵەوی ئەسپەکەی شۆڕشی "حسەین"و
"عەزۆ"تم لێ بگرە
هاوارکە:
پڕ بەدەم ئەشکەوتو ناو گەلیت هاوارکە:
ڕێم بدەن.. ڕێم بدەن!
کاروانی چرامو بەڕێوەم
هیوام و بەپێوەم
هاوارکە! لەبرای ـ ئەزبەنی ـ و پێی بڵێ:
من هاتووم بۆ ئەوەی

خوێن بدەم بە کەژی ڕەنگ زەردو
بە پەیژەی لاشەما
ئازادیی سۆران‌و بادینان
پێکەوە سەرکەوێ.

* * *

وەختێتی!
پێشمەرگەی کوردستان وەختێتی..
ئەم خاکە ئەنجن‌و زامدارە
هەر سێ شت خواستێتی:
یەکەمیان: یەکێتی!
دووەمیان: یەکێتی!
سێهەمیش: یەکێتی!
وەختێتی!
مەفرەزە.. مەفرەزە..
وا ئێمە خۆمان بەست
وا ئێمە دوو هەزار، چوار هەزار
دە هەزار دەستمان کرد
بەیەك دەست.
وا ئیستە بەپێوەین
ئامادە. ئامادە. ئامادە.
ئامادەین وەك ئەوسای
سەر ڕێگەی داستانی"بێتواتە"

ئەی ڕیزی مەشخەڵان
کوڕانیـ کۆمەڵەـ !
مەسافە. مەسافە. مەسافە!
وەك ڕێچکە پشکۆکەی
ئەوساکەی
ناو شەوی "ئاڵوەتان"
ئامادە.. ئامادە.. ئامادە..
مەسافە.. مەسافە.. مەسافە

★ ★ ★

ئەی باکوور
باکوری برینم
ئەی مانگی گیراوی ناو چنگی تاریکیی
بادینان! ئەی لانکەی سترانی دێرینم
هۆ برای زازۆییو کرمانجم
من وادێم ڕێ مەگرن لە کلپەی
نەورۆزی ئامانجم
ڕێ مەگرن لە چەپکی گوڵ سپی
ئاشتیی من
ڕێ مەگرن لە تەوقەی ئەوینی
دەستی من!
ئەوەتا وا گورگی سەرکەوشەن
گورگی بۆز.. گورگی ڕەش

بێ کڵاو، کڵاودار، ڕیشنیان
لۆزیان لە خوێنی ڕژاومان وەرئەدەن
بە هەڵپەی کەڵبەی تیژ. قەپاڵیان،
ماسولکەی لاڕانو سەرشانمان ئەپچڕن
گورگنو ناپرسن
بۆ ئەوان گۆشت گۆشتە
سۆران بێو بادینان
کورد کوردە!
ئەی برای زازۆییو کرمانجم
وا هاتووم ڕێ مەگرە لەتیشکی
ئاواتو ئامانجم
من هاتووم لە گۆڕی هەڵدێرو نشێوتا
مۆتەکەی سەرسنگی ناکۆکیی بنێژم!
من هاتووم برینی دەربەند و
لوتکەی شاخ سارێژم
من هاتوم بەیداخی بەفرینی
خۆزگەمت بۆ هەڵکەم.
ئەی برای زازۆییو کرمانجم
من تیرەو، ئەمو ئەو، تاکە کەس ناناسم
فەرهادم ئەم ڕەنجە هەر لەبەر
"شیرین"ی ڕەنجدەران ئەکێشم
من تەنها بۆ چاوی کوردستان

دێوانەم، عاشقم، دەروێشم!

* * *

ئەی برای، سەنگەر جیا
ئەی برای ئەودیوی
دیواری من نەبین
وەرەوە سەنگەرێك هەڵكەنین
سەنگەرێك بەو پاچە هەڵكەنین
كە پاچی"چیمەنو "حەسار"م
هەڵیان كەند.
سەنگەرێك تا ئیستە ئەسووتیٚو
دوا جاریش
بەخوێنی "سەی كەریم" گڕی سەند.
براكەم! گەر چەمێك
لەمپەڕ بیٚو لێكمانكا
سەدان چەم، زیٚو ڕووبار
بانگ ئەكەن: یەكگرین!
براكەم!
گەر دەشتێك دڕكو داڵ لێكمانكا
سەد دەشتی گوڵجاڕی ئەم خاكە
بانگ ئەكەن: یەكگرین.
براكەم!
گەر ئاشتیم گوڵی گرت

گوڵێکی گوڵدانی چاوم بە
ژێ یەکی کەمانی مژدەم بە
گەر دەنگی سەربەستیم هەڵیکرد
باڵێکی گۆرانیو بەستەم بە
گەر گڕیش کەوتەوە
براکەم! وەرەوە
پێکەوە گڕبگرین
پێکەوە لە شایی خوێناویی شۆڕشدا
دەستبگرین

1984

کوڕی بابە گوڕگوڕ

ڕێگە چۆڵکەن.. هەستنە سەرپێ!
وا ئەسپێکی سپیی یاڵ سوور
لە پێدەشتی کەرکوکەوە
ئەحیلێنێ و بۆ ئێرە دێ!
ئەی ئەسپەکەی تەوێڵ مارۆی گەرمیانم!
ئەوەی بەفرو
گڕو شەپۆلی ناسیبێ،
ئەوەی شمشێری برووسکەو
باو بۆرانی کێوی دیبێ
تۆ ئەناسێ!.
ئەی ڕەشەبای لە پاشکۆدا خۆر سوار کردوو!
ئەوەی جارێ
گوڵاڵە سوورەی چاو ڕەشی
ـ ڕەحیم ئاوا ـ و
منداڵانی سەر قۆچکەتاشی "لەیلان"و

کێڵگەی برسی ـ دوزـ ی دیبێ
تۆ ئەناسێ!
★ ★ ★
کۆبنەوەو هەستنە سەرپێ
سەر هەڵبڕن!
بازێك شەلاڵی خوێناوەو
تۆزێکی تر
بەم ناوەدا تێ ئەپەڕێ!
ڕوەو قەندیل
بەسەر هەورازی شەختەدا
نزم ئەفڕێ
هەتا ئەگاتە سەر لوتکەو
ئەچێ لەوێ
لە پەڵە خوێنی "نازم" دا
بە هێواشی ڕائەکشێ
★ ★ ★
ڕێگە چۆڵکەن.. هەستنە سەر پێ!
زریان: گڤەی ون کردوەو بۆی ئەگەڕێ.
گەرمیان کوورەی کاوەیەو جۆشدراوە
تەماشاکەن:
هەرچی گردۆڵکەی پێدەشتی لەش جنراوە
وەکو دایکانی وڵاتم

بنچکی قژو ئەگریجەی گژو گیایان
لە ملیاندا ئاڵۆزکاوە!

★ ★ ★

مامە ڕیشە!
ئەی پڵنگی چنگ بەگڕی گەرمیانم!
بەیتی تازەی توحفەی ئەمڕۆی کوردستانم
لە ماڵانی گوند بە گوندی هەڵقرچاوا
تۆ قوتیلەکەی بەر هەیوانی.
داسی دروێنەو، هەتاوی
سەربانیژەی زستانانی.
مانگە شەوی. هێشوی ڕەزی.
هاژەی چەمو
وژە وژی دارستانی.
ئاگری شوانی.
وەکو باران
وەکو کانیی
وەك دەغڵو دان
خۆشەویستی.
تۆ کوڕی بابەگوڕگوڕی
داستانێکی سەدەی بیستی!.

1984

مزگێنیی

بۆ هاورێم عومەرعەبدوڵڵا

دەساڵ بوو. هەوری سەر "دابان"م
ژانێکی گیڕ خواردووی نەبار بوو.
وەك کچی دەزگیران دیل کراو
بناری دابڕاو لە لوتکەم:
خەمێکی بێ دەنگو
مەلێکی بێ جووتو بێ یار بوو.
دەساڵ بوو درەختی گەردانەی شەدەڵەم
بەیانیان، نیوەڕوان، ئێواران
کە نیگای گەڵایان
بەرەو ژوور هەڵ ئەبڕی
بەتەنها گەردنی خوێناویی چیایان ئەبینی
هەر تەنها پێوەنی
هەورازی یەخسیرو
دەستو پێی ڕێ ڕێ بووی
کەژانی چاو سەوزیان ئەبینی.
دە ساڵ بوو، دە قفڵی ژەنگ گرتوو

له زاری هەتاوی سەر بەفر
له قوڕگی ئەشکەوتو
له دەمی شەپۆلی ڕووبارم درابوو.
ده ساڵ بوو به کوللەی بەعسییان
چواردەوری خەرمانەی ترۆپكو
گوڵجاڕی ئەوینم گیرابوو
یاساغ بوو هەللاجم
پێکەنیٚ و دەسبەریٚ
بۆ قژی ناو ڕەزی سورداشم
یاساغ بوو.. کەژاوەی تریفەی سەر دابان
داگەڕیٚو بچێته ژوانی
کانیاویـ مێرگەپانـ .
یاساغ بوو.. قەدەغە.. یاساغ بوو
سەرگەڵوم گۆرانی بلێتو شەدەڵەم گویٚ بگریٚ
یاساغ بوو وەك شیعرم، گوڵی سوور
باڵاکاو پیٚ بگریٚ!
ده ساڵ بوو. ده ساڵ بوو. ده ساڵ بوو
ئەم دڵه هەنارەم
به چنگی ڕەبایه ئەگوشرا
ده ساڵ بوو، نواڵەی ئەم سنگەش
پیٚ خوستی پۆستاڵ بوو

⋆ ⋆ ⋆

فەرمانی شەهیدە، درەختی ڕێ ووتی:
کوڕانی مەڵبەندی یەكو دوو. ها.. دەستم
فەرمانی شەهیدەو شاخ وتی:
کوڕانی یەکێتی.. سەرکەونە سەر پشتم!
وا ئەڕۆن! سێ ڕێچکەن، بەبێ دەنگ
دیواری نیوەشەو کون ئەکەن.
وا ئەڕۆن! سپاردەی باڵندەی کوژراوو
کارێزی خنکاوی کوردستان
بۆلای خۆر سەر ئەخەن!
سەرکەون! بەرد وتی: من هێزی قاچتانم!
سەرکەون! با وتی: من وزەی دەستانم!
سەرکەون ! باز وتی : من تیژیی چاوتانم
سەرکەون! نان وتی: من توێشوی ڕێتانم!
سەرکەون! سەرکەون!
گەل وتی: من ورەی ناوگیانو
من گوللەی چەکتانم.

⋆ ⋆ ⋆

چوار سەعات! چوار سەدە، چوار نەوەی داهاتوو
ئەبێتە سرودی سەردەمی.
چوار سەعات! خوێنی من، خوێنی خاك
داستانی دابانو هەڵلاجی
پێشمەرگەی ئەنووسی.

ئەی دنیای کەڕو لاڵ! ئەزانم نامبیسی.
بەڵام من گەلێکم
تا دوێنێ شۆڕشم پزیزك بوو
ئەمڕۆکە بلێسەم
وا هاتووم بە سنگی ڕووتەوە
بۆ گوڵی ئازادیم،
ژێر لوغمو ناو لوولەی تفەنگو تانكو تۆپ ئەگەڕێم.
عەشقێکم بەبێ دەنگ ئەسووتێم
تا ئەمرم
گۆرانی بۆ بەفرو
بۆ گوڵو هەژاری کورد ئەڵێم.

★ ★ ★

دوژمنان!
لای ئێمە خوێنی دڵ وەك ئاوی مەعدەنیی
سەر مێزی بەردەمتان نافرۆشرێ!
لای ئێمە خوێن، هەورەو بارانە،
خۆی بۆ خۆی ئەبارێو دائەکا.
لای ئێمە ئازایی ناکڕرێ!
زریانەو خۆی بۆ خۆی هەڵ ئەکا.
لای ئێمە "نۆطە"ی سنگ بۆ خەڵات
وەك سۆمای هەردوو چاو
هەر گوڵی کێویەو

هەر ماچی هەژاری

دێ سووتاو!

* * *

مزگێنیی!

دەوەنی گرمۆڵەو خەمباری سەر "دابان".. مزگێنیی

مزگێنیی! ئەی کانیی لاپاڵی لێڵ کراو،

ڕوون بەوەو، مزگێنیی

مزگێنیی! شۆڕەبی گریاوی هێشتاکە چاو تەڕی،

شەدەڵە! هەڵسەوە.. مزگێنیی.

پێکەنە! ئەی وردە شەپۆلی

ناو جۆگەی ترساوی بێ خوڕە

وەرەوە کەناری ئەمبەرو مەترسە!

ئەی هەللاج!

ماچیکە! ئەو بەفرەی ئیستاکە بەسەرتا ئەبارێ

پێکەنەو بۆ سورداش بە دوو دەست

گوڵی خوێن هەڵبڕە.

کێ وتی چەکی من نووستووە؟!

کێ وتی نێرگزی چاوانی شەهیدم بیر چووە؟!

کێ وتی.. با"دابان" بدوێنێ!

با دەشتی دامێن‌و با ڤیری سەر جادەی

لێرەوە تا "دوکان" ببینێ!

* * *

من ئەمویست لە هێرۆی گوڵ سپی
کراست بۆ بدوورم کوردستان!
ئەی سورداش ئەی بوکە سوورەکەی
پار نەورۆز.
خۆ زانیت! تا سەیران
سێبەری بن داری کۆتەڵو تابین بوو،
سەرچۆپیی ئەوینت من ئەمگرت.
ئیستاکەش ئەی سورداش،
کە کۆتریان سەر بڕیم
کە ڕقم گڕی گرت
هەر هەمان عاشقم
سەیرکە، ئەم جارە
سەرچۆپیی نەورۆزت
بە خوێنم ئەگێڕم!

* * *

پێشمەرگە!
تۆ خورپەی ئەم دڵە شەیدایەی هەڵبەستمی
تۆ خامەی تۆ پەنجەی بزوێنی دەستمی
ئیستاکە کێم هەیە تۆ نەبی
کەسم تۆی
بەستەم تۆی
هەستم تۆی

تۆ نەبی شیعری من وەك پۆڕی خوراوە.
تۆ نەبی چیرۆکم وەك مەلی بێ دانو بێ ئاوە.
تۆ نەبی شانۆی من ئەبێتە تابووتی ئەکتەرم.
تۆ نەبی ژێو تەلی کەمانم پچڕاوە!
پێشمەرگە.. پێشمەرگە!
ئەگەر تۆ ئەتەوێ هۆنراوەم..
وەك دەغڵی پاش باران
خەیاڵم کەروێشکەی تیا بکا!
ئەگەر تۆ ئەتەوێ دیوانم
وەك لوتکەی باوەشی خۆرنشین
زەردو سوور هەڵگەڕێو
باوەشت پیا بکا!
ئەگەر تۆ ئەتەوێ هەناسەت، هەنگاوت،
برسێتیت، بخەمە ناو دوو توێی ڕستەوە
بۆ ڕێوبان بیانکەم
بەهاودەم
بیاندەم
لەیەخەی کەژو چەم
ئەگەر تۆ ئەتەوێ کەشکۆڵم
بکەیتە سەرینت
ئەمبەرو ئەوبەری سەر دێڕم
ببێتە دووربینت.

وا منیش ئەمەوێ داستانی دابانو
هەللاجی زۆرترم گوێ لێ بێ
تا منیش هەڵبەستی سبەینێم
ببێتە قەنناصو
سەردڵی شاعیری دەرباری داگیرکەر
بپێکێ!

سێروان 1985/2/21

ڕوانین

لەپەنجەرەی چاو خەوالْووی ـ ژوور ـ مەوە
وەك بالْندەی بەر هێلانەی حەپەساو!
سەرنج ئەدەم لە "ئاسۆس"ی
برۆو برژانگ، ڕدێن سپی
ناوشان پانی، مل باریكی.. هەلْكشاو!

⋆ ⋆ ⋆

لەسەر كاوان"با" ی بزێو و پەلەكەر
هەللاجێكی شێتۆكەیەو تووڕەیە
شی كردنەوەی لۆكەی بەفری لەو.. كەلە
دەنگی چەكەی ناو بەناوی
درنگەیەو دمەیە
"درنگ، درنگ. دم. دم. دم"
بۆ بەرەو خوار وەك بخلیسكێ
بە چركەیەك ئەگاتە گوێم، لێرەیە.

⋆ ⋆ ⋆

پەڵە هەوریش، کوڵنجەی بەر
دارستانی کاکۆڵو قژ ئاڵۆزکاو
هێشتا تەڕەو لێی ئەتکێ
دڵۆپی ساردی بەفراو.

★ ★ ★

لە گوێ چەمیش، لەشی درەخت
بێ کراسن، ڕووتو قووت
لەسەرەوە بە ئەڵقاوئەڵق ڕاوەستاون
سەیریان ئەکەن شاخی هاوسێی کڵاو قووچ.
لە سەرماندا گۆپکەی لێویان
گۆ ناکاتو ئەلەرزن
تۆزێکی تر ئەم نسێیە
ئەم سێبەرە جێدێڵن
هەر کە گزنگ گرێی زوقمی
دەستو پلو قاچو قوولی کردنەوە
ئیتر ئەوسا..
یەکە یەکە بۆ بەر هەتاو ڕیز ئەگرن.

★ ★ ★

پێشمەرگەیەك، هەگبە بەکۆڵ، ڕیش هاتوو
تیسکەی تفەنگ، سمۆرەیە، ڕەوتی گورج
بە باریکە ڕێگەی گردا شانەوشان
بەپاژنەی پێ بەفری شەوێ خرچە خرچ

ئەشکێنێتو ئەچێتەوە بۆ "سێروان"
ئەی پێشمەرگە! ئەی هاوڕێی برسێتیی!
لەپێش مندا "گۆران" وتی: تەبیعەت
هەرگیز هەرگیز بێ ڕووناکیی ئەنوێنێ
ئەگەر ئازیز زەردەخەنەی شیرینی
وەکوو گوڵاو بەسەردا نەپرژێنێ.
منیش ئەڵێم ئەی پێشمەرگە!
ئەی هاوڕێی هەژاریی
کوردستانم، قەڵەمەکەم، یارەکەم
نە بەختیار، نە سەربەرزن، نە جوانن
بێ چەکی تۆ.. ئەی هاوڕێی ئازادیی!.

سێروان 1985/3/3

هەڵگوردی "پ . م"

ڕێی هەکارە
ڕەشایی هەر.. ڕیزی پێشمەرگەی وەریوی
ناو کرێوەو بەفرانبارە
قەدو باڵای ئەم دڵدارە هەژارانە
بوون بە ئاوێنەی سەهۆڵو،
مەمکی براوی شیرینو خاتوو زینی
کوردستانیان تێدا دیارە.
ڕێی هەکارەو ئەمان نانن
نان لە برسا بەلادا دێ.
ڕێی هەکارەو ئەمان ئاون
ئاو تینوێتیو وا ئەخنکێ.
ڕیز ئەوەرێ بەڵام ئەڕواتو ناوەستێ
هەر هەورازەو هەر ڕەوەزەو هەر قوتکەیە
بە خێڵی مەرگ
ڕێ تەنراون
هەر لادێ یەو هەر شارۆچکەو هەر پەنایە
بەهەزار داوی باریکی تەڵەی سنوور

ورد چنراون.

* * *

ڕێی هەکارەو

لەناو بەفرا ڕیزە هێشوو

دەنك.. دەنك.. هەڵ ئەوەرێن

وەك دەوروپشت

وەکوو سروشت

چاویش تەنیا سپێنەیە!

دەنگ: بەستوێتیو

تەنها ڕێگەش، ئەم ڕێ یەیە.

* * *

لەناو ڕیزدا حەوتەم دڵدار

لاواز ئەڵێی تووڵە بی یە

ناوچەوان پان، برۆ تەنك

کەوانی یە.

وەکوو بەهێ ڕەنگی زەردە

چاوەکانی دوو وەنەوشەی

ڕەشو سیسە

سمێڵیشی قەترانی یە.

گوپەکانی تێك قووپاوە.

وەك پەلگە گیا لێوی باریك،

پێڵوی کەمێك هەڵئاوساوە!

ئەم "پ.م"ی شاخو هەردە

لەشار ناوی محەمەد بوو، نانەوا بو
بەڵام وەختێ کە حەسارۆست
وتی وەرەو بوو بە دۆستی
لەبەر خاتری چاوی جوانی
لەبەر دڵی مێرگی سەوزو دارستانی
ناوی گۆڕی
ئەم دڵداری شاخ‌و هەردە
ئێستە وا بۆ ساڵێ ئەچێ
ناوی تازەی ئەو "هەڵگورد"ە

★ ★ ★

ڕێی هەکارە..
ڕەشایی هەر.. ڕیزی پێشمەرگەی وەریوی
ناو کرێوەو بەفرانبارە
وا "هەڵگورد" یش وەك قوڵنگی
بەر شەوارە
چاوی ڕێشکەو پێشکە ئەکا
سەری وەك بێژەنگ ئەسووڕێ.
هەڵگورد ئاسکی لاق زامدارە
تەکانێك ئەداو ئەچەقێ.
هەناسە بڕکێی کەوی سنگ
باڵ لێك ئەدات‌و هەڵنافڕێ.
چۆلەکەی دڵ بەئاستەمێ

نووزەی لێ دێ.
هەڵگورد وەکوو شەپۆلێکی
هیلاك.. ماندوو
چۆن ناگاتە ئەوبەر ئاوو
لەنیوەی ڕێگەدا ئەمرێ.
ئیستە هەڵگورد باڵای چرای
وردە وردە بەلادا دێ
ئیستە هەڵگورد لەسەر بەفر
نەمامێکی بێ پەڵو پۆو
ڕاکشاوەو
بەتەنها چاوی ئەبینێ!

* * *

ڕێی هەکارە
ڕەشایی هەر لە دوورەوە
پادگایەکی سەر سنووری قوللە دیارە
ڕیزی برسیی.. ڕیزی دڵدارانی ماندوو
گەڕانەوە سەر هەڵگوردی نیوە مردوو
وتیان: ئەژیت،
ئەو پادگایە
ئاگری تیایە.. نانی تیایە
هەڵت ئەگرین هەتا نزیك
دەرگای ئەوێ

بۆچی بمریت ئەی هاوڕێ؟
هەلگورد بزەیەك بە ئاستەم
کەوتە سەر لێوی لەرزۆکی
ئینجا وتی:
ـ براینە! بەجێم بێڵن
لەم بەفرەدا بەجێم بێڵن
من لێرەدا ئەڕوێمەوە
ساڵێکی دی سەردانم کەن
ئەمبینن چۆن بە پێوەو ئەشنێمەوە
ئێوە ڕێگەی کەڵ ژیانتان نیشانداوم
لووتکەمو ناچەمێمەوە!.
براینە بەجێم بێڵن.
ئەگەر بەهارێ هاتنەوە
ئەمبینن من
گڕی نەورۆزی ئەم یاڵەم.
ئەگەر هاوینێ هاتنەوە
ئەمبینن من
دەغڵی بەپیتی ئەو ساڵەم
براینە!
مەوەستن ڕێگە تەواوکەن
من با نەگەم، ئێوە بگەن.

★ ★ ★

بەفر ئەبارێ

ڕیز.. ڕیز.. ڕیز.. ڕیز

بەسەر لەشی ساردوو سڕی

ئەم دڵدارە تەنیایەدا

بەفر ئەبارێ.

پەنجەی کلوو چاوی ئەم عاشقەی لێك ناو

هەر بۆ ئەوەی سەرمای نەبێ

ئەوا ئیستە

توێژاڵ.. توێژاڵ

دای ئەپۆشێ.

ئەوا ئیستە

هەر بۆ ئەوەی ئەم دڵدارەی لێ زیز نەبێ.

بەتەواوی گرتیە کۆشی.

بەفر ئەبارێو کڕێوەیەو

ئێستە جێگەی ئەم هەڵگوردە

ژووری هەناوی جۆش خواردووی

کوردستانو دڵی کوردە.

سێروان 1985/2/8

کــــەڵ

بۆ هاوڕێی شەهید عبدالخالق معروف

لەهەر کوێوە بڕوانیتە پاردەی قەڵا
هەر قەڵایە
لەکام لاوە سەر هەڵبڕی
گوڵەبەڕۆژەی چاوی ئەو ئەتبینێتو
هەنگاوهەنگاو لەگەڵتایە.
کێ ئەتوانێ خۆی لە نیگای بەرزە تیشکی
هەڵگورد ونکا؟!
کێ ئەتوانێ بەفرو باران لە زستانو
گوڵ لە نیسان قەدەغەکا؟!
ئەتوانن هەورێك بکوژن.
خوێنی شلێرێك بڕێژن.
ئەتوانن دەستی دار گوێزێ ببڕنەوە
قاچی کتێبێ بشکێنن
چوار مێخەی شیعرێ بکێشن.
بەڵام شیعرێ حیلەی ئەسپێکی ڕەسەن بێ

شیعرێ بژیو
بۆنو بەرامەی قەڵەمی ڕاستیی لێ بێ
هەورێ بزێو کوڕو کچی
ڕەهێڵەی ئاسمانی ببێ
هەرگیز بەوان دروست نابێ.
لە دەروونی ئەهرەمەندا گوڵ ناپشکوێ.
لەسەر تەوری جەللادەکان
کۆتری هونەر هەڵنانیشێ
لەسەر کورسی سوڵتانەکان
دادپەروەریی دانانیشێ.
چۆن لەچاڵە خەڵووزاندا
هێرۆی سپی سەر دەردێنێ
چۆن بایەقوش بۆ ئارامو دڵنیایی
درەختو ڕووبار ئەخوێنێ؟!
ئەوەی هەرگیز
هەرگیز.. هەرگیز
دەنووکی داڵەکەرخۆرەی بەعسییانو
تووڵە مارە سەر سپیەکانی مزگەوتی
مەلای خەتێ
قەت نایگەنێ
ڕەگی دارگوێزی ژیانی ئەم گەلەیە
هەورە تریشقەی سەنگەرو

قەڵای سووری
هەزاران "عبدالخالق"ی پێشمەرگەیە.

★ ★ ★

ئەم کوردستانە، کوانووە
کەڵە پشکۆی قەت لێ نابڕێ
گەر پەنگری هاوارێکی ئەو دامرکێ
دەیان پەنجەو قەڵەمی تر
ئاگر ئەگرێ!
ئەی دوژمنانی ڕوناکیی!
هەتا دوێنێ عبدالخالق چرایەك بوو
چەند شەقامێ لەسەر سەریان هەڵیان ئەکرد
کتێبێ بوو
یەك دوو شارێ ئەیخوێندەوە..
بەڵام ئەمڕۆ عبدالخالق
شەقام نییە
دێو شار نییە
ڕێبوار نییە
گوڵ ئەستێرەی زامی ئەوی
لەسنگو بەرۆك نەدابێ
ماڵێ نییە لەم وڵاتە غەمگینەدا
ڕێی ماڵی وشەی نەزانێ.
ئیستە هەموو کوردستانم

وەکوو چاوەکانی قەڵا
بەکتێبە خوێناویەکەی
نیسانی ئەوا ئەڕوانێ
★ ★ ★
میری شەهیدانی هەولێر!
ئەی حەیرانی سووتە مەڕۆی
برین بگێڕ!
ئەی هاوڕێی بەهرە ڕەنگین.
گوڵ خەندەرانی پێکەنین.
لە هەواری قەندیلەکەی ناو دڵمانا
سنەوبەری چوار وەرز سەوزی.
تۆ سروەکەی سەری ڕەشی.
تۆ ئەنتێنی هەرە بەرزی
سەر چیای ئیزگەی شۆڕشی
تۆ بڵندگۆی
دەنگدانەوەی دڵی ئێمەی
رادیۆی ناو دەستی پێشمەرگەی
ئەو ڕیکۆردەرەی
هەموو ڕۆژێ سروودەکەی
شۆڕشی نوێمان لێ ئەدەی
پەیتا.. پەیتا
ئاگردانی پشکۆی خۆت و

نەوەی پشکۆی ئەم کوردستانە

خۆش ئەکەی!

سێروان 1985/4/10

گوڵ باران

هێشا شیعرم بەهارانە گوڵ بارانی
باڵای شارباژێڕی ئەکرد.
لەتەوقە سەری چوارتاوە
دائەنەوی‌و
کڕنووشی بۆ سورکێو ئەبرد!
بە کلوچکی پەنجەی دابان
وەکو هەللاج
هێواش.. ورد.. ورد
چاوی ئەستێرەی سیوەیل‌و گمۆی ئەڕشت!
هێندە نەبوو
تازە پیری شەوکێڵ ئەچوو
تاجی خوێنی "عەلی‌و سالار"
بنێتە سەر سەری کەوتوو.
هەر دوێنێ بوو
لەتیرێژی برینەکانی گۆیژەوە

دایکی سەروقژ خوێناویی
سلێمانیم ئەدی.. ئەی وت:
لەئاگردامو ئەسووتێم
ئەشسوتێمو گۆرانی بۆ
کوڕی ئەو کێوانە ئەڵێم.
هێندە نەبوو
شیعرەکانم لەقەترە خوێنی "زینانە"
ملوانکەیان ئەهۆنیەوە بۆ گەردنی
دڵداری کەڵی شیروانە.
هێندە نەبوو.. قەرەچووغم
لەبەر ئاوێنەی پێ دەشتا
ڕائەوەستاو گوڵەباخی سەرکەوتنی
لەپەرچەمی مەخمور ئەدا.
هێندە نەبوو
بەتەشوێی ڕقی پیرۆزم
دۆڵەڕەقەم
وا داتاشی
تا بوو بە تابووتی قوڵی
مەرگی پواز.. مەرگی ستەم.
ئەوا ئەمڕۆش
وەکوو دوێنێم
وەکوو ئیستەم

له دۆڵی ئاكۆیانەوە
ئەبمە مانگی
خوێنی سەر كۆڕەكو هەڵدێم
ئەبمە دڵۆپە بارانو
سەر بەزامی ئەرخەوانیی
تینووی "مەحمود"ەوە ئەنێم.
ئەمجارەیان من پاشاكۆرەی پێشمەرگەم
هاتوومەوەو
سنگی ئەسپم ناوە بە سنگی قەڵاوەو
ڕووەو ڕەواندز بانگ ئەدەم.
ئەمجارەیان
هەرچی كەژی لەش جنراوە
هەرچی كانیی دەم بەستراوە
هەرچی هەوری سك سووتاوە
لەتەكمانو بەرەو خۆرەتاو، تاو ئەدەم
بەمارەیی خوێنی خانزادی كوردستان.
ئەی سەربەستیی بە تۆ ئەگەم!

* * *

ئەی گەلەكەم! ئەی سروودی
ڕیز بەستووی ڕیزی ئازادیی
شۆڕشەكەت لە خۆت ئەچێ!
شیعرم نەبیست.. شیعرم نەدی

ئەی شۆڕە شۆڕشی هەژار
شۆڕشێکی دیکە هەبێ
وەك لەشی تۆ.. وەك کەپرەکەم
وەك گیرفانم.. ڕووتەڵە بێ!
تۆ دارگوێزێکی بە تەنیا
هەر خۆت بۆ خۆت سێبەر ئەکەی
تەنیا.. تەنیا
وەکوو دایکم و ژوورەکەی
وەك ئەو ژوورەو
تاقە قەنەفە شڕەکەی!.
* * *
کوردستانم
ئەی دڵی چوار کەرت کراوم!
هەر وەکوو چۆن شیعرم نەیبیست
شیعرم نەیدی
دڵێ هەبێ
وەك چۆلەکەی گوندەکانم
وەك دڵی تۆ بێ هێلانەو
کەچی ئاوایش لەبەر نێزەی
ڕەشەبای هەر چوار وەرزدا
هێشتا مابێ و بژی و بفڕێ و
وەك قەڵەمم

بە پێیشەوە ڕاوەستابێ.

* * *

ئەی گەلەکەم!

هەرچی گێلاسی شیعرمە

بیگوشمە ناو دەرونتەوە

بەقەدەر خوێنی شەهیدێك!

گۆنات سوور هەڵناگەڕێنێ!

هەرچی ڕووباری شیعریشمە

بیخەمە سەر دەشتی لەشت

بەقەدەر خوێنی شەهیدێك

تینوێتی ڕێگەت ناشکێنێ!

ئەی شەهیدانی وڵاتم!

هەرچی وشەی جوانو نازداریشم هەیە

هەڵیان چنم.. چەند بەرزبن

هەر لە خوار ئەژنۆتانەوەن

بۆیە ئەڵێم

چاکتر وایە ئێوەیان دی

سەر دابخەن!

بەرگەڵو 1985/7/11

نەفرەت

دوو سەنگەرە
دوو تفەنگە.. دوو ڕابەرە
دوو مردنو دوو ژیانە.
یەکەم: ئازادیی لە کوێ بێ
ئەم سێبەری باڵای ئەوە
باڵندەی دڵی هەژاران بۆ کوێ بفڕێ
ئەم ئاسمانی ئەو دڵەیە
ئەم هێلانەی ئەو مەلەیە
قۆڵ بەقۆڵی خەمی جۆگەو شاخا ئەکا
لەگەڵ باراندا دائەکا
بۆ سەربەستیی گوڵەگەنم
شەوانە ئەم
ئێشکی کێڵگەی نووستوو ئەگرێ.
ڕۆژانە ئەم
داسی ڕەنجە
ئارەقەی زەوی ئەڕێژێ

ـ کەم ئەژی بەڵام کەڵ ئەژیـ
وەختێ ئەمرێ
دارستانی گەل ئەینێژێ.
دووەم: وەکوو ئەمیستاکە
تابووت تاشی ئازادییە
گەرووی ڕزگاری لە کوێ بێ
ئەو دەمی نێزەو سونگییە
من هیچ ناڵێم
ئەوە لەشی کوردستانم
خۆت بیبینە
پەنجەرەی گەورەی چوار تاکی سەر برینە!
ئەوە باڵی مەلەکانم
ئەوە گوڵی باخچەکانم
ئەوەی نییە
هەڵفڕینە
ئەوەی نییە
گەشانەوەو پێکەنینە!
من هیچ ناڵێم.. ئەمیستاکە
تەماشاکە:
لەنیشتمانی دەغڵدا.. نان چۆن ئەمرێ!
لەنیشتمانی نەوتدا.. چاوی چرام چەندە کزە.
تلپەی پرتەقاڵی گوشراو

ئەوە وێنەی ئەو دڵەیە.
کۆتەی قەساب
ئەوە لەشی ئازادیخواز.
تۆپەوانەو دەمی گیرە
ئەوە کەللەی مەمو زینی ئەم گەلەیە.
دوو سەنگەرە
ئەوەی لە دووەم سەنگەرا
ڕەنگ بۆ مەرگی خاك ئەڕێژێ
وەختێ ئەمرێ
دارستانی ڕووتەو هەژار
لە زەلکاوا ئەو ئەنێژێ!

* * *

دوو سەنگەرە
دوو تفەنگە.. دوو ڕابەرە
دوو مردنو.. دوو ژیانە
وا تفت کردە برینی کوردستانو
وا جێت هێشتم..
وا مەمکی دایکی خۆت بڕیو
وا ڕۆیشتی
بەڵێ تەنها یەك هەنگاوە
یەك تەوقەیە
بەڵام ئەو تەوقەو هەنگاوە

پلووسکی ئابڕووی تکاوە.
وا ڕۆیشتی
دەستیشت خستە ناو دەستی
دووەم سەنگەر
ئەوساش وەکوو کەڵەشێری
بەزیوی پۆپنە خوێناویی
لەسەر دارو پەردووی ماڵی
ڕووخاوی خۆت هەڵئەنیشی
لەو ساتەوە.. تۆ ئەو گسکەی
ئەبێ لەسەر
تەنەکەی خۆڵ دابنیشی!.
ڕۆیشتیتەوە!
تۆ ئیستەکە ئەو خڕکە بەردە گڕوێیەی
لە بنارم بوویتەتەوەو
جنێو بە لوتکەی خۆت ئەدەی!
ئەو خەنجەرە ژەنگاوی یەی
لە کێلانی خۆت ڕائەکەی.
تۆ ئەو چەکەی
قۆناغی خۆت ئەسوتێنیو
سکی ژنی خۆت داغ ئەکەی.
تۆ ئەو کەسەی
کفنی سوری هاوڕێ یەکەی

خۆت فڕانو.. ڕۆیشتیتەوە
هەرچی زامی لەشمان هەیە
وەکوو بەتانی شەهیدان پێچاتەوەو
ڕۆیشتیتەوە!
تەسلیم بە کێردی سەر ملی
باوكو برای خۆت بوویتەوە.
یەك هەنگاو بوو
بەڵام حەیای تیا تەواو بوو.
یەك تەوقە بوو
بەڵام هەزاران پەنجەی قرتاوی
منداڵانی کوردستانی
لەگەڵدا بوو.
ڕۆشتیتەوە!
هەر پردێك بوو پەڕیتەوە
شەو دانەهات
کە پرد گڵاویی لەشی خۆی
لەبەر شەتاوی ڕووباردا
دەرئەکردو، ئەشتەوە.
یەك هەنگاو بوو
بەڵام ئەو چەکەی تا دوێنێ
مل کەڵ بوو وەك
دوندی بەرزەك

ئیستە وەکوو خۆت گوێی تەپە
ئیستە پەنجەو پەلەپیتکە
لەرزۆك.. لەرزۆك
ئیستە تفەنگی ترسنۆك
ئەویش وەك خۆت
چۆتە سەر چۆك.

⋆ ⋆ ⋆

یەك تەوقە بوو
ئیتر ناوت بوو بە جامێکی بن ڕەش‌و
ماڵ بە ماڵ زرنگایەوە
لە ڕۆژێکدا ناوی پێشووت
لەسەر قەدی دار بەڕوەکەم.. پووکایەوە.
ئیتر وەك گۆرەوی چڵکن.. دڕاو
وەك کەفاوی دوای ڕیش تاشین
وەکوو "دای . بی"!
تۆ تورِ درایت‌و تۆ ڕێژرای!
ڕۆشتیتەوەو دوای تۆ مەقەر
دارو بەردی هاتنە قسەو
وتیان: نەفرەت!
پێخەفەکەت
کەس تیا نانوێ‌و ئەڵێ: نەفرەت.
توولە ڕێی ئەوبەر گردەکە

گەڵا گەڵای درەختەکە

هاژە هاژی ڕووبارەکە

بناری کێو تا لووتکەکە

خۆڵو تۆزی پێدەشتەکە

مەڵبەندو تیپ

مەفرەزەو کەرت

نەك کەرەتێ هەزار کەرەت

هەموو ئەڵێن: حاشا.. حاشا

حاشا لەوەی

لەو وشەیەی.. لەو گوللەیەی

شیری مەمکی شاخیان فرۆشت

سەری گوڵەباخیان بڕی

چاوی درەختیان هەڵکۆڵی

نەفرەت

نەفرەت

نەفرەت

بەرگەڵو 1985/7/12

ئـــــارام

ئەوە بۆچی ئەم ئێوارەیە "تەنگی سەر"
ئەڵێی ژنێکی پرچ زەردی گۆنە ئاڵەو
دەستی ناوەتە ژێر چەنەی کەڵو
غەمگین.. غەمگین ئەڕوانێتە
گەواڵە هەوری چاو تەڕی ملەی ئەوبەر؟
ئەوە بۆچی ئەم ئێوارەیە "با"ی کەژان
زۆر تووڕەیەو قژی "دێ لێژە"و "مێوڵێ"ی
جووتە خوشك ڕائەکێشێو وا بە پرتاو
خۆی بەدەرگای لەسەر پشتی
هەردوو دەربەندا ئەکاتو
دەس ئەکاتە ملی تەنها تاقە یاری گەڵاڕێزان؟
ئەوە بۆچی ئەم ئێوارەیە کراسی
بەری هەموو درەختەکان
بەری بەندەن. بەری بنار، بەری ڕووبار
لەیەك ئەچنو وەك یەکن؟!
ئەوە بۆچی ئەم ئێوارەیە نانو گوڵ

له وڵاتی هەژارانا سەریان ناوە بە یەکەوەو
بەڕێ کەوتوون
ڕیز ڕیز هەموو
چرای سوورن‌و
بەرەو ئەم مەڵبەندە هاتوون؟!
ئەوە بۆچی وەك قەڵەمێ لەسەر کاغەز بەجێ مابێ‌و
شاعیرەکەیان کوشتبێ‌و
ژوورەکەیان لەسەر شیعر داخستبێ
ئیستە ئاوا ئەم کێڵگانەش
ئەم گوندانەش
ئەم خەڵکانەش
وەکوو ئەشکەوت
دڵ‌و دەروون تارو مارن؟
وەك دارستانی دار بڕاو.. بێزارو پەست؟
وەکوو ڕقی شەپۆلی دوای بەگێیر هێنان
هەوری دەم‌و چاو بە سامن
بێ ـ ئارام ـ ن؟!

⋆ ⋆ ⋆

هەرەس هات‌و ئەسپی ئەیلولی داپۆشی
کەشتیەوان‌و کەشتیی گەورەی
بۆ ناو سکی خۆی هەڵلوشی.
هەرەس هات‌و هاژەی چەمی حەفتاو پێنجی

لەقوڕگی گەلی‌و نشێوو هەردا بڕیی.
ئەو لوتکانەی لە هەورا بوون
چوونە ژێر باڵی داڵەوە
مۆمێ نەما
یەکێ نەما
بچێ بە پیر کوردستانی ئازارەوە!
پلەی پەیژە هەمووی شکا.
هەر بەشانی خۆمانەوە
تا دوا چەکیش
ئەتك کرا.
وڵاتە دەستگیرانەکەم
ڕووت‌و قووت بوو
بە بەر چاوی خۆمانەوە
دەس بۆ قوتکەی مەمکی ئەبرا!

* * *

دنیا عەبایەکی ڕەشی گرتبۆوە
وەختێ چراوگەکەی سەری ئارام.
گوڵ ئەستێرەی سەری ئارام
رانك‌و چۆغە شرۆڵەکەی بەری ئارام
دەرکەوتن‌و لە ڕەوەزی کەلانەوە
شاسوارەکەم چووە سەرێ
تا بگاتە ئەو داڵانەی

بارانی سووری شۆڕشیان
تیا ئەبارێ!

* * *

با سەیوان کورتە باڵاش بێ
بەڵام لە هەناوی ئەودا
دەیان هەڵگورد سەر دەردێنێ.
کانیی هەیە کونی چاوی زۆر بچووکە
بەڵام بەتەنها تینوێتی
بێشەیەکی چڕ ئەشکێنێ.
خۆ بولبولیش زۆر بچووکە
کەچی دەنگی دڵی کەژێك ئەبزوێنێ.
گەنمە قەندەهاری چۆنە
ئارام وابوو.
وەك سەوزە گیای شەونماویی بەهارانیش
زمانی خۆش، دڵێکی تەڕ
بە لەشو لار بچکۆلە بوو
لاوازو لەڕ
بەڵام بە بیر، بەگیان، بەکار
شاخی بەرزو هەنگی شانەو
خۆشەویستی ئەم گەلە بوو.
دەرگای سنگی
وەکوو کتێبخانەی گشتی

لەسەر پشتو كراوە بوو

بێ گرێو گۆڵ، ژینی سادە

وەك كاسەی دۆ، كەوچكی دار، شانەی تەختە.

ڕووح سووك، موو ڕەش، زیتو هێواش

دوو دانی پێش

نێوانیان شاش

نیگای كزو چاویلكەدار

بەڵام ڕێی مێشكی پڕشنگدار.

ئارام.. ئارام

ئەوەندەی داسی دروێنەی گەرمیانم

بە ئارام بوو

لەگەڵ دوژمنی هەتاوو هەژاریشدا

چەكوشێكی زۆر بەسام بوو.

★ ★ ★

ئەوسا سەردەم وەكوو گوێزان دەمی تیژ بوو

دەرزی تۆو بوو ئەكرا بەكێڵگەی برینی

ئەم خاكەوە..

هەموو بستە ڕێو قوتكەیەك

ڕم.. بازنەی چواردەوری بوو

هەموو هەنگاوو چرپەیەك

سێدارەیەك چاوەڕێی بوو.

لەناو شاردا مردن پۆلیسی شەقام بوو

لەسەر هەموو دووڕیانێك ڕاوەستا بوو.
لەناو دێ دا مردن پەپووی وێرانە بوو
لەسەر کۆتەرەی سوتماکی دارو پەردووم هەڵکورمابوو.
وەختێ ئارام گۆمێکی مەنگی بچووکی کوردستان بوو.
بەغدا لافاوێ بوو چاو سوور
پان و پۆڕ بەقەد عێراق بوو
وەختێ ئارام دەمانچەیەك بوو زۆر کەڕەت
جووتەی ئەکرد!
بەغدا بەیەك دەست دەبابەو
دەیان فڕۆکەی هەڵ ئەگرت.
وەختێ ئەو سیامەندی چاو کزی "خەج"و
هەژاران بوو
سیامەندە پێشمەرگەکان
وەکوو پەپوو سلێمانکە
کەوی سپی
شوورو بەور
ناوبەناوێ، تاك و تەرا، یەکە یەکە
دەرئەکەوتن.
ئەو شەوگارانەی کە ئارام
تاق تاقکەرەی
داری زەردو قەرەداغ بوو
نەك درەختێك و دوو درەخت

قۆپپیش خەوی لێ کەوتبوو!

* * *

ئەو ساڵانەی ڕۆژەکانی
وەکوو دەمی تەورو مشار
بڕندە بوون
ئەو ساڵانە لەناو بێژنگی خۆیاندا
هەر خەریکی تەتەڵە بوون
زۆر هاتو چوون
بەڵام کامیان وەکوو ئارام
توانی ئازار هەڵبمژێ
توانی بە پێوە بوەستێ
هەبوو.. زوو تلیسایەوە
هەشبوو، وەکوو ئەم شاخانە
هەر مایەوە.

* * *

ئەم بەیانییە "تەنگی سەر"
بۆنی مەرگی تازەی لێ دێ
چوار دەوریـ دێـ
داڵ گرتوویێتی
وا قیڕەیان ئەگاتە گوێ.
ئەم بەیانییە تەنگی سەر
لە پۆڕێکی گیراو ئەچێ
لەناو چنگی داوو تۆڕدا

هەر زیقەی دێ.

سات لەدوای سات

ڕەنگی شاخ‌و

ڕەنگی باخ‌و

ڕەنگی ماڵان.. هەڵئەبزرکێ!

ئەوە تەقەی قاچی مەرگە

تا بێ تەقەی گەورەترەو

وردە وردە بۆ ئێرە دێ.

ئەوە زەنگی دەستی مەرگە

کە لێ ئەدرێ

دارو دیوار

ماڵ‌و منداڵ

مەڕو بزن

ڕەشە وڵاخ

هەموو شتێ.. ئەپەشۆکێ

ئەوە تەقەی قاچی مەرگە

ئەوە زەنگی دەستی مەرگە

لەناو دێ دا تەنها ئارام

بیری گەش‌و دڵی مەنگە.

* * *

زەمان وەکوو کیسەڵ وابوو

سەعات بە وێنەی مێرووله تێ ئەپەڕی

ئارام وتی:

"لەبەر من با

داڵ "دێ" نەخوا

ئەچمە دەرێ"

ئەمەی وتو بەناو تەلبەندی چەقۆدا

کەلەبەرێك، کە تەنها هەر تفەنگێك‌و

لەشی وەك ئەمی پیا بچێ

چووە دەرێ.

پشت لە داڵ‌و

ڕوو لەو ئەشکەوتە تازەیەی

کە هەر ئەمشەو

ناوی نەهێنیی لێ ئەنێ

ئەوا ئیستە

ڕێگە ئەبڕێ.

⋆ ⋆ ⋆

بەدییان کرد

چاوی داڵی سەر قەرەوڵ

وەختێ پەلەپیتکەی جووڵان

ئاگر فڕی‌و

لەو دوورەوە

باڵی هەڵۆی سووری شکان!

⋆ ⋆ ⋆

داڵ "عاصی" بوو
بەسەر سەری ئارامەوە ئەخولایەوە
دەمی برین وەك گوڵەباخ
ئازارێ بوو ئەكرایەوە.
برین مابوو.. برین ویستی
هەر بەپەنجە گەورەی قاچی
تفەنگ بێنێتەوە قسە.
داڵ ئەمجارە
دەنووكی گوللەی لە سنگی
ئارام چەقان
بۆ ئێجگاری چاوی لێك نا
ئەو مرۆڤەی
دوای مردنیش
تەمەنێكی نوێی خستە سەر
عومری ژیان!

* * *

ئەی تەنگی سەر!
لەم یادەدا قەڵەمەكەم
كراسی سووری شیعرێكی
ئاو دامانت ئەكاتە بەر.
هەموو شەوێ
لەناو خەونی فرمێسكاویی ژوورەكەمدا

خۆم ئەبینم
وا بوم بەکۆترە شینکەیەك
لەگەڵ هەوری ئاڵدا ئەفڕم
هەتاکوو ئەچمە سەر "دابان"
لەوێشەوە بەرەو "کەتوو"
ئینجا شەق ژن باڵ لێك ئەدەم
بەرەو کۆڕەك‌و ئاکۆیان
نزم بەدەم فڕینەوە..
لەهەر لایەو دوو سێ گوڵێ
هەتا ئەبن بە چەپکێ
ئەیبەستمە باڵ.
بەرز بەرز ئەفڕمەوە
هەوری پێش خۆم ئەگرمەوە
هەر خۆم تەنیام
ئەی تەنگی سەر ئەگەمەلات
ئەوسا لەسەر ئەو مەزارە
ئەنیشمەوە.. ئیتر ئارام
دێتە دەرێ‌و ئەگاتە لام
عەینەکەکەی دائەگرێت‌و
دەست ئەخاتە ناو دەستمەوەو
چەپکە گوڵم لێ وەرئەگرێ‌و
لە دواییشدا

ئەم لاو ئەولای

ئەم شیعرانەشم ماچ ئەکات.

بەرگەڵو 1985/7/19

تاجی خوێناویی

بۆ هاوڕێم هاشمی کەریمی

ئەی گوێچکیلەی ڕاستی.. دڵم!
ئەی پەنجەرەی ڕۆژهەڵاتی زامەکانم
ئەی کوردستانی ئێرانم!
لە وڵاتی جبەی ڕەشا
سیامەند بوو شیعری تازەم
گەڕا بە شوێن چاوی خەجا
شیعری شەیدای باڵای "ورمێ"
ویستی دەستی
گوڵێ بگرێ
ئازادانە پێ بکەنێ!
ویستی دەم بنێتە دەمی،
کانییەك ڕوون، گەش هەڵقوڵێ
زۆری پرسیی
هەموو گەڕاو زەردەخەنەی هیچی نەدی!
خەجم مانگە

مانگی گیراوی زیندانی ناو ئێرانه.

خەجم

وەکوو سێوه لاسوورەکەی باخی "بۆکان"

ملی لارەو چاو پڕ لەئاو

وەکوو ـ زاوابووك ـ ی سابلاخ

هەنیه ڕنراو.. قژ ئالۆزکاو.

ئیسته گولان

وەك ڕوومەتی ڕەنگ پەڕیوی

مندالانی هەموو ئێران

پەستو سیسو بێ تریقەن

چاوەڕوانی بارانێکی

تازه ئەکەن.

ئیسته کانییم

وەکوو نیگای کیژەکانی

شاری سنه

لێلو پێلن

ڕوون نابنەوه، تا ئەو ڕۆژەی

کوندەپەپووی مێژەر بەسەر

ئەم ولاته جێ ئەهێلن

★ ★ ★

ئەی پارچەیەك له جگەرم!

ئەی تاجی خوێناویی سەرم!

هەرچی جبەی ئاخوندەیه کۆی کەنەوه

وەکوو پەردەی شەوی تاریك بیگرنەوە
لە "خانە"وە
هەتا سەقز
بیدەن بەسەر لەشی تۆدا
چرای برینی شەهیدان ناشارنەوە،
بەر لە زریانم ناگرن
من درەختی ئەم ژیانەم
تۆ لەولاوە من ئەبڕیتو
لەولای دیکە من دێمەوە
ئازارێکم چەشەی تەور
تا بمبڕێ من سەر لەنوێ
بنچ قایمتر ئەڕوێمەوە
ئەی ئاو کوژان !
هەرچی تاڵە مووی ڕیشێکی ئاخووندەیە
بەیەکەوە گرێی بدەن
وەکوو گوریس
لە "بانە"وە
هەتا سەردەشت
درێژ درێژی کەنەوە
ئەوساش دەمی هۆنراوەمو
تفەنگەکەم نابەستنەوە!

★ ★ ★

ئەی چەکەکەی شانی ڕاستم!
پاردەی قەڵای خۆرهەڵاتم!
پشتاو پشتی زنجیرەی "شا"
لە "کۆڕش"ەوە هەتا قاجار
هەموو ڕۆژێ گوڵیان ئەکوشت
خوێنی کەژو هەردیان ئەڕشت
بەڵام دوا جار
گوڵ نەفەوتا
کەژ هەر نەمرد
ئەوەی کە مرد شا، سوڵتان بوو
ئەوەی، ژیا ئەوەی هەر ما
کوردستان بوو!

* * *

ئەی سەنگەری پڕ هەتاوی ڕۆژهەڵاتم!
گوڵاڵەی سنگی شیرین و
مەشخەڵی دەستی فەرهادم
مەلا وتی: تەلیسماوییم.
دیوارێکی گوللەبەندی زۆر ڕقاوییم.
بەڵام سبەی نا دووسبەی
کە سێڵاوی پەنگ خوراوەی نیشتمانم
ڕژایە سەر
سەر شەقام و گۆڕەپانم.

ئەوسا ئێران
جبەی ڕەشی خۆی دائەدڕێ.
ئەوسا ئیتر بەخەج ئەگەم
بە منداڵو گوڵو کانیی،
لێو بە خەندە هەمووی ئەگەم
ئەوساش تاریکیی ئەزانێ
گەر تەلیسمێ هەبێو نەشکێ
هەبێو نەمرێ
هیچ نەیبڕێ
بەتەنها هەر خۆری گەلە
دڵی گەلە
هێزی گەلە!

1985/7/15

بەیـــــان

گوندێك هەیە
ڕووتەڵەیە.
کۆتری سپی دەمو چاوی
باڵکراوی ژێر پەچەیە.
لە دوورەوە
ئەڵێی خاڵێکی بچوکە بە لاملی
- مەریوانــی باشوورەوە.
زۆر دەمێکە لەم گوندەدا
هەر برسێتیی جێ نیشتەیە
ئاو تینوێتیو
"با" هەناسەی کسپەکەرەو
ڕێبوارێکی بە پەلەیە.
بۆ باڵندە هەژارەکان:
خەم بەتەنها تیا شین ئەبێ
ئەگەر گوڵێکی تیا بڕوێ
ئەویش لێوی بێ خەندەیە.

وەکوو خانووە تەنەکەکان
وەکوو دوکانی سەر کۆڵان
وەکوو کۆڵکێشی ناو سنە
لەناو ئاپوورەی ئێراندا
لەژاوە ژاوی ژیاندا
ئەم گوندە پشت چەماوەیەش
ناونیشانو جێگەی ونە.

* * *

لەم گوندەدا پێش چەند ساڵێ
کیژێ هەبوو
وەك هەرمێ کێویلە وابوو
وەك کارژۆڵەی قاچ قوڕاویی
هەڵئەبەزیو دائەبەزی.
قژی ئەتوت ڕێحانەیە
لەش سپیو سۆڵ وەك مراویی
چاوی وەکوو ترێ ڕەشکە
بۆن خۆش وەکوو پونگەی گوێ ئاو
سرك.. سرك
وەکوو ئاسك.
بەڵام لەناو خەڵۆزانی هزرا
وەك قوتیلکەی ڕەش داگەڕاو
ئازاری بوو پرتە پرتکەر

شەو تا بەیانیی ئەسووتا.
مۆڕەی خەنجەر
تیلەی چاوی بە غەزەبی
باوك. برا. خزم. ئاشنا
هەموو ڕۆژێ ئەم گوڵەیان ئەژاکانو
وەکوو کەروێشکی ترساوی دەرکی لانە
ناوە ناوە سەر دەرهێنەر
ئەیانکردەوە بە کوندا.

⋆ ⋆ ⋆

ئەم کیژەمان وەکوو چاوی
بیری زیت بوو.
گشت شەوگارێ
لەژێر لێفەی کون کونەوە
بەقەد ژمارەی ئەستێرەی
شەوی هاوینانی ناو دێ
هەنگی پرسیار لەناو سەریا
ئەوروژانو
تا بەربەیان
نەیان ئەهێشت چاو لێك بنێ!
ئەم بۆ ئەژی؟ ئەو بۆ ئەمرێ؟
ڕەنج بۆ ئەخورێ؟
ئەم بۆ دیلە؟ چۆن ڕاپەڕێ؟

بۆچی ژنو مانگا زەردە
بۆچی ئەمو مامرە کونج
لە ماڵەوە، لای پیاوی دێ
ڕێزیان وەك یەك لێ ئەگیرێ؟

⋆ ⋆ ⋆

ئیستە ئێران
وەکوو جبەی ئاخوندەکان، ڕەش ئەنوێنێ
تاران پایتەختی سێدارەو
مزگەوتێکی گەورەی مەرگە.
قیڕەی مەلای قەلەڕەشکە
لەسەر منارەی هەزار ساڵ پێش ئێستاوە
بانگ بۆ تاریکیی ئەداتو
لە میحرابی بەر قاچیشدا خوێنی ئازادیی ڕژاوە.
پەنجەرەی بەر هەتاوی بیر
کلاورۆژنەی هەموو تیشکێ
بەڕیشی تۆپزیی ئاخوون.. ئاخنراوە.
ئیستە ئێرانی ئاخوندە
پاپۆڕێکەو پڕ لەتاوان
خوێن بارکردوو
ڕووی کردۆتە قیبلەی جادوو
بایەوانی ئەم پاپۆڕە کەتەو زلە
چارۆکەی عەباو مێزەرە.

ئیسته ئێران بەقەد هەموو
دەنکە تەزبیحێکی دەستو نزای مەلا
بەقەد ژمارەی دەم ویردی ناوی "الله"
لەڕۆژێکدا
لەسەر تاتەشۆری جەنگو
لەتابووتی شارو گوندا
کە چاوی پرسە ئەگێڕێ
هێندە خوشکی
هێندە دایکی
هێندە ڕۆڵەی سەر بڕاوی
خۆی ئەژمێرێ!

⋆ ⋆ ⋆

ئەوەتا وائیستە هەردوو
کەڵەگای شەڕ
کەڵەگای سەر کوردستانم
کەڵەگای سەر دەغڵو دانی هەژارانم.
لەناو پەرژینی کۆتانی
بە چەقۆ دەور گیراودا
لەبازنەی داخراوی بێ ڕێگادا
شاخ خوێناویی
پشت خوێناویی
ڕم لە قەپرغە هەڵچەقاو

یەکتر دێنن یەکتر دەبەن
لۆز شکاو.
ئەوەتا وا جەرگی پارە پارەی گەلم
ئەڵێی بێژنگی بەر خۆرە
چۆڕەی خوێنم
چۆڕاوگەیەو
دنیا شۆڕە!.

* * *

ملی ئازادی‌و ملی شاخ وەکوو یەکن
قەت کەچ نابن
هاوڕێکەم!
ئەم ئێرانە کەڵەگەتە قاچ شکاوە
هاتە لامو لای منەوە بۆ یەکەم جار
پەیژەم بۆ کرد
تا سەرکەوێتە سەربانی
ئەو زامانەی
بەسەر حەوشەی
هەردوو لاماندا ئەیڕوانی.
یەکەم جار من پاچم دایە
یەکەم چەك من کردمە شانی
یەکەم جاریش من ماچم کرد
من برا بووم برای ڕاستیی

هەر بەم پشتە زامدارەی خۆم
یەکەم شەهیدیم گرتە کۆڵ.
ئەی کوردستانی موقەددەس!
ئەی لەیەك کاتا دایەنی
ئازاری خۆت
ئازاری خەڵك.
ئەی ئاواتی پەرەوازەم!
لەیەك وەختا
تۆ پەنایتو پەناهێندە.
تۆ زامیشیو دەرمانیشی.
تۆ شەوگارىو ڕۆژگاریشی
تۆ قوربانییو ژیانیشی.

٭ ٭ ٭

کچە هەناری لادێیی
باڵای کرد و وا پێگەیی.
ماکەوەکەی خاڵ لە ملم
کەوتە چینە
لەسەر گڵە سووری دڵم!
ئیستە کەنیشکی ئەو دێیە
دێتو ئەڕواو قسەی پێیە
قسەکانی لەلای هەندێ
وەك شەمامە هەڵئەگیرێو

ناوبەناوێ بۆنیان ئەکرێ!.
لەلای زۆربەش ئەو قسانە
وەکوو درِك لەبنی پێ هەڵئەچەقین
بۆ پەزی نەریتو دابی، کۆنە ساڵە
بە زیان بوون
بۆ ئەوەی ژن وەکوو ماین
وەك نێرگەلە
وەکو دەڵەك
سەیر نەکرێ
نەژێو نەمرێ
ئەو قسانە لەناو دێداو لەلای مەلا
وەك تلیاكو گۆشتی بەراز
قاچاخ کرا!

* * *

ئێران زەریایەك بوو ئەکوڵا.
بەرامبەر شەوی ئاخوندە
بێشەڵانی مەشخەڵ بەسەر ڕاوەستابوون
ئاگر مەوجی ئەدایەوە..
تووڕە بوونی دارستانی ڕووتەو هەژار
لە ئیمامی تەوری ڕیشدار
هەتا ئەهات هەڵی ئەکرد
هەتا ئەهات زیادی ئەکرد!

بەرە بەرە ئاگرە سوورە
ئەتەنیەوە..
بەسەر پردی کوردستاندا
هەر شیرین بوو هەر فەرهاد بوو
ئەپەڕیەوە..
ئەمجارەیان کچ هەر گوڵی
یێخە نەبوو
هەر خەزاڵی لەش‌و لاروو
سێوی بەردەستی لاس نەبوو.
گوڵدانێکی ناوماڵ نەبوو.
ئەمجارەیان شیرین هەبوو،
قوڵنگ بە دەس
ئەمجارەیان خەزاڵ هەبوو
لە سەنگەرا
ئەچۆوە بەگژ ئاگرا.

★ ★ ★

بەیان، بەیان، بەیان
لەناو ئەشکەوتی شێداری
خۆر نەدیوی دڵی خەڵکا،
ئەو پرشنگ بوو هەردوو چاوی.
لەناو گوندا
دەنگی ئەدایەوە ناوی:

بەیان، بەیان، بەیان

لەو ڕۆژەوە کە شانە هەنگی پێشمەرگە

دەوروبەری ئەو گوندەیان کرد بە شیلە

ئیتر هەر هەنگ بوو نێرو مێ

بەسەریەوە ئەنیشتنەوە!

لەو کاتەوە ئیتر "بەیان"

وەك پەڕەسێلکەی دڵداری

زەوی وباران .

وەك کەنیسمەی باڵ ڕەنگاوڕەنگ

تینوو بۆ خوێندنێ سەربەست.

وەك سوێسکەی عاشقی بەرد،

وەك قەقنەسی عاشقی گڕ

لەسەر درەختی ناو "دێ" وە

ڕۆی.. هەڵفڕی

هێلانەکەی خۆی گواستەوە

بۆ سەنگەری

ئەو مەچەك و تفەنگانەی

لەناویاندا هەر بەتەنها

ترس ئەگری!

لەپەنجەرەی هەتاوەوە

چووە دڵی هەژاری ڕەنج

سووتاوەوە.

لەناو کەوانەی داسەوە

خۆی هەڵدایە باوەش زەوی.

بوو بە پێڵووی چاوی گەنم.

بوو بە پەنجەی دارو درەخت.

بوو بە دێراو بوو بەجۆگە.

ئینجا چووە لای تفەنگێ

کە لەسەر ئاسۆی دوا ڕۆژم

رزگاری ئاو.. رزگاری خاك

لوولەی ئەو بەگڕ ئەینووسێ!

* * *

منداڵی دێ وەکوو نوقڵی ترش‌و شیرین

"بەیان" یان لا خۆشەویست بوو

هەموو جارێ کچانی دێ

وەکوو چرا

لە دەوری کۆئەبوونەوە

ڕازی نەهێنیی ناو دڵیان

لا هەڵئەڕشت

لە دواییدا یەکە یەکە

بۆ هەندێ بەرز، هەندێ چرپە

ڕێی ڕۆشنی دیاری ئەکرد.

لای دڵانی سادەو ساکار

وەك سەرچاوە وەك سەوزە گیا

بەیان چەندە خۆشەویست بوو
لای سك تێرو مل هووڕی "دێ"یش
جێی توانجو
جێی پلارو
جێگەی تانەو
سەرزەنشت بوو.

⋆ ⋆ ⋆

لەئیستەوە ئیتر بەیان ئەو کچەیە
تاریکیی ماڵ،
شەوی درێژی کۆیلەیی،
وەکوو پرچی زیادو تەمەڵ
هەمووی ئەبڕێ!
شێری مێیەو لەناو لانەی
ئازادەوە دێتە دەرێ.
وەکوو چیام سەر هەڵئەبڕێ.
لێشاوێکەو ئەو دیواری
نامۆییە ڕائەماڵێ
کە دەمێکە، زۆر دەمێکە
لەم کوردستانە دیلەدا
بەر لەتیشکی نیوەی خۆرم
نیوەی حەقیقەتم ئەگرێ.
لەئیستەوە ئیتر بەیان

ئەو بیرە شاربەدەر ئەکا
کە ژن ئەبێ
هەر لەسەر جێو هەر لەماڵدا
بژیو بمرێ.
نەء وا بەیان
وەك باوبۆران
شاخ ئەسپێتیو سواری ئەبێ.
بەسەر "زین"ی بەفرینەوە
ئاوزەنگی ئەدا لە سکی بن بناروو
گزنگ ئەکا بە چەپكو
بۆمان دێنێ!.
لە ئیستەوە ئیتر بەیان ئەو کچەیە
چەك بەدەستو شەرواڵێکی لەپێ دایەو
پێشمەرگەیە.

* * *

ئەی ژنانی وڵاتە قژ سووتاوەکەم!
بەیان زەنگە
گوێی لێ بگرن!
بەیان دەستڕێژی ئازادیی
ناو ئێوەیە
سەر هەڵبڕن.
بەیان دەمی ئەو پاچەیە

شەوە زەنگتان ئەڕوخێنێ

دەنگ هەڵبڕن.

بەیان ئەو دارو خشتەیە

دنیای تازە پێك ئەهێنێ

چاو هەڵبڕن.

بەیان لوولەی ئەو چەکەیە

مەرگ ئەمرێنێ

کوان؟! ڕاپەڕن!

* * *

بەر لە ئێوە ئەی بەیانو ئەی کچانی

ئەودیو ژوورم

ئەی دڵخوازانی ڕووناکیی!

ئەی ئەوانەی بۆ یەکەم جار

بەر لە کۆرپەو ساوای خۆتان

لەناو گێژەنگی ئاگردا

شیری مەمتان

کردە ناو دەمی ئازادیی.

بەر لەئێوە

ئەی کچانی سەنگەری سوور!

هەر ملوانکەم ئەکردە مل کچی شیعرم

هەر مێخەك بەنگو کرمەکم

ئەهێنا بۆ کچی شیعرم

هەر سووراوم ئەدا لەگۆنەو ڕوومەتی
کچی شیعرم
بەڵام وەختێ ئێوە هاتن
وەك برووسکە،
داتان لە هەواری شیعرم.
لەو رۆژەوە ئیتر منیش:
چەکم خستۆتە سەر شانی کچی شیعرم
فیشەك لغم هێناوە بۆ کچی شیعرم
بەرگی خاکیم کردۆتە بەر کچی شیعرم
کاسکێتێکم کردۆتە سەر کچی شیعرم.

⋆ ⋆ ⋆

ئیستە بەیان هەر هاوڕێی گوندێ نییە
بەتەنها هەر مەریوانم
شارۆچکە خنجیلانەکەی
سەر شەقامی دڵی نییە.
ئیستە ئێرانو کوردستان
شاخو پێدەشت
ڕووبارو باخ
کارگەو کێڵگە
لەدەواری ئەو دڵەدا
هەموو جێگەیان بۆتەوەو
هێشتا جێگەش زیادی هەیە!

ئیستەش بەیان بۆ چاوی کزی هەزاران.. چاویلکەیە.
ئەگەر ئەوان مەرەزەبن.. ئەم جۆگەیە.
گەر ئەوان پەڕە کاغەز بن.. ئەم وشەیە.
ئەگەر ئەوان چاپخانە بن.. ئەم پەنجەیە.
گەر ئەوان چەكو تفەنگ بن.. ئەم گوللەیە.
ئیستە بەیان هەموو شەوێ
لەنۆرەدا ئەستێرەیەو ئێشك ئەگرێ
ئامادە باش!.
بۆتە ئاشنای بۆتە خزمی زۆر نزیکی
ئەو کتێبانەی کە هەر وەك لایتەکەی
دەستی، شەوان
ڕێگای بەر پێی ئەدۆزنەوە
هەتا فیکری هەڵ نەنووتێ
لەو قۆرتانەی
بیبەن بەرەو قاچ خلیسکان!

★ ★ ★

بەر لە چەند ساڵ لە ناو گوندا کەمێ نەبێ
قۆخی دڵیان ئەگۆڕێوە لەگەڵ بەیان
ئیتر هەموو قسەی ئەویان
بە زەردەواڵەو بەکوللەو
بە چزووی دووپشك ئەزانی
بۆیە وتیان

ئەم کچەمان
ئاوەکییە بەم گوندەمان.
بۆیە مزگەوت بانگی هەڵدا
ئەوو شەیتان
لەیەك بەرگان.
بەڵام بەیان بەقەدەر شاری کرماشان
دڵی گەورەو فراوان بوو
بەڵام بەیان لەتینوێتی ئەم گوندەدا
هەر باران بوو
لە سووتانی ئەم گوندەدا
ڕیزە سەتڵی،
ئاوی ئاگر کوژێنەوەی سەر ماڵان بوو.
لەزامداریی ئەم گوندەدا
ماشینە شێوە سپێکەی
خاچی سووری ناو ئێران بوو.
بۆیە ئیتر وردە وردە
کەمی ناو دێ
بوون بە زۆربە!

⋆ ⋆ ⋆

ئەوا ئیستە بەیان لەژێر دار توویەکدا
لەسەر بەردێ دانیشتووە
لای خۆیەوە چەکەکەی هەڵپەساردووە
هەر لەسەر ڕان

هێور هێور
نامەیەکی دوورو درێژ
ئەنووسێ بۆ ماڵی خۆیان!

* * *

نامە گەیشتە دایكو باوك
وەکوو گۆنە نامەش تەڕ بوو
لە پێشدا هەواڵ سرپە بوو
وەك كزە با بێ گڤە بوو
ئیتر ماڵان
جووت جووت یاخود یەکە یەکە
ئەهاتن بۆ نامەی بەیان
ئەهاتن بۆ هەواڵێکی
کچە سەربەستی پێشمەرگە!
نامە وەکوو گوڵە زەردی
دەم عەتر ڕێژ
وەك بۆنی مۆردی سەرەڕێ
گەیشتە لووتی هەموو دێ
نامە وەکوو یەك پەرداخ ئاو
بۆ زۆر تینوو
چۆن دەستاو دەستی پێ ئەکرێ
چۆن ئەگەڕێ
ئاوایش نامەی پەڵە پەڵە

بەفرمێسك تەڕ
نامەی بەیان
لەدوو ڕۆژدا وەكوو نامەی
كۆن بووی گیرفان
چرچ كەوتە دەمو چاوی
لەشی ڕێ ڕێ.
ئیتر ئەوەندەی نەما بوو
تەواو بدڕێ.
كە هەواڵ بوو بە ڕەشەبا
لەبەرماڵدا
خەڵكی وەستان بە قەتارە.
كە ئاوێنەی نامەی بەیان
شەوقی تیژی دا لەچاوی
حەپەساوی سەر منارە
ئەوسا مەلای مزگەوتی دێ
وەك قەلەموونی شڵەژاو
بە ناچاری ئیتر هەستاو
بە دەنگی خۆی
لەبڵندگۆی مزگەوتەوە..
نامەی "بەیان"ی پێشمەرگەی
بۆ خەڵكو خوای گوند خوێندەوە!
★ ★ ★

وا دەستەیەك
بەرگ خاكیی، خوێن قوڵپ دەر
شان‌و لامل ئارەقاویی
لەهەرِەتی ژیاندان‌و
جیایان ناكەیتەوە لەیەك.
بەهەنگاوی گورج تەكاندەر
یەك لەدوای یەك
رِەوە ئەسپێكی كێوین‌و
رِێی مەرگی سوور ئەگرنە بەر.
بە پێدەشتی سوژن رِێژدا ئەدەنە غار
چەمی سەركەش جلّەو ئەكەن
چۆك بە دەربەندو هەورازو
كلكەی سەر چیادا ئەدەن
تفەنگی شان، كۆڵی پشتیان، قۆناغ قۆناغ
ئەبەن هەتا جێگەی پرسیار، جێگەی سۆراغ
بە هەر كوێیەكدا رِەت ئەبن
زەردەخەنە ئەچێ بە پیر لێویانەوە
سوورە گوڵ بەرەو بەرۆكیان
نان بۆ پشتێنەكەی پشتیان
هەژارانیش بۆ ناو دڵیان!
* * *
پادگانی سەر ئەو ملەیە

بۆتە دوومەڵی سەرشانی ئەم ناوچەیە
لەدیمەندا وەك مڵەیە.
دەستەی دڵداری چاو تینوو
پەنجەی تۆڵەی سەر تفەنگیان بە پەلەیە
هەر ئەوەندەی چاو بترووکێ
لەپڕێکدا دەست ڕێژ وەکوو
باران و هەورە تریشقە
بەسەر بەرازی پادگاندا دائەبارێ
شریخەی چەك.. ناڵەو گرمە
بۆ سەعاتێ دوو سەعاتێ
ژیان لە مڵە تاڵ ئەکەن
لەچەند لاوە بەرازی خیش زامدار ئەکەن.

* * *

ئیستە دەستە لەسەر ڕێگەی گەڕانەوەن
بەرەو بنکەی لێوە هاتوو..
ماندوو.. ماندوو..
وەك دوا شەپۆلی کەناری لە گوڕ کەوتوو
تینوو.. تینوو.
وەك قڵیشی لەشی زەوی گەرما بردوو.
دوو بریندار ی ناودەستە
یەکێ بە شەلە شەل ئەڕواو
ئەویتریان سەرشان پێکراو

خوێنی قاچو ئەو سەرشانە
هەتا ئیستەش تکە تکە
دائەدەنە سەر جامانە!
کانیو ئاوو سێبەری کڕ
بوون بە ئیزگەی حەسانەوەی
پشکۆو ئاگر
لەوێ کە خۆیان کردەوە،
بۆ کزە با.
دەمیان خستە دەمی کانیی.
ئەوسا دەرکەوت
قژ درێژێك
سنگ بەرزێکیان
سەر دەستەیە
ئەویش "بەیان"ی برووسکەی
ئەم گەلەیە!

⋆ ⋆ ⋆

بەیان وابوو
برایمۆکی هەژارانی ئەم وڵاتە.. یاری ئەو بوو
دەستێ کورتەكو شەرواڵی کوردی شڕۆڵ
بەرگی بووکێنییەکەی ئەو بوو..
ڕیزە فیشەکی ناو قەدی.. هەیاسەکەی پشتی ئەو بوو.
ئەستێرە سووری پێنج گۆشە.. ملوانکەکەی ملی ئەو بوو.

قوڵفی نارنجۆکی دەستیی.. موستیلەکەی پەنجەی ئەو بوو.
خۆڵو باررووت.. بۆنو پۆدرەی لەشی ئەو بوو.
بەیان وابوو
ئەو سێبەری باڵای بیری کەڵەگەت بوو
چاوی گەشی منداڵانی لە دڵدا بوو
ئەو دەنگدانەوەی هاواری سەربەستیی بوو
مێژووی نزیك، مێژووی دووری لەگەڵدا بوو
بەیان وابوو.
کچە پێشمەرگەی سەعاتو دوو سەعاتی
ناو چیمەنو سەیران نەبوو.
دە بینووسە!
بە مەرەکەبی ئەو خوێنەی شەهید دایمێو
وا لە شووشەی چاوی مندا
دە بینووسە!
چەند مەزنە
بەیان ڕابەری کۆمەڵێ برووسکە بوو
ئەوان پیاوو هەر ئەو کچ بوو!
★ ★ ★
بەڵام کەی بووە شیعری من
بێ ئاخو داخ شەوێك بنوون؟
کەی بووە کەی لەدوای ماچی هەموو گوڵێك
بە زماندا هەڵنەچەقێ دڕکێك، چقڵێك؟

کەی بووە کەی لەناو ماڵی شیعری خۆمدا
لەیەك ژووردا
وشەو وشەی دایك باوکێ
دووانەی نووکێ
دووانەی سکێ
لەخانەوادەی یەك ئازار
لێرەو لەوێ
لەبەر چاوی تیغی گەورەی لەسەر ملم
لەبەر چاوی شیری گەورەی
ڕاوەستاو لەسەر سەرم
ئەو خوێنی ئەم
ئەم خوێنی ئەو
نەکەنە کاسەی ڕۆژگارو
لەپرسەدا نەیگێڕن بۆ هەموو گەلم؟!

⋆ ⋆ ⋆

هەزار ساڵەو هەتا ئەمڕۆ
تەورەکان هەر کوردستانم ئەبڕنەوە
لەت لەت لەت لەت.. لەتم ئەکەن
کەچی منی لەتە برین
لەتەکەی تری خۆم ئەخۆم
کەچی منی ئازارو ژان
بەسەر جەستەی ئازارەکەی ترما ئەڕۆم

من ئەو برینە گەورەیەم
ئەبمە چەقۆو دیسانەوە
هەمان برین کەرت کەرت ئەکەم
ئەو کەرتانەش دیسانەوە
ئەبنە چەقۆی تازە ترو
ئازارەکەم وردتر وردتر
وردتر ئەکەم!

⋆ ⋆ ⋆

گەر دوو زامی لەشی باخێك
دەس لەملی ئازارەکانی یەك نەکەن
چۆن برینی گوڵی باخچەی
دنیای دوورتر سارێژ ئەکەن؟
گەر دوو کەناری ڕووبارێك
باڵی فڕینی باڵندەی یەکتر بکەن
بۆ باڵندەی زەریای دوورتر
چۆن هێلانە دروست ئەکەن؟!
گەر دوو ئاگر
گەر سێ ئاگر
گەر چوار ئاگر
هەموو نەبن بەئاگرێ
بەکلێپەیەك
گڕ لەدیوی هەژارخۆری ئەم کوردستانە بەرنەدەن

چۆن هەژاری ئەم دنیایە
چۆن ڕووباری ئەم دنیایە
چۆن باڵندەی ئەم دنیایە
لەچنگی دێوی گەورەتر قوتار ئەکەن؟!

⋆ ⋆ ⋆

لێرەو لەوێ
تەور تەورە
لێرەو لەوێ
خوێن یەک خوێنە
تەماشاکەن
نەخشەی گوڵینی ئەم لەشە
ماڵی گەڕەکی قوربانیی
یەکە. یەکە
ژووری زامی نەجۆو ئاوارەو سوڵتانی
ژووری برینی شەماڵو مامە ڕیشە
وەکوو ماڵیان
دەرگای دڵیان لەسەر یەکە.

⋆ ⋆ ⋆

ئەو وەختەی چاوی بازێکی لای موعینیم
هەڵ ئەکۆڵن
سۆمای چاوی هەڵۆیەکی لای سوڵتانیم
تاریک دایەت!.

ئەوکاتەی دەمی شیعرێکی من ئەبەستن
تۆ هەناسەت بۆ نادرێ.
ئەو دەمەی "بەیان" ئەکوژرێ
یەکە یەکە لەیەك وەختا لای هەموومان
خۆرێ، مانگێ، گوڵێ ئەمرێ
بەیان، بەیان، بەیان
ئەو تفەنگەی دەستەکەی تری خۆم کوشتی
ئەو شیعرەی هەر قەڵەمەکەی خۆم بوو کوشتی
ئەو شەپۆلەی ڕووبارەکەی خۆم خنکاندی
ئەو درەختەی بروسکەی خۆم سەری بڕی
بەیان، بەیان، بەیان

* * *

هەتا دوێنێ "دێ" کەی بەیان
ناونیشانو شوێنی بەیان
بزر بوو وەك مرواری ناو بنی زەریا
بەڵام ئەمڕۆ دێ کەی بەیان
"بەرقڕوی" لای مەریوانم
بوو بەهەموو نەخشەی ئێران
بوو بەچاوانی کوردستان
بەیان، بەیان، بەیان
ئیتر بەیان هەر بەتەنها
دار گێلاسی مەریوانو ئێران نییە

کانی سنەو بۆکان نیە

ئەمڕۆو سبەینێو داهاتووش

ئیتر بەیان کیژۆڵەکەی دایە گەورەی کوردستانە

ئیتر بەیان لە ئیستەوە

ئەستێرە سوورە گەشەکەی

هەژارانی گشت جیهانە!.

بەرگەلو 1985/7/18

شایی شەهید

1985

قیبلەنما

کوردستانم برینێکە، برین: لقی داربەڕووە.
واز لەو برینەم بهێنن، لێی گەڕێن با
پەلو پۆی سووری بهاوێو
سێبەر بۆ ئازادیم بکا!.
من هەر چاوی دارستانی گڕتێبەربووی
خۆم شك ئەبەم
ئێشکم بگرێ.
من هەر خوێنی لەبەر ڕۆیشتوی ئەم شاخانەی
خۆم شك ئەبەم
هەلگیرسێتو پێشم کەوێ!.
واز لەم برینەم بهێنن
زەریام شەوەو، قیبلەنمای ملم مۆمە
بایەوانی ئەم کەشتیەیش هەر چارۆکەی سەری خۆمە
هەر خۆم.. هەر خۆم.. هەر خۆم
من خوا نیمو ئەوەتەی هەم هەر تەنیامو

کوردستانیش باوەشی عەشقی دایکێکە
وەکوو مێژووم سك سووتاوەو چاوەڕێمە!.

⋆ ⋆ ⋆

واز لەم برینەم بهێنن
چەشەی چەقۆ، چەشەی پشکۆ، چەشەی خوێ یە
ئەم برینە!.
پەنجەرەیە، ئەستێرەیە، ئەسپی سووری غار کردنمە
ئەم برینە.
هەر ئەو بە تەنیا شك ئەبەم
لەجێی ئالاّ ئەوەم هەیە
من هەڵیکەم!.
هەر ئەو برینە شك ئەبەم
بۆیە جارێك چەتری ڕەهێڵەی سەر سەرمەو
هەڵی ئەدەم.
جارێکی تر دەمی ئەستێرکی چاوانمەو
بەری ئەدەم!.
هەر ئەو برینە شك ئەبەم.
هەر ئەو خوێنە:
فڕۆکەمە
دەبابەمە
بازۆکامە
کاتیۆشامە..

له ئاتشگەی مەرگی سووری خۆمدا تەنها
من هەر سوجدە بۆ ئەو ئەبەم!.

★ ★ ★

کێ دەنگی کرد؟! کێ هاتە سەر تەرمی کانییم؟!
لەناو مێژووی هەڵقرچاوما
کێ بوو قومێ ئاوی کرد بە دەمی
سنەوبەری سەربڕراوما؟!
کە ڕووباری لەشیان کوشتم
کام ئۆقیانوس خۆی گرژ کرد؟
پردی کام جێ دەسی گرتم؟
کە هەرمێی مەمکیان هەڵکەندم
کە شەمامەی دڵیان گوشیم
ڕەشەبای کام لا هەڵیکرد؟
کێ ورتەی کرد؟
کێ؟ کێ؟ کێ؟
کە پرچی ڕەزیان هەڵکێشام
کە چاوی گوڵیان دەرهێنام
وەکوو ئاغزە جگەرە
توێکڵە شووتی
پێیان پیا نام!
کورسی کام پایتەختو یاسا
لەقەی بۆ کرد؟

کێ دەنگی کرد؟
مووی سمێڵی کام ڕژێم بوو
جووڵەی بۆ کرد؟
تووکە سەری کام گەورە پیاو
تووکە بەری کام گەورە ژن
بۆ من بزووت؟!
هەر دوو لایان
هەر سێ لایان
هەر چوار لایان
یەك لەدوای یەك،
هەرچی هەستا بە خوێنی من دەس نوێژی گرت
بە خوێنی من ڕۆژووی شکان
خوێنی منی دا بە نەوت!
یەك لە دوای یەك
هەرچی هەستا کاسە سەرمی کرد بە تەپڵەك
هەرچی هەستا چەرمی سکمی
کرد بە جانتای دیبلۆماسیو
ئینجا سرەوت!
هەرچی هەستا ئێسکی منی کرد بە پەیژەو
بە پێپلیکەو
خۆی پیا سەرکەوت!.
لە بازاڕی ڕۆژهەڵاتو ڕۆژئاوادا

کۆیلەی پێست سپی بووم‌و

من بۆ کێ نەبووم بە دەسکەوت؟

کێ گۆشتی کوت کوت کراوی

ئەم لەشەی منی بەر نەکەوت؟!

★ ★ ★

کوردستانم برینێکە، برین مانگە

واز لەو برینەم بهێنن

با لە کەڵی ئەوینەوە

گەش گەش هەڵبێ.

با گەورەبێ، با تریفەی پەل بهاوێ.

بەرەو باکووری ئازارم

بەرەو باشووری شەوگارم.

دەبا هەڵچێ، برین هەڵچێ

وەکوو سوورە چنار هەڵچێ

وەکوو لاولاو با لە قەفی زنجیرمەوە

خۆی بپێچێ

هەر ئەو برینە شك ئەبەم پەنجەرەم بێ

کلاو ڕۆژنەی ئەم سەرەم بێ.

نەوتی چرای لەشیان دزیم.

من چیم هەیە لە دووکەڵی شیعر زیاتر!.

قژی کەژو هەردیان بڕیم

من چیم هەیە لەئاگرو کڵپە زیاتر!.

ئاوی سەرچاوەیان کوشتم

دارو درەختیان کوێر کردم

لە کوختەکەی دڵی خۆیشما کرێچی بووم

دەریانکردم!.

پشیلە بووم.. بۆ بەرەو خوار

خستمیانە گوێنیەوەو سەریان بەستم.

مەیمون بووم‌و ورچ بووم‌و پەتا بووم‌و

لەوێش دەوریان بە دڕکەزی‌و تەلبەند گرتم.

من چیم هەیە لەپەتی سێدارە زیاتر

لە ئۆردوگای دیل بەولاوە

لە ژمارەی شەهید زیاتر؟!

من چیم هەیە؟

من هەر ئەو خوێنە شك ئەبەم

کە سوراویی لێوی بەردو

گۆنەی پەلکە گیای پێ بکەم!

من هەر ئەوینێ شك ئەبەم

ڕقی پیرۆز ئەخاتە بەر

پەلە پیتکەی تفەنگەکەم!.

من ئەو برینە شك ئەبەم.

برین مانگەو برین ئاگر

من چیم هەیە لە خوێن زیاتر؟!

بەرگەڵو 1986/2/20

شایی شەهید

مەپرسن چۆن؟
کە دڵ ئەبێ بە سوێسکەو "سلێمانی" بە هێلانەی
ئیتر شیعریش ئاسمانێکەو پۆل پۆل وشەی
سەوزو سووری تێدا ئەفڕێ!
مەپرسن چۆن؟ کە ئەم سەرە گڕگرتوەیش
ئەبێ بەپەڵە هەورێکی نزمو نەویی سەر "ئەزمڕ"و
بەدەم گینگڵی ژانەوە، گرمەگرم
بۆ بەرەوخوار دائەگەڕێ
بەسەر شەقامو ماڵاندا دائەبارێ
ئیتر شیعریش سەرچاوەیەکەو قوڵپەقوڵپ
لەم بناری چاوانەوە هەڵ ئەقوڵێ!
مەپرسن چۆن؟ گەر خەم نەبێ بە بروسکە
گەر ئەوینی وەنەوشەیی چاوی ئێوە،
نەبێ بە ڕێگاو تروسکە
چرۆی ئەم زامی شیعرانەم

لەم بەستەڵەکی سنگەدا
چۆن ئەپشکوێ؟!
دەنگ چۆن ئەبێ بە ڕەشەباو
شەپۆل چۆن لە گیانما ئەنوێ؟!
مەپرسن چۆن؟
نەء.. مەپرسن!
ئیستە لای من
هەموو ڕۆژێ
لە نێوان چاوانی "گۆیژە"و
گەردنی "پیرەمەگرون"دا
خۆشەویستیم: کۆترەشینکەی پێشمەرگەیەو
نامەی دوا شەهیدی پێیەو
شەقژەنێتی دێتو ئەچێ
مەپرسن چۆن؟!
ئیستە لای من
هەموو شەوێ
خۆشەویستیی "سلێمانی"
مانگی سوورەو
لەناو بەفری شیعرەکانما
ورد ورد هەڵدێ!
مەپرسن چۆن؟ نەء.. مەپرسن
شاعیر وەکوو پەڕەسێلکەی کۆچەر وایە

هەرچەند وەرزێ بۆ "شەم"ی یار ئەجریوێنێو
ئیتر ئەویش ئاوازێکەو چاو لێك ئەنێ!
مەپرسن چۆن؟!
داستانی پێشمەرگە ئەڵێ:
ڕێی سیامەند بۆ لای خەجێ
بەناو گەرووی زۆر نەهەنگ دا تێ ئەپەڕێ
وەرزی عاشق سواری وەکوو
"فەرخ" و"مەم"و "مامەڕیشە"و "نەجۆ"ی ئەوێ!
ڕەنگە باڵی زۆر هۆنراوە
زۆر گۆرانیی
لەم زستانەدا هەڵوەرێن.
ڕەنگە قژی زۆر ئەرخەوان
زۆر شۆڕەبی
وەکوو پرچی کچی شارم
بەم کرێوەیە دارنرێن.
ڕەنگە زۆر چناری عیشقی هەڵچووی
بەردەم وەك حوجرەکەی "نالی"
هەر بەپێوە هەڵپرووکێن!
ڕەنگە مەمکی زۆر "حەبیبە"م
بەم دیواری شەوگارەدا دابکوترێن.
ڕەنگە زۆر گەڕەکی دڵم
ماڵی چاوم

ژووری دەروون و هەناوم
کاولاش.. کاولاش..، تەخت کرێن!
ڕەنگە.. ڕەنگە.. ڕەنگە
بەڵام نیگای "گڵەزەردە"
چرایەکە وا بەدەستی شەهیدەوە
دووسەد ساڵە
ماڵەوماڵ ئەکاو ئەگەڕێ
دووسەد ساڵە
ئەم چرایە نە پێڵوی گڕی ئەتروکێ و
نە کز ئەبێ و
نە ئەشمرێ!

⋆ ⋆ ⋆

حەڤدەی "کانون"
لە گیانەڵاوی پایزدا، پێش دواکۆچی باڵندەی پار
بەیانیەکی خۆرەتاو، بەیانییەك، ڕوومەتی گەش، وەکوو منداڵ،
پێئەکەنی و سوورمەی شەوقی ئەدا لە شاری بن بنار.
بەیانییەکی خۆرەتاو، کزەبای سارد، وەکوو تەرزە
هەناسەی گردی سەیوان بوو
وەکوو هەموو بەیانییەك
ئەمڕۆیش شارم، شاژنێکی شڵەژاوی نیگەران بوو
تاوانی جل بەڵەك.. بەڵەك
لەسەر پیادەڕەوی شەقام

له پێشوازی ئەو ڕۆژەدا
دەستیان ئەکردە مل سونگی‌و
تاقیان لێئەدا بۆ مەرگ
تاوانی جل بەڵەك بەڵەك
دەست لەسەر چەك
لەشی شیعریان ئەپشکنی‌و
گوڵیان ئەخستە ژێرپێیان.
بەیانیەکی خۆرەتاو
بەسەر شمشێری شەقامدا
یەك یەك، دوو دوو، قوتابیان
وەکوو قەڵەمی ڕەنگاوڕەنگ
هەنگاوی خێرای وشە بوون
هەنگ بوون ئەفڕین
بەرەو شانەی پۆلی مەکتەب!

★ ★ ★

مانگی پژان‌و هەڵوەرین،
حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو
لەژێر زەمینی شێداری بن شارەوە
لە زیندانی خونخوارەوە
سێ جوانویان هێنایە دەر
سێ جوانوی تۆڕ
لە مێخ یاخی

چاو ئاگرین
پشت داخ کراو
یاڵ خوێناویی
لەناو تەندووری تانکێکدا
سەر بەرەوژوور
ئەیانبردن بۆ سەربڕین.

⋆ ⋆ ⋆

مانگی پژانو هەڵوەرین، حەڤدەی کانون،
لەڕۆژێکی خۆرەتاودا
لەبەردەمی مەکتەبێکی حەپەساودا
لەپاڵ دیوارێکی نزما، ڕایانگرتن
ئەرخەوان بوون
روویان کردە "پیرەمەگرون"
سێ ئاسك بوون
سێ ئاسکی "سلێمانی"
سێ جوانوی وەرزی قوربانیی.
سێ گۆرانیی.
سێ دارنەمام.
"سەردار" لقی دارچواله بوو
یەکەم بەهار بوو گوڵ بگرێ
"هیوا".. ئەتوت کانیەکەو پێ ئەکەنێ
"ئارام".. بێچوە هەڵۆی چاوتیژ

ئەیویست بەر لەوەی پەڕ دەرکا
بەرەو حەسارۆست هەڵفڕێ!
لە پاڵ دیوارێکی نزما ڕایانگرتن
شریخەیەك‌و دووان‌و سیان‌و چوارو دە
تفەنگ.. خۆرەتاو ئەکوژێ!
تفەنگ.. خوێنی گوڵەگەنم
بەسەر شەقامدا ئەڕێژێ!
تفەنگ.. چاوی ڕۆشنبیری هەڵئەکۆڵێ
تفەنگ.. تفەنگ
سێ پەڵە خوێن، سێ کێڵگەی سوور
لەژێر سێ داری ئەلکتریکی بەر مەکتەبا
بۆ گڵۆپ‌و بۆ ڕێبواران بەجێ دێڵێ!.

⋆ ⋆ ⋆

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو،
لە گیانەڵاوی پایزدا
بەر لەوەی ساڵ پاڵتۆی زستانە لەبەرکاو
گۆچانەکەی هەڵگرێت‌و دەستی لەرزۆك هەڵبڕێت‌و
بە ئێجگاری ماڵ ئاوایی لەم دنیایە هەمووی بکا.
بە سیانزە رۆژ، پێش ئەوەی ژیان هەمدیسان
ساڵێکی تر مارە بکا!
لەو رۆژەدا، شاخەکانمان، لە لوتکەوە
بەرەو مێژوو

بازیان هەڵدا
تا بزانن کێن ئەوانەی لەو ساڵەدا
لەوڵاتی شەهیداندا
ئەبن بە خۆر
ئەبن بە مانگ
ئەبن بە شا.

⋆ ⋆ ⋆

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو
لەگەڵ دەنگی باڵەبانی چیای سووردا
لەگەڵ هۆرەی خاكو خۆڵی شارەزووردا
دەم بە گوڵو لێو بەخەندە
"سلێمانی" سێ زاوای خۆی کردە پەردە!.
حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو، لەناکاودا
لەبەردەمی مەکتەبێکی حەپەساودا
لەبەردەمی مەکتەبێکی قژ ژاکاودا
شایی سێ زاوای ئێمە بوو
ڕەشبەڵەکی شەهیدان بوو
ئاهەنگی عیشقو سووتان بوو
لەناو یارانی قوربانیی ئەم شارەدا
لەو ڕۆژەدا کێت نەئەدی!
لەو ڕۆژەدا کوردستانم چاوی گێڕا
لە ئاپورەی زەماوەندا

ئەوەی لە دووسەد ساڵەوە خوێنی دایەو
خۆی پێبەخشی
لەوێ ئەیدی!

★ ★ ★

حەڤدەی کانون، بەیانیەکی خۆرەتاو،
زەماوەندێکی گەورەبوو
شایی سێ کوڕی ئێمە بوو
زاوا سیان بوون
بووك سیان نەبوون، سێ گوڵاڵەی شەرمن نەبوون
سێ ڕێواسی قاچ خەناویی کەلیخانی کوێستان نەبوون
ئەوان سێ زاوای جل سوور بوون
بووك سیان نەبوون، سێ کیژۆڵەی
سێ ناسکۆڵەی وەکوو هەرمێ کراس سپی
سێ وەنەوشەی سوخمە شین‌و
سێ ماکەوی خاڵدار نەبوون.
زاوا سیان بوون، بووك سیان نەبوون
بووك هەر هەموو کچەکانی سلێمانی‌و کوردستان بوون!
بووك هەر هەموو کەنیشکەکانی گەرمێن‌و
کیژی زۆزان‌و کوێستان بوون.
ئەوان سێ زاوای ئەسپ سوار
سێ زریان بوون
بەڵام یارو دەزگیرانی گوڵ بەدەستیان

هەزاران خەج‌و شیرین‌و پەری خان بوون!.
ئەوان سێ شاخی زاوا بوون
بووك سیان نەبوون
ڕوبار.. بووك بوو
بەفر.. بووك بوو
باخچە ..بووك بوو
شیعر.. بووك بوو
لەو ڕۆژەدا ئەوان زاواو
کوردستانم تازە بووك بوو!.

★ ★ ★

مەپرسن چۆن؟ کە شیعر ئەبێ بە دڵدارو
"سلێمانی" بەجێ ژوان!
ئیتر منیش چاوەڕوانیم درەختێکەو
لەسەر شەقام‌و کۆڵان‌و بەرماڵانی ئەو شارەدا
ئاگر ئەگرێ!
مەپرسن چۆن؟! نەء.. مەپرسن
ئیستا لەناو "سەرچنار"ی ئەم دڵەدا
زەماوەندی شەهید گەرمە
ڕەشبەڵەکە، سێ پێییە، شێخانییە
ئەم ئاهەنگە
نە حەوت شەوە نە حەوت ڕۆژە
تا مایینی ئازادی بووك نەگاتە جێ

مانگ بۆ زاوام دانەبەزێ
ئەم شاییە دوایی نییە!
زەماوەندی شەهید گەرمە
هەموو ڕۆژێ
هەموو شەوێ
شیعرێکم برا زاوایەو
تارا خوێنەو
دەسەسڕی سەرچۆپی کێش
کڵپەی سەرمە!.

بەرگەڵو 1986/2/12

*لەحەڤدەی کانونی دووەمی 1985دا ـ ڕژێمی وەحشی عێراق ـ لەناو شاری سلێمانیداو بەبەرچاوی خەڵکەوە سێ لاوی کوردی گوللەباران کرد. ئەم قەسیدەیە بۆ ئەوان وتراوەو بۆ یەکەم جاریش لە ئێزگەی "دەنگی گەلی کوردستان"ەوە بەدەنگی خۆم پێشکەشی ئەو شەهیدانەم کردو خوێندمەوە.

تەقینەوە

ئەوە، چرکە چرکی سەعاتی خوێنی چاڵمەی
کامە گوندی سەربڕراوە.. ئەگاتە گوێم؟!
ئەوە، زریکەی کام دارستانی بێوەژنەو
ڤیژەی کام کچە شەپۆلی ڕاونراوە
لەودیو چەپەری تەمەوە
ئەگەنە گوێم؟!
ئەوە هەنسکی کام کانیو پەلکە گیایە؟!
ئەوە گمە گمی کۆتری دڵی دایکە؟!
یان شەقە شەقی پەنجەرەی کام ئازاری
ڕوو لە بایە
یاخو نووزەی گوڵە گەنمێکی خاکە؟!
ئەگاتە گوێم؟!
بەم کازیوەی بەیانییە
هیچ پەڵەهەورێ مردووە؟!هەتامنیش زەردهەلگەڕێم
هیچ باخێ جوانەمەرگ بووە ؟!هەتا منیش هەڵبوەرێم

هیچ شیعرێ گڕی گرتووە؟! هەتا منیش هەڵبقرچێم
بەم کازیوەی بەیانییە
کە خێروشەڕ
وەك دوو ئەسپی ڕەش‌و سپی
هێشتا لە مێخی تاریکیی نەکراونەوە،
بەرنەدراون
کێیە ئەگری؟!
بە شمشاڵی کام برینە
ئەم درەختە قژنانە وەکوو دەروێش
ئازاری گیان ڕا ئەژەنن؟!
لە کەناری فرمێسکاویی کام ئاسۆوە
خەم هەڵئەفڕێ؟!
لە شەقامی چۆڵ‌و هۆڵی کام شارەوە؟!
لەپەنجەرەی ڕەنگ پەمەیی کامماڵەوە؟!
شەهید ئەبێ بە ڕەشەباو
دەنگ هەڵئەبڕێ؟!
بەم کازیوەی بەیانییە
نینۆك‌و چنگی کام بازە
وەکوو ئەڵماس شووشەی بەژنم ئەبڕێتەوە؟
تووتڕکی کام دەنگ‌و باسە
ڕوومەتی خەوی نارنجیم ئەڕوشێنێ؟
بەم کازیوەی بەیانییە

6

کام هەواڵی دارەوانە
چۆتە سەرلقی گێلاسی لەشی سوورمو
دەنك.. دەنك، ئەموەرێنێ؟

⋆ ⋆ ⋆

ئاسمان وتی:
ئەوە زەوییە وا ئەزێ.
زەمین وتی:
ئەوە شاخە ئەڵێی ماینی ئاوسەو
ژان بە جوانووی شۆڕشەوە ئەگرێ.
شۆڕش وتی:
ئەوە خاکە ئەحیلێنێ.
ئەوە ئاوە ئەڤیژێنێ.
ئەوە شەقامە وەك دەستم ئەبزوێتو
وەکوو سەرم ئەگرمێنێ.
ئەوە خەمە نەوتاویەکەی ناو کەرکووکە
بۆتە شاپلێتەی پێشمەرگەو
ـ شارە ڕقی ـ تیپەکانم ئەوروژێنێ.
شاخەو ئەزێو بێشەی ئەبێ.
خوێنەو ئەزێو مێژووی ئەبێ.
هەموو ساڵێ لەم وەرزەدا
لەم کازیوەی بەیانەدا
بوومەلەرزەی بابەگوڕگوڕ

کوڕی وەکوو "مامە ڕیشە"و "دارا"ی ئەبێ
هەموو ساڵێ لەم وەرزەدا
لەم کازیوەی بەیانەدا..
ـ ڕەحیم ئاواو ئیمام قاسم ـ
=دوو زاوای کەواو سەڵتە لەبەری ڕەشتاڵەن‌و
جرید بازی‌و ئەڵڵاوەیسی‌و قەتاریانەو
بەدەم قریوەی خوێنەوە
بووکیان ئەوێ!
* * *
هاتم بۆلات جۆگەیەك بووم شوێنت کەوتم
لامداو خۆمدا بەدەم ڕوبارتەوە
ڕووبار کردمیە قەڵبەزەو
قەڵبەزە کردمیە تاڤگەو
لە چاوتەوە ڕژامە ناو هەناوتەوە
لەوساکەوە بەژنی شیعرم
بەقەد تاڤگەکەی "بێ خاڵ" کەڵەگەتە.
لەو ساکەوە کە بڕبڕەی پشتی شیعرم
بووە بە شاخ
قەڵەمم بۆتە پێشمەرگە
من‌و چیای ئاسنگەران
ئاسنین‌و دەسمان چەك‌و
چەکمان دەسە.
* * *

هاتم بۆلات وەك پاساری، وەكوو نالیی
عاشقێكی ڕووتەڵە بووم
تەنیا بوومو تەنیا نەبووم
ئەوەی پێم بوو.. ئەوەی هێنام
هەندێ گۆرانیی سەر شانۆی دەم بەستراوو
هەندێ گوڵدانی ناو هۆڵی بێ هەتاوو
هەندێ شیعری بۆینباخی ڕەش لەملو
شەقامی عەینەك لەچاو بوو.
لەو ڕۆژەوە گەیشتمە لات
شیعرم وەكوو شاخی باڵات
وەك چاوی چەكی سەر لوتكە
بەرز ئەڕوانێ
گۆرانیم شاهۆی كۆسارتەو
پڕ بە گەرووی دەربەند، گەلییت
شەقژنێتیو ئەچریكێنێ
نەك گوڵدانێ
هەرچی دەشتتە
هەرچی هەردتە
هەرچی دۆڵتە.. گوڵدانمن
چاوی تیژی هەڵۆكانت
ئیستە چاومن.
لەو ڕۆژەوە گەیشتمە لات

گوڵە مێلاقەیە شیعر و

گزنگی دەمەو بەیانییش

وێنەکێشێکی قژ زەردەو

بە فڵچەی خۆر

سەر سنگی ئەسپم سوور ئەکات.

* * *

عاشقێکی ڕوتەڵە بووم تەنیا بووم‌و تەنیا نەبووم

ئەرخەوانم.. بەڕێگاوەم

کتێبخانەم.. بە ڕێگاوەم

بە ڕێگاوەم وەکوو گوڵجاڕی سەرترۆپك، تەوێڵم سوور.

لە ئەشکەنجەدا پشکووتووم

لای بوتڵ‌و پانکەو کێبڵ‌و

ئوتوی کارەباوە هاتووم!.

پەڵە پەڵەی

لەشی شین‌و لەشی مۆری ڕەنگ کراوم

جاجمی ماڵە ڕەوەندە

نیگاری گوڵی سێ گۆشەو..

نیگاری گوڵی چوار گۆشەی

بەڕە کۆنی ماڵە کوردە

من ئیستاکە:

بەم برینە شینانەوە

بەم برینە مۆرانەوە

لە دار شاتووی تەکێنراوی لاڕێ ئەچم.
بەڕێگاوەم: دارستانی شیرو شمشێر
دەشتی دەرزی، گردی پشکۆ، گۆمی ئاگر
ئیستگەکانی ڕێو بانم بوون..
من چیم هەبوو
چیم پێ نەبوو
بەتەنها هەر
خۆشەویستیت توێشوی پشتو
خۆشەویستیت گورزی دەستو
خۆشەویستیت بۆ تەنگانەی.. هەڵکڕوزاو،
تاڵە مۆکەی گیرفانم بوو.
کاڵەو پێتاو: چەرمی ڕقی جیڕو تووڕەی
هەنگاوم بوو.
بەرە ژان.. منداڵ ئەهێنێ.
هەوری تاڵ.. باران ئەهێنێ.
ڕێی نەهاتیش، هات ئەهێنێ.
بە ڕێگاوەم ڕێگەی نەهات ڕێی گەردەلوول
ڕێی باوبۆران ڕێی دڵدارە..
بەڕێگاوەم یالی ئەسپی خوێن تێوەچووم
ناونیشانمەو بریقەی دێ
ناونیشانمەو ئەشنێتەوەو
بەڕێوەمو گەرمەی غارە.
★ ★ ★

هاتم بۆلات عەشق سەری کۆچ کردنی پێ هەلگرتم
هەروەکوو چۆن عەشقی گەرمیان‌و کوێستان
سەر بە باڵندە هەڵ ئەگرن.
لێژایی خاك.. بە شەپۆل‌و
غار بە ئەسپ‌و
"با" بەهەورو
نان بە برسی‌و
گولاو بە هەنگ
سەری شەیدا بوون هەڵ ئەگرن.
هاتم بۆ لات عەشق سەری کۆچکردنی پێ هەلگرتم
دوو ڕیانی مەرگ‌و ژین بوو
هاتم‌و قەلای مێردانی شەوێکی تووش
کرێوەی مەرگی سپی بوو
تۆفی وەرزی پێنجەمین بوو
بارێزەی کێویی ئەوین بوو
بەرد کەوتبوە دانە چۆقەو
کێو پەنجەی پێ‌و
با دەستەکانی تەزیبوو.
تۆفی وەرزی سەربەستی بوو.
خاك دایك بوو بەکۆلەوژی سوتماکی دەستەکانی، پرچی سپی ئەڕنیەوە،
شارو شارۆچکەو دێهاتم وەك
ئاوێنەی گەورەو بچووك

لەدڵما وردوخاش ئەکران.
پیرەدارو نەونەمام بوون لەڕەگەوە
بە ڕیشاڵی ناو خوێنمەوە هەڵئەکێشران.
کۆڵانو شەقام مار بوونو
لە گەردنمەوە ئەئاڵان. قەف قەف قەف قەف
تێم ئەئاڵان. بە پشتێنەکەی پشتی خۆم لەقاچەوە لەباسکەوە لەملەوە
شیعرەکانم هەڵئەواسران. بەغدای مشار.
بەغدای تەوری "أبوطبرة"
ڕۆژێ نەبوو. شەوێ نەبوو. ساتێ نەبوو. دارچناری وشەیەکم
پەراسویەکی زمانم
نێرگەیەکی کۆنە مێژووم. تازە مێژووم.
کرکڕ کرکڕ.. نەبڕێتەوە
"بەدرەو جەسان" دوو ئاسکی چاو خەواڵووی مێرگەکانی پێ دەشتم بوون.
چییان لێهات؟!
بۆ کام ژەمی میوانێکی شازادەبوو؟!
بۆ قاوەڵتی کام جەنەراڵ؟ کام پاشا بوو؟
سەربڕرانو کەوڵ کران؟
"کفری"م کۆتری پەڕ لەپێی باوە شاسوار،
بووبە پارووی نەرمە قووتی واشەی بەغدا.
شەنگار، خانەقین، شێخانم،
هەناری مزرو مێخۆش بوون،
لیمۆی ترشولالەنگی بوون.

مەمكی پڕتەقاڵی شەم بوون.
یەك لەدوای یەك بۆ شەربەتی بەردەم سوڵتان،
هەتا تڵپەی خوێنی منو ساوای منو خاكیان تیابوو
گوشران. گوشران. گوشران
هاتم بۆلات. هاتو نەهات دووڕیان بوو
هاتمو قەڵای مێردانی شەوێكی تووش
ڕێی نەهاتی كوڕی زریانو بەفرم بوو
تۆیش پەری خانی گیرخواردوی
قوللەی قافو وڵاتی دێوو درنج بووی
ڕەنگت نەبوو.. من هەر زریكەم ئەبیستی
دەڵەدێوی گردی ڕەشم بۆ ئەكوشتی
بەسەر ئاوی شینو زەردو سوورو مۆردا
یەك لە دوای یەك
ئەڕۆشتمو پردی عەشقم بۆ ئەبەستی.

* * *

هاتم بۆلات لەیەك وەختا وەرزی ڕاپەڕینی خاكو
جمانو هەڵسانی شیعرو تەقینەوەی كانیاوو
شۆڕشی بەفرو باران بوو
لەیەك كاتدا وەرزی تووڕەبوونی كێڵگەو
هەڵپژانەوەی قەڵەمو گێژەڵووكەی خوێنی جادەو
پەنگ خواردنەوەی ئازیزان بوو.
لەیەك دەمدا پێكدادانی زامو چەقۆو

قوربانییو پەتو سێدارەو بەندیخانەو تیشکی خۆربوو
دوو دوو وەرزی زۆرانبازیی
نێوان مەزدەو ئەهرەمەن بوو!
ڕەشو سپی
تاریكو ڕوون
پێشمەرگەو جاش
شیعری مەردو شیعری نامەرد، چنگ نانە چنگ، پێكدادان بوو
بۆ شیعری مەرد.. وەكوو ئیستەو وەكوو دوێنێ
كێرد لەسەر مل پاسەوان بوو.
سوڵتانی كۆشك دەست بەشمشێری زێڕین بوو
لە كەژاوەی ئاوریشمیندا
لەناو هۆڵی ئاوێنە بەندی نگیندا
شیعری خەساوی لێو كوتراو.. دەوریان ئەگرت
جادووگەر بوون سیحرباز بوون لەبەر دەمیا
ئاردی شیعریان ئەكرد بە كۆتری تەقلەباز
كۆتریان ئەكرد بە كەروێشكو
كەروێشكیان بۆ ئەكرد بە باز.
لە پایتەختی شیعری قووتوی بەعسیاندا
مەگەر دەگمەن تاكو تەرا
كام شاعیر ما.. ئەتكی دیوانی خۆی نەكا!
كام شاعیر ما.. كچی شیعری مەربەدی خۆی
لەیەكانەی ئەم ڕژێمە مارە نەكا!

کام شاعیر ما.. لەتەنەکەی ئەو شیعرانە
قەعدەیەك بۆ منداڵو نەوەی سوڵتان
دروست نەکا!.
ئەی خەزاڵی وشەی سپی.. وشەی ڕووسور!
دووڕیان بوو.. دووڕیانی هەڵگیرسانو کوژانەوە
هاتم بۆلات..
ئەی خەزاڵی شیعری سەرلق نەچەماوە
ئەی شیعری تۆڕ!
ئەوە منم ئەوە "لاس"ی دێوانەتە
تەماشام کە
لەڕەشەبای ئەو ڕۆژەدا
نەك هەر دەستم بە کڵاوی قەڵەممەوە نەگرت
نەك هەر دەنگم قوماتەی ناو ژووری ترسی
چەند شیعرێکی دوودڵ نەکرد..
نەك هەر نەبووم بە شاعیرێ
وەك سمۆرەی کلۆرەدار.. سمێڵ لەرزیوو.
بچمە کونو سڵ کەمەوە لە سێبەرو
لەترپەی پێو کۆکەی ڕێبوار.
نەك هەر نەبووم
بە ستوونی سەر جادەیەك.
یان بە سنووقی پۆستەیەك.
یان بە کورسی چایخانەیەك.

نەء! درم دا بە زەمانی قەمەو سونگی
هاتمو یەخەی ڕەشەبای شەوگاری تووشم بۆ گرتی
هاتمو گوللەی گرداربوو وشەی یاخیم..
چراخانی ناو کەشکۆڵی
شیعری سوورم بۆ هەڵکردی.
وەکوو شەپقەی یاسای درۆی ئەم ڕژێمە
وەك بێرییەی ئەم ڕژێمە
وەك بارۆکەی سەرە کەچەڵو گەڕەکەی
ئۆتۆنۆمی ئەم ڕژێمە
قەڵەم کلاوی هەر تووڕدا..
دەنگم بەردا. دەنگ هاژە بوو. دەنگ گڤە بوو
دەنگدانەوەم بوو بە دەنگی
سەر شەقامو
ناو بازاڕو
ناو ئەشکەوتو
گەوەی چیا.

* * *

ئیستە وەرزی زەنگ لێدانی شیعری مەردە.
وەختی خرۆشانی پوورە گوللەو
پوورە وشەی شار و هەردە.
ئیستە سەردەمی جۆشدانی کوورەی خوێنو کوانووی لەشە.
وەرزی گۆپاڵە بارانە. وەرزی ڕووبەڕوو بوونەوەی

چاوی ئێمەو چاوی گەشی شەهیدانە.

وەرزی نارنجۆکی شیعرو

تەقینەوەی دینامێتی حەرفی فەرهەنگو زمانە.

ئەی خەزاڵی کراسو کەوا خوێناویی

قژ هەڵکەنراو!

لەم زەمانە بێ عارەدا

لەم زەمانە بێ بنەدا

لەسەردەمی ئەم تەتەرو ئەم بەربەرو فیرعەونەدا..

لەسەردەمی سەربڕینی

نانو گوڵو کانیو ساوای

کوردستانی سەر صەلیبو قەنارەدا

لەم وەیشوومەی جیهانەدا..

ئەگەر شیعر وەك ڕەشەبای سلێمانی تیژ هەڵنەکا.. شیعر نییە.

شیعر نەبێ بە "دابان"و بە "زینانە" .. شیعر نییە.

شیعر نەبێ بە ئار.بی.جیو بەمەفرەزەی حەرفو وشەو

نەچێتە سەر مۆڵگەکانی جاش قەڵەمو

سەر ڕەبایەی شیعری سوڵتان.. شیعر نییە.

ئەم وڵاتی خۆڵەمێشە

ئەم نیشتمانی ئازارە

"مامەڕیشە"ی شیعری ئەوێ

نەجۆی چیرۆكو سوڵتانی شانۆ نامەو

"کابان"ی گۆرانیی ئەوێ.

شاراو خەرمانی زمانم وا گڕ ئەیخوا
شیعری بەر مانگە شەو چێکا؟!
خانزادی دایك
خانزادی یار
خەجی لادێ
شیرینی شار
لەسەردابی قادسیەیەی ئەم شەوەدا
بون بە دۆشەکی ئیسفەنجی ژێر قەعقاعو
پەشتەماڵو خاولی حەمام
پاڵەوانی چیرۆك چێکا؟!
شانۆ سووتا ئەکتەر چێکا؟! جووڵە کوژرا
دەرهێنەری شانۆ چێکا؟!
دوو ڕیانەو نابێ بە سێ
کە ئاویان کوشت ماسی شیعر بۆ کوێ ئەچێ؟!
کە دارستان ئاگری گرت.. داری بێ لایەن کامەیە
تا نەسووتێ؟!
دووڕیانەو نابێ بە سێ..
وەکوو پێشمەرگە ئیستاکە وەختی شەهید بوونی شیعرە
بۆچی باڵای کامە شیعر؟!
بۆچی نیگای کامە شیعر؟!
لە باڵای ئەو شەهیدانە
سەوزترو بەرزترو یان جوانترە؟!

وەکوو خائین ئیستە وەختی کوشتنی شیعری خائینە.
بە ڕێگاوەم، ئیستە هەڕەتی جۆشدانی خاكو خۆڵە
خوێن ڕابەرە
بوومەلەرزەی بەرەژانی قەندیلێکی تازە ترە
بەڕێگاوەم، شیعر لێرە بۆتە چیاو
ئیستاکە ناوی "کۆڕەنگە"و
وشە بە وشەم سەنگەرە
ئەی خەزاڵی وشەی ڕوو سوور
گەر شیعر بۆتۆ نەسوتێ
بۆچی شیعرە؟!

1986/7/23

*یەکەمین دەقی تەواوی ئەم قەسیدەیە لە هاوینی 1986 دا لە ڕادیۆی "دەنگی گەلی کوردستان"ەوە خوێندرایەوە ,دواتر لەکاتی چاوپێداگێڕانەوەدا هەندێ کۆپلەی کەوتەوە بەر مۆنتاج کردنەوەی هونەریی و بەو شێوەیە ئیستە لەچاپ دراوە.

سەفەری ئەوین‌و شۆڕش

کاتێ ڕۆیشتم، چاوی ـ کانون ـ

هێواش.. هێواش

شەقامی هەینیی ڕۆژێکی خۆی تەڕ ئەکرد.

ڕۆژیش پاڵتۆی سامێکی گەورەو ئەستووری

لەبەر بەیانیی خۆی ئەکرد.

شپرزەییم.. وەك بنسکە سابوونێکی

لووس وەهابوو

لەناو لەپی دەستی عومرا دەرئەپەڕی‌و

خۆی نەئەگرت.

ترسێکی سارد

وەك ئەو ڕۆژە

لەهەناوما هەڵئەلەرزی.

ترس گەرمی نەبۆوە تا،

لەدواییدا

بە ئەوینت دامنەپۆشی!.

* * *

که من ڕۆیشتم، ئاسمان پرووشەی خەمێکی
تازەی ئەکرد.
وەکوو گەڕەك
وەکوو ماڵم.. وەکوو ژوورم
"با"یش بێدەنگ بوو.
وەکوو دەستم لە گیرفانما
چۆلەکەی دڵت نوستبوو.
خەوی خۆڵەمیشیی تاریكو ڕوون
لە ڕوخساری ئاگردانی ساردەوە بووی
تۆ نیشتبوو.
که من ڕۆیشتم.

⋆ ⋆ ⋆

ئەبێ بڕۆم
ڕێگەی سەفەرم درێژە..
درێژ بەقەد خەمی کوردستانو کەزیی ڕەشتو
هەموو پرچی عاشقانی ئەم دنیایە.
درێژ بەقەدەر خەیاڵی نامۆکانو بێ کارانی ئەم دنیایە.
ئەبێ بڕۆمو پێت نەڵێم ماڵ ئاوابێ.
ئەمە سەفەری عەشقێکە تەواو نابێ
ئەمە سەفەری ئەوینو کۆچی باڵندەی شۆڕشە
ئەم سەفەرە:
شەمەندەفەری برینەو

هەزاران ئیستگەی سواربوونو دابەزینی لە ڕێدایەو
جانتای نییە!
دەمێ تەرزەو دەمێ پشکۆو دەمێ زریان
لەسەر لەشی هەڵئەدەنو جلی نییە!
ئەبێ بڕۆمو پێت نەڵێم ماڵ ئاوابێ!
زەمانی لێك دابڕینی:
پەنجەو دەستو
چاوو بڕۆو
دەمو لێوە، زەمانی لێك دابڕینی ئازیزانە!
تۆیش وەکوو شیعرم ئازیز بووی
تۆ شیعرمو شیعریش تۆ بووی
هەردووکتانم بەجێ هێشتو پێم نەوتن بۆ کوێ ئەچم!
تۆم لە ناو خەوی پەمەیی ئەو ڕۆژەتا
بەجێ هێشتو
شیعریش لەناو تاقی برینێکی شارا.
لێم ببوورن
ئەفسوسو ئاخ
لێم ببوورن.
گومان کرمی ئەم سەردەمە کرمێیەیە.
گومان مەکۆی تەونی سەری، قەت نەسرەوتی
ئەم ڕۆژگارو سەدەیەیە
لێم ببوورن.

ئەفسوس‌و ئاخ..

شیعرمان دی وشەو حەرفی خۆی لە کونی زیندان توندکرد.

شیعرمان دی دەمامکی هەڵئەبەست‌و پێش چەقۆی،

سانسۆر ئەکەوت‌و ژمارەی خانووی ڕستەی خۆی

بۆ نەیاران دیاریی ئەکرد!

لێم ببوورن.. ئەفسوس‌و ئاخ!

ئازیزمان دی خۆی لەناو دڵی ئازیزدا حەشار دابوو

کەچی ئەویان دڵی بردوو خستییە ناو مشتی چەقۆوە

ئەفسوس‌و ئاخ!.

* * *

وتم: عەشق هەڵگیرسانی بەژنی بەرزی

لەکۆچێکی درێژدایە.

سۆمای چاوی خۆشەویستیی

لەوڵاتی تاروماری ڕێگەدایە.

فڕینی گیانی فریشتەیش

لەشەقەی باڵی سۆزدایە.

وتم نابم بە زەریا گەر

شەپۆل نەکەم بە سەرینم.

نابم بە شاخ ئەگەر بنار

قاچم نەبێ

نابم بە باخ گەر باڵندە

ئاشنام نەبێ

نابم بە وڵاتی ئەوین
گەر پایتەختم..
ئازارێکی ئاوەدانو گەورە نەبێ
بۆیە ڕۆیشتم!.

* * *

هەرچەند شێوەی دوورە یادت
ناوبەناوێ
پەناهێندەی ساتە وەختی
هەرێمی خەوی زڕاومە.
بەڵام ئیستە نەڕەنگی تۆو نەڕەنگی خاك
لەیەکتر جوێ ناکەمەوە
شێوە تێکەڵ
دەنگتان تێکەڵ
وەکوو ئاوی دووئاوانێ.
هەرچەند چاوی دوورە یادت
ناوبەناوێ پەناهێندەی ئاوێنەی خەونی نێو چاومە
بەڵام ئیستە نە چاوی تۆو
نە گوڵێکی چیای ژوورسەر
نە باڵای تۆو نە درەختێ
نە بزەی تۆو نە گزنگێ
لەیەکتر جوێ ناکەمەوە.
بۆنتان تێکەڵ

خوێنتان تێکەڵ

من نازانم تۆ لە خاکدا توایتەوە

یان خاک لە تۆدا توایەوە؟!

من نازانم؟!

دوورکەوتمەوەو نزیکیشم

وەکوو هەوری سەرکێوان‌و خەونەکانی منداڵیمان

دوورکەوتمەوەو نزیکیشم

وەکوو خوێنی کۆن‌و تازەی شەهیدانمان

ئیستە لەناو تەنووری زام‌و سەفەردام

کەشتیەکم لە گێژەنی مێژوودا ئەخولێمەوە

سەوڵم بازووی هەتاوێکە

قەت شل نابێ‌و

بە دەوری چاوی تۆو چاوی

ئەم خاکەدا ئەخولێمەوە..

بچمە هەرکوێ هەر نیشتەجێی خۆشەویستیی

سەوزی ئێوەم

بچمە هەرکوێ هەر باڵندەی هێلانەکەی

عەشقی ئێوەم.

چارەنووسی ئەم سەفەرەم

چارەنووسی سنەوبەرو شیعرتانە

چارەنووسی ئەم کەشتیەم

چارەنووسی بەندەرتانە.

گەرهاتمەوە خەونی شەهیدو منداڵی ئەهێنمەوە

گەر هاتمەوە خاك دێتەوە، یار دێتەوە،

گوڵ دێتەوە.

ئەوسایش ئەم سەفەرە ئەبێ

بە بەیتی عیشقی ئازادیی كوردستانو

بست بەبستی

ئەم جیهانە گشت ئەگەڕێ.

بەرگەڵو 1986/7/7

سۆراخ

به دارستانێکدا ڕەت بووم
سنەوبەرێ هاتە سەر ڕێم
هەواڵی هەوری لێ پرسیم
وتم بەڕێوەیە بۆلات
سەعات نابێ لای لووتکە دیم.
زۆر نەڕۆیشتم
چڵە گوێزێ یەخەی گرتم
وتی نازانی کزە با بۆ کوێ چووە؟!
دوو ڕۆژێکە من نەمدیوە..
وتم لای بەفر نووستووە
خۆم لەوێ دیم.
چەند هەنگاوێکیترم نا
دار زەیتونێکی ڕەشتاڵە
دەستەکانی بۆ هەڵبڕیم
وتی: تکایە بوەستە!

قومریەکی گەردن شینی چریکە خۆشت نەدیوە؟!
وتم: ها.. ها لەو قەدپاڵە
چۆتە دڵی شوانێکەوە
هێندەش نابێ کە کردوێتی بە هێلانە.
کە لەو ڕەت بووم
شۆڕەبییەك پەرچەمی سەرچاوی لاداو
وتی ماسیە پانکەیەکی کراس پوولەکە لەبەری
کەمێ جرپنت نەدیوە؟!
وتم.. ئا.. ئا.. ناسیمەوە
ئالەو باخچەیەی سەرەوە
لەبەلەمی گەڵا هەنجیرێکی پاندا
من خۆم دیمن
دەمی خستبووە ناو دەمی
ماسیە سوورەی ئەو گۆمەوە.
لەو تێپەڕیم
دارگێلاسێ هاتە سەر چەقی ڕێگەم‌و
وتی ئەرێ تاق تافکەرەی عاشق
ئیستە گیرۆدەی کام عەشقەو
لەکام گەڕەکی ئەوین‌و
لەکام لایە؟!
چرپەیەکم بە گوێدا کرد
دەستێکم کرد بە گیرفانی بەر باخەڵما

تازەترین ناونیشانی ئەوم دایە.
کە دارستانم بەجێهێشت دوورکەوتمەوە
تەورێکم دی بەڕاکردن قاچ قوڕاویی،
هەناسە سوار , بەرەو ڕووم هات
کە منی دی وەستاو وتی:
چەند درەختێکی یاخی بووم لێ وون بووە
زۆر گەڕاوم
ئەم باخ ئەو باخ
ئەم ماڵ ئەو ماڵ
تۆ نەتدیون؟!
هەر ئەوساتە بڕیارم دا
ببم بە کوێر
ببم بە کەڕ
ببم بە لاڵ!

ئاگر

زستان لە گیانەڵادا بوو
لەدوا پێخەفی ئێوارەی، ناو فوراتا ڕاکشابوو.
کە تاریك بوو، لەبەر دەرگایماڵەوەدا
"میرۆ" ئاگرێکی کردەوە
بیست سی پۆستاڵ
چوونە سەری و
دووکەڵێکیان بۆ هێشتنەوە!.
میرۆ هەستاو ئاگری بردە ناو حەوشەوە
دووسێ بۆری مل هوڕ مل هوڕ
دەمیان بەردایە سەر حەوشەو
ئاگرەکەیان کوژاندەوە.
میرۆ ئاگری بردە سەربان
لەخوارەوە
سەد خاکەناز قوڵیان هەڵکرد
خۆڵیان هەڵدایە سەرەوەو

ئاگرەکەیان کوژاندەوە.

میرۆ ئاگری بردە ژووریٚ، کونی ژووریٚ

سەد پاچ زیاتر

یەس، یەم، یەس، یەم!

دەوری گەڕەك و ماڵیان گرت

میرۆی ماسی بە تۆڕ گیراو

بە قژ کیٚشیان کردە دەریٚ

یەس، یەم، یەس، یەم

سەد پاچ زیاتر بۆ سەرەوە

ژووریان ڕووخان

ماڵیان ڕووخان

ئاگرەکەیان کوژاندەوە.

سیٚ زستانی تر مردن و میرۆ مابوو

زیندان گڕی عەشقی میرۆی

پیٚ کپ و خەفە نەکرابوو.

ئەمجارەیان میرۆ ئاگری

بردە خویٚنی

شاروشارۆچکەو گوندەوە

ئاگری بردە ژووری دڵی

زۆر خەج و سیامەندەوە.

لەبەردەمی ئەژدەهاکدا

دڵی میرۆیان دەرهیٚنا!

بەڵام ئاگر ئەم کەڕەتە وا کەوتەوە:
پۆستاڵ سووتاو
ئاو ئەسووتاو
خۆڵ ئەسووتاو
پاچ ئەسووتا
ئەو هەر ڕێگەی لەبەردەمی
چەکوشێکی زۆر گەورەدا، ئەکردەوە!

ستۆکهۆڵم 1988/2/15

دەرگا داخراوەکان

عومرێکی دوورو درێژە
درێژ.. درێژ هێندەی پرچی
سپی داپیرەکەی مێژووم.
هێندەی کۆڵانانی تەنگی
خەمی شارۆچکەو نێو شارم.
کە بیدەیتە دەم یەکتری.
عومرێکی درێژ.. درێژ
لێرەو لەوێ
لەم لاو.. لەولا
من سکاڵای ڕاستیی بوومو
من مەزبەتەی سزاو هاوار
عومرێکی درێژ.. درێژ
زامەکانم بە شەلەشەل
ڕازەکانم بە پێی پەتیو سەری قۆتی
تەمتەمەنو ئەخولێنەوە.

ئەم كۆشك ئەو كۆشك، قاپیو قاپی

بە خواجە بێداری مشتم

یەك بەیەك ئەقلێشێننەوە!

لەم لاو.. لەو لا

من لەوەختو لە ناوەختا

لە دەروازەی ئەم جیهانە هەموویم دا

لە دەرگای سوور

لە دەرگای سەوز

دەرگای سپی

لە پەنجەرەی كۆنگرەی شین

كۆنگرەی مۆر..

ڕەنگدار، بێ ڕەنگ، هەموویم دا

بەلاشیپانی ئەوەوە

بە شووشەی چاوی ئەمەوە

هەزار جار لەپی خوێناویی 6

قیژەو زریكەی خۆم پیانان

لەشەقامی سیڤەرەوە پیاچومەوە

تا مەزاتخانەی خوێنەكەم لە لۆزان دا

پیاچوومەوە

بەڕیز لێم دان

لە چەپەوە، لە ڕاستەوە

لە دەرگای ناوەڕاستەوە

پیاچوومەوە
بەڕیز لێم دان!
بە هەردوو دەستی بڕاوی
دیجلەو فوراتەکەم لێم دان!
بە هەردووقاچی بڕاوی
کرمانجێکی ژوورو لێم دان
بە کەللەی سەری بڕاوی
کرمانجێکی خوارو لێم دان
لێم دان.. لێم دان!
برینێکی دارەوان بووم
برینێکی شاخەوان بووم
بە دیواری گوێزانیاندا هەڵ ئەزنام
لەسەر دیوارەوە بەمشت.. بە هەردوو مشت
هەر بیلبیلەو هەر گلێنەی هەڵکۆڵراوی
شارو گوند بوو.. بۆم هەڵڕشتن.
وەك دروشمێ لەسەر سەرم
پێستی سووتاوی کون کونی
کێلگەو منداڵانو گوڵی
ئەم وڵاتە هەڵقرچاوەم بۆ هەڵکردن.
ڤیژەم ڕووا
بوو بە دارستانی ئازار.
خوێنم بەستی، بوو بە زرێباری دنیا

بەردی لاڕێ..
کەوتە قسەو هاتە سەر ڕێو
هەنگاوی نا!
ئینجا درەخت لەسەر قاچێ، هەنگە شەلێ
ڕای ئەکردوو بەسەر خوێنا بازی ئەدا
وردە.. وردە
بۆکرووزم گەییە لووتی
مانگی دەسکردوو کەپووی خوا
کەچی ئەوسایش
درزێ نەکەوتە دەروازەو
درزێ نەکەوتە پەنجەرەو
لەو سەرەوە، لەم سەرەوە
لەم باڵقۆنو لەو تارمەو نهۆمەوە
نە قژنێ، نە سەر ڕووتاوەو ورگنێ
بەلا چاوێ
بۆ تەماشایەك.. ئاوڕێ..
سەرێکیان خوارنەکردەوە
ملێکیان لار نەکردەوە..
ئای لەم دنیا سۆزانییە!
بەلای ئێسکی گڕ گرتومدا چەند تێپەڕیو
بە تەنافی قەنارەمدا دەرپێکەی خۆیشی هەڵنەخست!
ئای لەم دنیا سۆزانییە

تا کۆمەڵەی دۆستی ئاژەڵ.. مافی حەیوان

تا ئەوانیش لە کۆنگرەو لەسەر لیستەی

حەپە حەپو مڕەمڕوو زیکەزیکی ناو خۆیاندا..

هەقی سەگو هەقی مشكو

هەقی پشیلەو ئاژەڵی.. کوردستانیان

ناونووس نەکرد..

تا ئەوانیش باسیان نەکرد!!.

ڕاهاتن

ملم وتی:
زۆر دوور نییە، هەر پێرێ بوو
لەگەڵ پەتی سێدارەدا ڕاهاتم‌و
تا وام لێهات
بەر لەوەی ئەو شۆڕبێتەوە
من لە پێشدا ڕام ئەکێشاو یەخەم ئەگرت
من لە پێشدا خۆم هەڵئەداو
ئەچوومە ناو ئەڵقەیەوە.
تا وای لێهات
ڕۆژ لەدوای ڕۆژ
ژووری ئیعدام هەر وەکوو گورگێکی دڕ
دەستەمۆ کرد.
تا وای لێهات
وەك وەردییان
پەت بێزار بوو.

وەك پۆلیسی دوای نیوەشەو
پەت شەكەت بوو.
تا وای لێهات، بەرە، بەرە
ئەو لە پێش مندا ئەنووستو
شەو درەنگان
من ئەچوومە سەر دارەكەی
هەڵم ئەسان، ئەم وت: وەرە!.
زۆر دوور نییە، هەر پێرێ بوو
لە پێشدا ئازار كێردێكی
زۆر دەم تیژ بوو
لەبەر دەستیا كەروێشك بووم‌و ئەمزریكان!.
لە دواییشدا وردە وردە
بە خوێنی خۆم كولم كردوو
ئینجا من خستمە باوێشك دان!.
بۆ ناونیشان:
ئەوە هەموو ژێر زەمین‌و قاوشێكی "ئەبوغرێب"
ئەوە هەموو سەردابێكی توونی بابای
بەغدای تاوان.
لەوەیش زیاتر
ئەوە "موسڵ"و گردێ ورەی كەڵ ملەكان!.
زەویم وتی:
زۆر نزیكە هەر دوێنێ بوو

لەگەڵ ناڵەو گرمەی ڕەشی
ناپاڵم دا ڕاهاتمو
وەکوو نەهەنگی برسێتیی
وەکوو بیرونی تینویەتی
سامی ئەو دێوەیشم شکان!.
ئەویش منم:
ئەوە.. دەنگم.
ئەوە.. ڕەنگم.
ئەوە.. باڵای دەنگو باسم.
ئەوە.. گوێچکەی سووکی شاخم.
تەماشام کە:
نە گوێی دارستانم کەڕ بوو.
نە ڕووبارم زراوی چوو.
نە سەنگەرم لەرز گرتی.
لەدواییشدا
لاشەی بۆمبا
بۆ منداڵانی زۆر گوندی بێ خەندەی من
بوون بە ئەسپی گەمەو یاریی.
مێژوم ئەڵێ:
بۆ ئەمرۆکەیش
لەگەڵ ئەم ژەهرەدا ڕادێم
ڕادێم.. ڕادێم

وەكوو ئاسمانو وەك چیا

هەوا.. منم

ئەو لە مندا ئەتوێتەوەو

چەند پێچ بخواتو سەركەوێ

چنگی ناگاتە گەردنم.

كە گوڵێكم هەڵئەوەرێ.

گوڵێكی ترم ئەپشكوێ.

ژێیەكی دەنگم ئەپچڕێ

ژێیەكی تر ئەبەستمەوە.

وەكوو پێرێو دوێنێو ئیستە

گفتێكەو داومە بە گوڵو بە منداڵو

بەو بەفری خۆشەویستی یە

ئەوەی لەگەڵیا ڕانەیەم

ڕام نەهێنێو قەت ڕانەیەم

هەر یەك شتە:

ئەویش تەنها ژێردەستییە!.

1977

سڵاو گوڵه كێویلەكانی شۆڕش سڵاو!

وا ئەمساڵیش بە فەرەنجیو پەستەكەوە، ملپێچ لەمل
گاڵۆك بەدەس، لە زەردومای شاخانەوە
پیرە زستان
دەراڵ، دەراڵ، گەوە، گەوە
دائەگەڕێو دێ بۆ لاتان.
لە ئیستەوە بە هەڵلەرزینی ڕووبار
پەنجەی گۆنەكردووی داروو
كۆكە كۆكی "با"دا دیارە
ئەمساڵ بەفر وای تەمایە
ئەو كەوتنەی لێی كەوت ئیتر،
ئەو شانەی دایدایە سەرتان
تا نەورۆز هەڵێنەسێنێ
بەری نەدا بەر پەنجەرەی كورتە باڵای ژوورەكانتان.

* * *

سێبەرتانمو لە لایشتان نیم

بەڵام کۆترە شینکەی چاوم
بەدەم قوڵپەقوڵپی گمەی سۆراخەوە
باڵی تەڕی لە لاملتان هەڵئەسوێت‌و ئەتانبینیَ:
لەم وەرزەدا
بەرلەوەی بوولێڵ بازداتە ناو دەربەندو
جۆلاَی شەوبیَ‌و تەونی تاریکیی بچنیَ
ئەتانبینیَ:
دوو دوو سیَ سیَ
هەردوو دەستتان لەناو گیرفانی شەرواڵداو
شان کووڕ کردوو
قژ بژ، قژ بژ.
تیاشیاندایە بە قەدەر نیوەی قەڵەمیَ، ڕیشی هاتوو
دێن‌و ئەچن
بە تیزماڵکی جێگەی پیاسەی
سەر سەربانی پەستراوەدا
کە بەهاریش گیای لیَ ناڕویَ
دێن‌و ئەچن. دێن‌و ئەچن.
لەو ئێوارە وەختانەدا
کە لای ئێوە هەتاو زووتر جیَ چۆڵ ئەکا
بۆ سێبەر و
لە ڕەوەزی ئەوبەرەوە
ناوبەناویَ چاوشارکێتان لەگەڵ ئەکا.

لەو ئێوارە وەختانەدا
دێنو ئەچن، دێنو ئەچن
وەك بەرگی بەر یەك ئازاری ڕەنگ خاكینو
بەڵام وەك گوڵی خەندەران
قۆڵتان لە قۆڵی یەكدایەو پێئەكەنن.
دێنو ئەچنو لەناو ڕاڕەوی قسەدا:
"بەشە نەوتو ئاردو نیسكو نۆكی مەقەڕ
گڵەبانو مۆرەی ئاو دز.. مەترە نایلۆن
بۆری شكاو.. سۆندەی تەقیو
هتدو.. هتدو.. هتدو..
لەزۆر شوێندا یەخەی پیاسەتان بەر نادەن
سەری سۆراخو مشوری هەبوو نەبووی
ئەمساڵیشتان پێ بائەدەن..
ئاوەڕۆی دەنگتان ئەگۆڕن
دێنو ئەچنو لەپڕێكدا ئەوەستنو بێ دەنگ ئەبن
زیت زیت زیت زیت
بۆ ڤرەی دوور گوێی ڕاهاتوو هەڵئەخەنو
لەیەك ساتدا بەیەكەوە
بەرەو ئاسمانی پایزەی خۆڵەمیشیی
لەپی دەستێك ئەكەن بەچەتری تەماشاو
سەر هەڵئەبڕن!

⋆ ⋆ ⋆

ـ ئێره ئیستگەی
"دەنگی گەلی کوردستان"ه
سڵاو! سڵاو! سڵاو!
ئەی ئاریەلەکانی لوتکە
ئەی شەپۆلەکانی ئاسمان
سڵاو! سڵاو!
ئەی ڕادیۆکەی سەر ڕەفەی چاو
ئەی بانگی ڕۆژی دووجارەی
سەر منارەی باڵای شەهید
سڵاو! سڵاو!
من دەنگتانم و لەلایشتان نیم
گوێچکەم لێرەیەو بیستنم لەلاتانە:
هەموو ڕۆژێ قریوەی سەرچۆپی هەواڵ
حیلەی ڕەوە ئەسپی "پ.م"
لەناو ژووری تەنیایمدا
مێژوون و دەنگ ئەدەنەوە
چەخماخەن و تاریکایی ئەم نامۆیی و غەریبیەم
وەك بەفری بەر لایتی دەستی شەوانتان
ڕووناك.. ڕووناك ئەکەنەوە!
لەم دوورەوە گەواڵە هەوری پایزەم
دەنگی زریانی لای ئێوە
بەرەو باشوور ئەمدەنە بەر گڤەی خۆیان

هەموو ڕۆژێ بەتلاوتل ئەمبەنەوە

هەتا ئاسمانی "بەرگەلۆ" لەسەر ئەوێ

لەتاواندا وەکوو لۆکە شی ئەبمەوە

ئەبمە هەزار.. هەزار.. هەزار

پەپوولە پایزەی سپیو ئەوسا ئیتر

گوێسەبانەی ژوورەکانتان، تەلی ئاریەل،

تەنافی جل، هێواش هێواش.. ئەمگرنەوە

سڵاو! سڵاو! سڵاو!

ئەی گوڵە گەنمی قەڵەمو

ئەی کاغەزی کێڵگەی هەتاو.

ئەی ستۆدیۆ ڕوتەڵەکەی

کومباری شێدار لەبەرم

ئەی ڕیکۆردی هەوراز بڕی

هەموو ڕۆژێکی ناو سەرم

سڵاو! سڵاو!

من دەنگتانمو لە لایشتان نیم

چاوم لێرەیەو بینینم لە لاتانە:

وا ژوور، بە ژوور، هەیوان، هەیوان

سەربان، سەربان، وەك کۆترەکان

نیگاکانم لەو کلی خاكو خۆڵەدا چینەیانە.

لاتان نیمو بەڵام چاوم هەر لێتانە:

وا ئەنگۆرە فلْچەی پانی تاریکیی گرت بەدەستەوە

خێرا، خێرا بە لاشانا هەڵئەگەڕێو
پلە پلەی شاخ ڕەش ئەکا!
ئەوا ئیستە ڤڕەی ماتۆڕ، تەپە تەپی،
گڵۆپی زەرد باو هەڵئەکا بۆ پشووی کەمی شەوانە
لاشتان نیمو گوێم لێتانە:
ـ "چیمان هەیە؟! خەفەر کێیە؟!"
بەچوار دەوری مەنجەڵێکدا، لێواری کەل،
سەرقاپ قوپاو
دووکەڵ خواردوو
برسی.. برسی
خۆتان نانن.. بەڵام برسیی
بەیەکدا دێن.. تارماییو جاربەجارێ
کڵپەی لەپڕ
دەمو چاوتان ئەداتە بەر
شەوقێکی کزی نارنجی
لەناکاودا دووسێ هاوار
ئەبنە دەنگی ـ گڕـ ی مەقەڕ
ـ "وەرن بۆ نان!
وەرن بۆ نان"
ـ دیسانەوە نۆکی نەکڵۆك
لەسەر سفرەی درێژکۆلەی قەد ڕێ ڕێ بوو
دوو دوو، دوو دوو

بەرامبەر یەك

وەك "مظلي" ئەمانخاتە سەر لاقێكو

سەر ڕووتاوەی هاوڕێشمان، سەرووگرتوو

چەندین ساڵە ئازارێكی قۆشمەیەو

دیسانەوە وەكوو دوێنێو وەكوو پێرێو،

بەسەر پێرێ

بۆ ئەم نۆكەیش

یەك دوو نوكتەی تازەی پێ یە!

⋆ ⋆ ⋆

ئەوا ئیستەیش ئەتانبینم:

زیاتر لە نیوەی شەویشتان هەڵهێنجاوەو

سەعات.. سەعات

ئەیكەنە ناو ئەستێركەكانی نیگاوە

هەر بێدارن

ئەتانبینم بەچوار مشقی لەسەر بەتانیە سەوزەكان

دانیشتوونو قەڵەمیشتان بە ڕێگەكانی كاغەزا

لەسەر مێزی نزمی بەردەم

تیپی مەڵبەندی وشەنو

هەر ئەڕۆنو هەر ڕێبوارن.

⋆ ⋆ ⋆

سڵاو! ئەستێرەكانی شاخو داخ! سڵاو!

سڵاو! گوڵە كێویەكانی شۆڕش! سڵاو!

لەتەم تومانی ئەم وەرزە دژوارەدا
ئێوە ڕیزە چرای چاوی ئایندەن‌و
یەك.. یەك.. لەسەر
تاشەبەردو، لقی بەرزو، تاڤگەدا، هەڵکراون!.
لەبەردەمی چەپۆکانی ئەم سەردەمە چەمووشەدا
ئێوە شاسواری ئێمەن‌و
کەڵ مل.. کەڵ مل.. وەکوو لوتکە ڕاوەستاون!
ئێوە ئەی گوڵە جەرگینە
ئەی جەرگ کون تیا نەبوەکان!
خاك لە هەنگاوتاندا ئەژی
ئاو لە هەناوتاندا ئەژی
دەنگ لە گەرووتاندا ئەژی
ئێوە مەرگ ڕام ئەکەن‌و
کوردستانیش لەناو سەنگەرتاندا ئەژی.
ئێوە لە ئەژدیهاکەی بەرگرتووی سەرچاوەوە
هێندە نزیك کەوتوونەوە
ئەمۆستتان ئەچێ بە چاویا
هەموو ڕۆژێ، بەسەر ڕەگی ملیا ئەڕۆن‌و دێنەوە
شەوێ نیە بۆ ناونیشان گوێی بڕڕاوی بەچکە دێوێ
بەچکە نەهەنگ‌و درنجێ.. نەهێننەوە
چی ما! چی ما! چی ما ئیتر
تا بۆ ژەهریش

ئێوە دەرگای هەناسەتان ئاواڵەیە.
بەڵام لێرە! لێرە! لێرە!
لای ئەوانەی فاڵی خەیاڵ
لە فنجانی ئەوروپادا ئەگرنەوە
لەگەڵ تەوقیتی "بگ بن"دا
لەسەر بورجی "ئیڤڵ"ەوە
بۆنی "شێخ وەسان" ئەکەنو
هەر لەوێوە..
ڕۆژژمێری خوێنو دووکەڵی ساڵانتان ئەخوێننەوە!
لێرە! لێرە! لێرە
لای ئەوانەی لە تەمەنی ئەژدیهاوە
لە ئاگرە سوورە دوورنو
کراسی بەری دەفتەریان چرچ نەبووەو
دەقی پانتۆڵی قەڵەمیان نەژاکاوە
ئەوان لێرەوە شمشێری دارینەیان
بۆ ئەژدیها هەڵئەکێشنو
وەکوو گاوس بەسەر شیعری پێشمەرگەما
گیف ئەبنەوە!!
بیرتان ئەکەم، بیری مێوژە ڕەشکەی چاوتان.
بیرتان ئەکەم.
بیرتان ئەکەم، بیری نانە قەیسی قسەی خۆشتان؟ بیرتان ئەکەم.
بیرتان ئەکەم، وەختە شیعری بەر مەمکانەی

لە مەمکی خاك دابڕڕاوم سوێی بێتەوە!.

ئا لەم تەندووری کۆچەدا

وەختە، وەختە باڵام ببێ بە کۆڵەوژ

وەختە چاوم لە کالانەی جوێ بێتەوە

بۆ من ئیستە

ژانەو ژانەو ژانە

وا قەڵەم لەسەر تەوقیسەر ئەخولێتەوە

قوڵ، قوڵ، قوڵ، قوڵ

هەموو شەوێ بە نووکی خۆی

یادگارێ هەڵئەکەنیّو ئەوینێکی ئەکولێتەوە

هۆ! هۆ! هۆ! ئەی نیشتمان

خۆ گوێت لێمە!

بەو چاوانەت، بە ئەوینت، بە ئازارت

لە ئیستەدا

بە تەنافی تەماشای تەڕی منەوە، هەموو شەوێ

تك، تك، تك، تك

بەسەر قەڵەمی بێدارما

خوێنی شەهیدێکی تازەت ئەتکێتەوە!.

ستۆکهۆڵم 1987/10/17

ئەسپێکی سوور

بۆ شەهید د.جەعفەری شەفیعی

ئەمجارەیان! کۆمای خەمێکی گیان بە سۆی،
پۆرگ کردووی.. ئەم پایزە درەنگ وەختە
بەژنی سی ساڵەی شیعرمی،
وەك پشتی کوردستانو کۆست، چەمانەوە!
چ تەوژمی ئازارێ بوو، وا لە گەرووی شاخانەوە هاتو
وا بە لووزەو
ڕژایە ژووری تەنیاییو هەناومەوە.
لە ترووکەی چاوێکدا بوو،
ترووکەی چاوی گەڵایەك
ترووکەی چاوی وشەیەك
بەرەو گێژەنی نوقم بوون لوولی دامو
لوولی دامو
وەك بەردی بن متی کردم.
کوێرە هەواڵ مۆتەکەیەکی ئاسن بوو

هەناسەی لەبەرکێشو سەروای ڕەوانم،
گرتو بڕی لەنجەی دێڕو،
شەقژنیو شەو ئاهەنگی،وەك باڵی چۆلەکەی
لە کەڕەسیسەدا، کەسیرە بوو
وەکوو پەنجەی سەرما بردووی
گوڵێ، قەڵەمێ، گزنگێ،
منداڵێکی لانەوازەی نێو کرێوە، لە جووڵە خست.
بە دیواری بەرامبەرمەوە، سەرنجم
بوو بە بزماری داکوتراو.
ئەم مامە خەمەی قەڵەمەم
هەر بە پێوە لەئەستێرکی
فرمێسکەکانی خۆیدا، نوقم..، ئەوق بوو
تۆ ئەوق بوونی تریفەی مانگە شەوو
گۆمێکی مەکسی باوەشی زەردی خەزان
بهێنەرە پێش چاوی خۆت، ئاوەها بوو!
تۆ قولنگێکی پێکراوو لەنگەری باڵی شکاوی
بهێنەرە پێش چاوی خۆت، ئاوەها بوو!
ترسام.. ترسام
نەموێرا شیعر بکەمە بەر چیای "ئاسنگەران"ی
ئا ئەم کۆستە.
من ئەمزانی بەبەری ئەو تەنگ ئەبنو،
لە قۆڵ تێهەڵکێشانی "با" سرێشکی ساردی ئەو،

لەبەر گێڵەی کەلەپۆی خۆرنشینی ئەودا
چۆغەی ڕەشم، شیتاڵ شیتاڵ ئەبێ‌و دواییش
ڕەوەزی ژوور هۆبەکانی ئەودیو "چۆخماخ".
کیژۆڵە ڕەنگ پەڕیوەکان،
وەکوو "بەیان"
کارژۆڵە، ماسی، گوڵ خونچە
دایکانی، سك، وەك نانی سووتاوی "بۆکان"
لچم لێهەڵئەقورتێنن‌و پێم ئەڵێن:
کوا ئەم چاوی شیعرە بەقەد
چاوی ئەو خوێنەی ئەو گەش بوو؟!
کوا ئەم سۆزی نێو دێڕانە
ئەم زەماوەندی سووتانە
هێندەی ئەو پشکۆی کسپەیە
بە چزە چزو دووکەڵ‌و بۆکروز بوو؟!
کەی بەژنی ڕەشپۆشی کورتە باڵای ئا ئەم،
قەڵەمە ئەگاتە ئا ئەو کاجی زامە؟!
چۆن خەرمانی ئەرخەوانیی
ئێمە بە کیلەی شیعری تۆ، دێ‌و ئەپێورێ.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە!
تۆ زریانی‌و سواری ئەسپە شێکەت بەوە.
هەستەوە! بە بەن سامۆتەی زینەوە
تفەنگەکەت.. قەڵەمەکەت

گوارەی سووری گوێچکەی مێژوون

هێشتا هەر ئەلەرێنەوە

دە.. هەستەوە

دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە.

هەموو هاتوین بەسەر سەری ئەم هەوارە نوێیەتەوە

وەك شۆڕابەی برژانگ هەڵوەریوی پایز

گڵمتکی ئاڵهەڵگەڕاوی سەر مەزارەکەت ماچ ئەکەین

دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە.

بەفر بیستی، ها لەدوور ڕا لە شاخەوە

بەرەو "ژیلوان" کلوو، کلوو وا کەوتنە ڕێ.

گوڵان بیستیان، ها لە دوور ڕا

لە هەولێرو سابڵاخەوە

لە قامیشلیو بۆتانەوە، بەرەو گوڵدانی دڵەکەت

چەپك.. چەپك وا کەوتنە ڕێ

دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە!.

*** * ***

تەمو مژ بوو، ئەم دەست ئەو دەستی نەئەدی

تاریك.. تاریك وەکوو گلێنەی نابینا.

لە گوێی کێودا ترسو بیم ئەزرنگانەوە.

ژەنگو ژاری دوای هەرەس بوو.

خم خۆرکی لینجی هەڵلووشەر

هەتا گوێچکە

ئەسپی ئەیلولی قووت دابوو.
شمشێری "شا" و فیرعەونەکەی کۆشکی بەغدا
بە ڕاستو چەپ بەچەپو ڕاست
یەك لەدوای یەك:
ملی سنەوبەرو سەروو
ملی بەڕوو، بازووی گوێزو
پەنجەکانی گوڵە گەنمیان ئەپەڕاند.
ئەژدیهاکەی تەمووز پارووی نەرمە قووتی
هەر ژەمێکی، جەستەی نەرمی ئاسکێ بوو
نان ئەگریا.
ئاو لە کەناری بێزار بوو.
ئەو سەر وەختە تاریك نووتەك، نووتەك تاریك.
لە چوار لاوە دۆڵپای پایتەخت
کەڵبەی جیڕیان لە ژیانمان گیر کردبوو.
شەوە زەنگ بوو شەوە زەنگ بوو
چل مۆمی تروسکە کزمان لە "قەندیل"دا،
ئەسووتانو کەوەختێکیش تەواو ئەبوون،
هەر بە مێویی بنی خۆیان
جارێکی ترو سەر لەنوێ
خۆیان ئەکردەوە بە مۆم
دیسان هەڵئەگیرسانەوە.
ئێمە چل گوڵەگەنم بووین،

لەچل بەرددا سەوز بووبووین.
یەك گۆرانیو چل گەروو بووین.
ماوڵێکمان هەبوو دەم کەل
بەو ماوڵە لە کێوی مەحاڵ ئەنەویین.
لە چیای ترس ئەنەویین
خۆمان چلو حەڤدە تفەنگی خانە بڕ
حەڤدە دەستی پەنجە نوقسان
سنگیشمان ئەنا بە سنگی بەغدای میكو ڕاجیمەوە
ئا لەو دووڕیانی بوونو نەبوونەدا
لەو گێژەنەو لەو دەمەدا
ئەم دارتووە، لقو پۆپ هاوێژو سێبەر کرەی ئەمڕۆ
ئەو دەمە هەر بنچکێکی بستە باڵای قژ خۆڵاویی لا تەریك بوو.
ئەسپی چوار پەل ئاگرینی ئەمڕۆ
ئەسپی کوڕژن وەك بروسکەو تیسکەی تفەنگ
یاڵ ڕەشەبا.
ئەو سەردەمە جوانوویەك بوو مێژووك، مێژووك
تازە زاوا بوو لەرزۆك، لەرزۆك.
لەو دەمەدا لەناو، قوڕگی نەهەنگەکەی (ساواك)ەوە
بەسەر دەمی گوێزانی تیژی سنووری مێردەزمەو دەڵە دێودا
بەناو هەزاران داوی باریکی جاڵ جاڵۆکەی ترسو بیمدا
ڕوەو "قەندیل" بەرەو لای ئەو بازو هەڵۆ ڕەنگ سوورانەی
لە دەراڵو گەوەی شەختەو کونە گورگو

کلۆری دارودرەختا هەوای ڕەشیان وەرئەگرتو
هەناسەیان ئەدایەوە.
ئا لەو دەمەوە لەو وەختەدا
مرۆڤێکی گەنم ڕەنگی
لە پیاوی داستان چووی پێشین
دیدە پشکۆ
مل کەڵی تەوێڵ پڕشنگدار
لێو بە گوڵی بزە پشکووت
بۆنو بەرامەی خاكو خۆڵ
لەبەرگی شڕۆڵەی هاتوو.
ئەهاتو ملەو هەورازی بە پلەو کووڕی یەك بەیەك
لەبەر هەنگاویا تەخت ئەکرد
بەکۆڵەپشتی نوردۆنانی مالآنی
سنەو، سەقز، سابلاخەوە
بە هەگبەی توێشەبەرەی ئازیزانەوە
وەکوو "مەم"و "برایمۆك"
سەرئەکەوتو سەرئەکەوتو سەرئەکەوت
تا لەسەر پەیژەی ڕەوەزی دانەبەردی سەری "قەندیل"
سەری ورە
سەری چرا
ئەگەیشتە لای هەڵۆی برسی
پریاسکەی چل جووتە چاو تێبڕاوی ئەکردەوە

ئەو وەختەی بۆی هەڵئەڕشتن
ئەبوو بە جەژنی داروبەرد
ئەبوو بە ئاهەنگی ئەشکەوت
بە زەماوەندی کۆساران
تفەنگی بێفیشەك دانمان لەسەر یەك قاچ
ئەکەوتنە سەماو هەڵپەڕین
ئەو سەردەمە پوورەهەنگی نێو شارەکان
مێروولەی سووری ژێر زەوی
بە چرپەی ئەو دیوی دیوار
ئەو دیوی کون.
دوکتۆر جەعفەریان ناونابوو دوکتۆر عەزیز
لەناو نەهاتە ساڵانەوە
ئێمە دڵۆپی بارانی ئەومان ناسی.
ئێمە زەوی پێست قلێشاو
ئەو، ساڵاوی بەهارە بوو.
بۆ چیلکەو پووش‌و پەڵاشی سەر سەهۆڵمان
بۆ وشەی گۆنەکردوومان
ئەو بەردە ئەستێی ئاگرکەرەوەی بەردەم
ئەشکەوتی تەمەن بوو.
ئێمە برین ئەو هەتوان بوو.
لەو دەمەوە وەك دوو ئاوان
گیانمان تێکەڵ بەیەکتر بوو

لەو ڕۆژەوە بووین بە برۆیەکی پەیوەست
بە دوو جەمسەری یەك پردو
سیامەندێکی عاشقی خەجی شۆڕش.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە
دە هەستەوە ئەستێران جڵەوت ئەگرن
ئارەقەی زەنگوڵ زەنگوڵی
لا مڵو نێو چاوت ئەسڕن.
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
هێشتا زووبوو.. زووبوو.. زوو
وادەی ئەم کۆچە کوا هەبوو؟
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە.

* * *

ئەو کاتەی شیعریشم وەك خۆم
بەن کاڵەی کاڵەو پێتاوی عەشقی بەستو
شاخی هەڵۆکانی کردە قیبلەو ڕووگە
لەوێ لەیەکەم سەفەری پەڵکە ڕەنگینەی شیعردا
بەژێر ڕێژنەو لێزمەو شەوی گۆپاڵە باراندا
کە بەخۆمو هەگبەی بە شیعر ئاوسی
بەشان تەکە تەککەرمەوە
ڕوومان کردە هۆبەی دەوارە شێدارە،

له نایلۆن گیراوەکانی ئێوەی عاشقی ئازادی.

بەر لەوەی کە پەنجەکانمان یەك بناسن

ناوەکەت وەك گیزەگیزی شڵخە هەنگی دەم بە شیلە

لەشانەکانی نێو سەرما گڕی ئەخوارد

"د.جەعفەر.. د.جەعفەر"

چاوەکانم بنەبانی دەوارەکەت بۆ ئەگەڕا

کەچی تۆ وەك بەورێ بێدەنگ

لەلا پانکێکی نەپندی خوارەوەدا

هێور.. تروشکەت کردبوو.

دەرلنگی شەڕواڵ تا ئەژنۆ قوڕاویی

یەخەی کراسێ چرچو لۆچ

ڕەنگ پێ نەماو

دوو نیگای ژێر

چاویلکەیەك زەڕەبیندار

ئەتوت ڕەشەڕێحانەی مل

بەلارەوە گرتووی دوای شەستەبارانی.

لەوەرزێرێکی لای سنەو سەقز ئەچوویت،

هەر وەکوو ڕاستیی ساکارو

وەکوو منداڵانی بۆکان تۆ سادەبووی.

تۆ هەر لەو گوڵانەت ئەکرد

کە لەهەناوی بەردەوە سەر دەردێنن،

بەبێ گوڵدانو شووشەبەند

بێ بانگەشە، لەژێی دەزوولەی گیان ئەدەن
لەویشەوە بۆ هەورەبانی ڕەشێنەی
گلێنەمان پێهەڵ ئەگرن.
وەختێ هاتیتە لامەوەو دەستت لەسەر شانم دانا.
ڕووی بەخەندە هەڵگەڕاوی،
وەك هێرۆ ئاڵت.. تێ كردم
منیش گوێم نا بە گوێچكەی وشەی دانارو ڕەوانتەوە
قسەكانت وەك گەنمی قەندەهاری،
بە پێزو وەك گوڵەمێخەك بۆن خۆش بۆن خۆش.
وەكوو دڵی هەژارانیش بێ گرێو گۆڵ.
كە وەختێكیش، دواتر، دەرگای
قەفەزی سنگم كردەوە
پۆلە شیعرێكم بەرەڵڵای ژێر دەوار كرد
ئەوساكە تۆیش بە گیانێكی قوڵپ دەری سەر ڕێژەوە
بووی بە مزگێنی باڵ گرتوو
باوەشی سۆزت پیاكردم
گەرم.. گەرم.. ماچت كردم.
ئەی كڵاوە قوچەكەی بەڕووی هەژاران
ئەو باوەشەت كوانووی بەكەڵە پشكۆیەو
لە ڕۆحما سارد نابێتەوە
ماچەكانیش چڵە كاجی هەمیشە سەوزی چواروەرزەی
ڕواوی ناو یادگارمن وەكوو بەهار بیرناچنەوە.

دەلالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. وەرەوە
سەربەرەوە.. وا وەرەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە
هۆ بە هۆیەو زایەڵەیە
ڕێ بەندانو بەفرانبارە
شیعر چلوورە فرمێسکی هەموومانەو
تا "ئازادی"ش وەك بۆكانە نازدارەكەت
شۆڕەژنێکی غەمبارە!.
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە.

* * *

ئەمڕۆ "چۆخماخ"، لانەی پڵنگە چنگو پەل
بە چەخماخەكانی ئێمە.
لە مانگی گیراو ئەچێتو تارو مارە.
خاك بە هەنیسكەوە سەری
درەختی خۆی هەڵئەكەنێ.
لووتكە چاو تەڕو مل بەكوێن.
دەمو لێوی یارانی شاخ
هەر لەو گەڵا وەریوانە ئەچن كە "با"،
كە كزە بای ئەم پایزە درەنگ وەختە
بەرەو گۆڕیچكەی دوا عومری خۆی ئەیانبا
كپ بوونێكە هەر بەتەنها ئازار
ئالەم دۆڵە كزو خامۆشەدا
ئەبزوێو ئەزرنگێتەوە.

ئەم بەر، ئەوبەر، ڕیزە تفەنگی چاو تەڕی
پێشمەرگەکان، وەك هەڵاڵەی ڕوومەت شەقار
بە درێژایی هەناسەی ڕێگاوبان‌و
بەدرێژایی گریان‌و
بەدرێژایی خەمی سوور
هەر وەکوو لەقۆناغەوە ڕوابن
وا بوونەتە دوو تەیمانی دەوری سەری ئەم
کۆتەڵە وروژاوە.
بڕوانن‌و وردبنەوە
لە چۆخماخە بچکۆلانەو ڕووتەڵەکەی ئێمەدایە
کە زرێبار ئەڕژێتە سیروانەوە.
شاهۆی ئەوین
مل لەژێر چەنەی پیرەمەگرون هەڵئەسوێ
سابلاخیش بۆن ئەنێ بە بۆی
هەناسەکەی هەولێرەوە.
چەکمان چۆغەی کەرکوك بەسەر
ڕانکی هیوای کرماشاندا لەبەرئەکات.
بەسێ ڕیز فیشەك لغەوە
ئێشك گری شەوانەی ئەم خاکی دایکەن
تۆ بڕوانە ئەوەتا وا
بەدەم هاواری خوێنەوە سوجدە ئەبەن.

★ ★ ★

له بیری بەقوڕە ڕەش چووی
ڕابردوویەکی دێزماندا.
ئەو وەختانەی کە ڕۆژگارمان سیخوڕ بوون
بەسەرسەعاتی ترساوی شەوگارمانەوە.
وەختێ بەخەنەبەندانی خوێنی یەکتر،
چل چرای شایی‌و لۆغانی
ئێرەو ئەوێو ئەولای ترمان،
بۆ پایتەختە سمێڵ قیتەکان سوور ئەکرد.
لەو دەمەدا کە لەبەر پێی شاو سوڵتاندا،
وەك زەردەمار،دوپشك، بەیەکمانەوە ئەداو ئەمردین،
بەڵام ئیستە لە کۆتەڵی
ئەم هەموو جەعفەرانەدا.
لە پەنجەرەی ئەو خوێنە ڕووناکانەوە،
یەك ئاسۆگەی سورمان هەیە.
کۆست لە دوای کۆست
خوێن لە دوای خوێن
هەر هەموومان ئەچینەوە،
سەر ئەو شا ڕێگەو شەقامەی
باخەوباخ‌و تەلان تەلان
ئەمانباتەوە ناو دڵە داگیرساوەکەی کوردستان.
ئەمڕۆ "چۆخماخ"ی دوا یانەی ئەم جەعفەرە
بوو بە هەموو نیشتمان!.

تۆیش ئەی شەهیدی کەڵەگەت،
وەکوو نەخشەی وڵاتەکەم!.
ئەی خاجی ڕەنج و لاوکی دەم ئازادیی!.
گڵ مەیل بڕی تۆ نییە.
گڵ بەخوێنی ئێوە هەناسە ئەداتو
دەمی برینەکانی ئێوە کارێزی ژیانێتی.
ئەوەتا پێشمەرگەیەکی شێونەکردوو
بە پلەی خزی تاریکی ئەم شەوەدا هەڵئەگەڕێو ئەڵێو ئەڵێ:
لە پەلە پیتکەی تفەنگمای.
نووسەرێکی وشە شەهید
دوای نیوەشەوێکی خامۆش
قەڵەمەکەی ڕووی دەمت تێئەکاو ئەڵێ:
لەناو بیلبیلەی حەرفمای
دایکێکی خەم دەستەمۆکەر
لە ژوورێکدا، تەنها وەك خوا!.
بێ چرای مێرد، بێچرای کوڕ
ئەویش ئەڵێ:
تۆ ستوونی ئەم دەوارەو
کۆڵەکەی بەر هەیوانمانی.
منداڵە چۆلەکەکانیش، پەڕوباڵ تەڕ
ڕووی دەمی خونچەی خۆیانت تێئەکەنو
وات پێئەڵێن:

لەم زستانەوە ئیتر تۆ
شەوانە چیرۆکی ئێمەی.
بۆ منیش تۆ ئەو شیعرە هەرە نازدارەی
کە هێشتاکە نەمنوسیوی!.
دە لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە.
ڕێ بەندانو بەفرانبارە
هۆبە هۆیەو زایەڵەیە
کوا وەختی بوو
ئا ئەم کۆچە بێ وادەیە؟
دە لالۆ.. لالۆ.. لالۆ.. هەستەوە
سواری ئەسپە شێکەت بەوە
چاوەڕوانین دە هەستەوە!.

ستۆکهۆڵم/ 1987

*ئەم بەرهەمەم بۆ یەکەم جار لە شێوەی شیعرو پەخشانە شیعرێکی تێکەڵدا بێ سەردێڕ لە چلەی شەهید د.جەعفەری شەفیعی دا لەستۆکهۆڵم خوێندەوە، دواتریش لەگۆڤاری "پێشەنگ"ی هونەرو ئەدەبیاتی کرێکاری ــ کوردستان ــ دا ژمارە "7"ی ئوکتوبەری/1988دا بە سەردێڕی "کوا وەختی بوو" جگەلە بەشێکی –بڵاوکرابۆوە– بۆ ئەم چاپەیش لەڕووی فۆڕمی هونەرییەوە لەئاهەنگی شیعرم نزیکترکردەوەو ئەم ناونیشانەیشم بۆ دانا.

تاڤگەی زیندانیی

وەك چۆن ئەستێرە ئەكشێ كەوانەیی،
تاج پرشنگدار،
چاو ئاگرین، گەردن زیوین، تیژ وەكوو عەشق
كوتو پڕیش وەك مەرگە سات.
تۆیش بەو جۆرە لە شەوێكی مانگ كوژراودا
لە شەوێكی بەژنو باڵا هەڵقرچاودا
لە وڵاتی خۆڵەمێشو لەژێر قوببەی
مێژوویەكی برینداروزەمینێكی كۆت كراودا،
ئاوا كشایت
زەرد.. زەرد، كشایت.
ئاڵ.. ئاڵ، پژایت.
لە كاوانی ئەوینەوە وەكوو بەفراو چۆڕایتەوە،
ملی كەژو هەردی بڕڕاو
مەچەكی بەرد، پلوسكت بوون،
وردە وردە بویتە ڕووبار.

وەکوو خوێنت ڕوون بوویتەوە، سوور هەڵگەڕایت
کڵپە، لە تۆی ئەخواردەوە،
خۆشەویستیت ئەستێرکێکی بەخشندە بوو،
لێی ئەڕژا، خۆشەویستیت،
گەڵا.. گەڵا سەوز هەڵگەڕا.
خۆشەویستیت، دارستان بوو، تەماشات چڕ.
ئازارەکانت دارەوان، وەك سمۆرە
بەسەر قەدی گرێ گرێی
ڕەش‌و سپی شەوو ڕۆژتا هەڵئەگەڕان.
ماندوو نەبوویت، خۆت ڕێگە بوویت.
نەخشە نەبوو بتگرێتە چوارچێوەی خۆی
تۆ خۆت نەخشەو، خۆت چوارچێوەو
ئەودیو، ئەودیو، چوارچێوە بوویت.

* * *

لەو دەمەدا
باڵات باڵەبانی خوا بوو،
ناتی بە لێوی کێوەوە
بە فووی زریان‌و ڕەشەبا گڕ گرتیتی‌و
بووی بەئاواز، بووی بە لەنجە،
بووی بەسەمای بەفرو هەتاو.
دار بەڕووەکان پەنجەی خوا بوون.
ڕەوەزەکان کەللەسەرو شانی خوا بوون.

که ئەیژەنیت:
دەمێ ئەبوویتە شەپۆلو باڵت ئەگرت.
دەمێ ئەبوویتە بارانو خوڕ دات ئەکرد.
دەمێکی تر ئەبووی بە زاری ئەشکەوتو
وەك "هەزارمێرد"
لە دوێنێوە بەرەو ئیستە
بانگی هەزار هەزار ساڵت ئەکرد.
تۆ ئەو دەمە ئەسپی قەترانیی
سەرکێشو جڵەوبەربووی،
"لاس"ی وێڵی دوای "خەزاڵ"ی مانگە شەو بووی.
خەزاڵ گیرخواردووی
ناو تەمی قوللەی قاف بوو.دێوی سپی و ,
دێوی ڕەش و درنجەکان ,ئەویان بە قەفی سمێڵو،
کۆتی بسكو قرژاڵی چنگ بەستبۆوە، یارەکەی تۆ،
وەك باوبۆران، ئەیزریکان، وەکوو هەور ئەیقریشکان.
ئەو تاڤگەی زیندانیی بوو، پرشنگی دیل،
هەوای کۆتو پێوەند کراو،
قوربانیی بوو.

⋆ ⋆ ⋆

هەر ئەبوایە سەری ئەو عەشقە هەلگری.
تۆ ئەو سەرە هی خۆت نەبوو.
سەری دارو سەری بەردو سەری ئاو بوو.

هەر ئەبوایە بچیتەوە هەواری گوڵو خۆڵەمێش.
ئەو هەوارە هەر هی تۆ بوو.
هەر ئەبوایە بە ژیلەمۆی عەشقی خەزاڵ،
داپڵۆخایە پێستی ڕۆژگاری تەمەنتو
هەڵقرچایە، ئەوینی سەر ژیلەمۆکەی بەهاری ساڵ.
هەر ئەبوایە بۆ سێهەم جار کفنەکەت لەبەر کەیتەوە.
داوە ژانی چیاکانت بە تەشی دوند هەڵکەیتەوە.
وەکوو شەهید چاو ببڕیتە
گزنگی خوێن.
گورج بیتەوە
ڤیت بیتەوە
لاو بیتەوە
کاژی هەرەس فڕێ دەیتو بەدەم لاوکی سوورەوە،
بڕۆیتەوە لای تاشەبەرد، لای بەردە قارەمانەکان
لای "داس"ی دەس زەردو ماهیی دەربەندەکان!.
وا نەبوایە ئەوین ئەیبەست، سترانەکانت لاڵ ئەبوون.
کچی حەیران، سوارەی لاوک،
دەست بەرداری ژانت ئەبوون.
ئەی ئەوساکە تۆ چیت ئەکرد؟
لەکام بنارو کام دەشتا؟
غارت ئەکرد؟ لەبەر دەمتاو لەپاشکۆتا
کێت هەڵئەگرت؟

چیت هەڵئەگرت؟ چ هۆبەیەك ئەیانکردی بە میوانی،
"سیامەند"و کام "خەج" چاوی نێرگزی خۆی،
ئەدا لەبەرۆکی والآی قەڵەمەکەت؟
لەگەڵ وشەی قوربانیتا
چۆن ڕووبەڕووی ئەبوویتەوە؟
مەچەکی بڕڕاوی "خانی"ت بۆ کوێ ئەبرد؟
لەکام گۆڕستانی شیعرا ئەتشاردەوە؟
هەر ئەبوایە ببی بە گڤەو بە گەرداو.
هەر ئەبوایە مۆتەکەی ترس دەستەمۆکەیت.
هەر ئەبوایە ملی ڕێی ئاگرو پشکۆی،
وەرزی عەشقی ترس‌و بیمت بگرتایە.
لە ئاوی ڕەشت بدایە.
یان ئەبوایە وەکوو بنچك گرمۆڵەبیت
وەك ماری سڕ پەپکە بخۆی.
حیلەی ئەسپت،
بارڕنی مامزی "خەج"ت،
وەکوو سەرت
لەناو قەلآی ئەژدەهاکدا بەند کردایە
ئەی چیت ئەکرد؟!

* * *

لەبەرچاوت کەلەپچەیان کردە بازووی هەورو هەتاو.
ئاویان خنکان.

پەنجەی شنەبایان قرتان.
لەبەردەمتا گۆشاوگۆش شیعریان سەربڕی.
ڕیشی "مەولەوی" یان سووتان!.
من بۆ ئەوەی کۆت نەکرێتە پێی درەختو،
گوڵەگەنم لە بار کێڵگەو زەوی نەچێ!.
من بۆ ئەوەی جۆگە نەبێ بە کۆیلەو،
باران نەمرێو گیا پێ بگرێ!.
خۆم لەناو تۆدا توانەوە گەیشتمە لات.
ئەی ئەوینی شاخو داخو عەشقی فەرهاد،
هەر ئەبوایە من بێمە لات!.

1988

توانەوە

سەعات دووی دوای نیوە شەوە

وەکوو هەورێکی ژان گرتوو.

وەك ماینی حیلە کردووی

جوانوو ون بوو.

ئیستە ئاوا

شڵەژاوو وەکوو دایکم خەم لێ نیشتوو.

بەم ناوەختە.

لە نسێی ژووری تەنیایی‌و غەریبیما

شیعرێ هاتووە بمنوسێو

لەدواییدا بمخاتە بەر باخەڵیەوەو

لەگەڵ خۆیدا دوور دوور بمبا.

سەعات دووی دوای نیوە شەوە

شیعری چاو ڕەش، بەسەر سەرمەوە وەستاوە

ئەو هەر ئەڵێی ڕەشە ڕێحانەی هەڵچووەو

چاوی منیش، ئەڵێی کانیی،

گوندی تازە ڕاگوێزراوە.
سەعات دووی دوای نیوە شەوە
من خەوم دێو ئەو ئەیەوێ هەر بمنووسێ
درێژ ئەبمو ئەو ئەیەوێ هەستمە سەرپێ
کاغەزێکم خۆم لوول داوەو ئەو ئەیەوێ بمکاتەوە
چاو لێك ئەنێم.. ئەو ئەیەوێ
بچمە ناو هەردوو چاوێوە.
من پێی ئەڵێم:
کوللەی نامۆییو غەریبیی
بەم ڕۆژگارە
بەم شەوگارە
گوڵە گەنمی گیانم ئەخوا
وەختێکی تر سەر بەرەوە.
ئەو پێم ئەڵێ:
تا نەبارێم ناڕۆمەوە
هەتا قەد قەد نەتکەمەوە ناڕۆمەوە.
ئەو هەر ئەڵێو من بێدەنگم
ئەو ئەڵێ دەی من ئەڵێم نا.
ڕاماو ڕاما
وەکوو دووکەڵی جگەرەم
لە پەنجەرەوە چووە دەر
کە هاتەوە دەستی شۆخێکی گرتبوو

ئەتووت بەفرو گوڵەزەردە
لەسەر یەکەم کورسی بەرامبەرم داینا
وتی: ئیستا
هەر وتم نا
سەعات سێی دوای نیوە شەوە
وەك یەکەم جار چۆن هاتبوو
ئیستەیش ئاوا بەسەر سەرمەوە وەستاوە
نە ئەو ئەڕوی، نە من ئەمویست هەڵمسێنێ.
ئیتر خەو هێندەی نەمابوو وەکوو منداڵ بمفرێنێ.
لە پڕێکدا چریکانی
ئەو کاتەی پێڵوم هەڵبڕی
بینیم شیعری چاو ڕەشی شاخ
بەر ئاوێنەی خەیاڵی ژوورمی گرتووە
جامانەیەکی خوێناویی
دوا شەهیدمانی بەستووە
وتی: ئیستا؟
ئیتر هەر ئەو هەستانە بوو
من سەنگەرو ئەو نمەی خوێن.
من دەشتو ئەو دەنکە تەرزە
ئیتر هەر ئەو داچڵەکینو هەستانە بوو
قەد قەد گیانم بۆ کردەوە
هەر نووسیمیو هەر نووسیمی

باری‌و باری تا ڕۆژ بۆوە

من نەمزانی ئیتر دوایی

ئەو لەناو مندا تواوبۆوە

یان من لەودا تواوبوومەوە؟!

ستۆکهۆڵم1987/9/17

سوتماك

ئاسمانێکی: خۆڵەمێشیی.

شەقامێکی: وەنەوشەیی.

تەنیایم: زەرد.

ئاوارەییم: تارمایی پەرت.

هەواڵ: ڕەش.. ڕەش!

ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن،

ئەی گوڵی یەخە، پەمەیی!.

وا لێرەوە:

لە سێبەری قژ تەنکی، سەوزی کاڵی،

ئەم دار لیمۆ گۆشەگیرو تەریکەوە

خۆمو خەمی ئەرخەوانیم، ڕاوەستاوین

ملمان لارو

لەپۆپەوە تا بەری پێ

زەنگوڵ.. زەنگوڵ

خۆرنشینمان لێ ئەتەکێ!.

کزکزو مات

کڕکڕو مات

هەر بەپێوە، لە گۆشەی نیوە ڕوناکی

ئەم جێیەوە

خۆمو خەمی ئەرخەوانیم،

پەردەی ئاڵی گوێمان ناوە

بە پەنجەرەی، بەر هەناسەی،

ئەو "ژێ"یەوە کە بەجووڵەی بێ سرەوتی

سەری پەنجەی بلوورینت،

ئاوازێکی تەلیسماویی،

باڵ زیوینی، لێ هەڵئەسێ!.

ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن!

ئەی رۆح سپی!.

بۆ ئەم ئێوارە کسپەیەم.

بۆ چزەچزی هەواڵی، 6

تازەی ئەم شیعرە بە سوێیەم.

بۆ یاڵی ئاگر تێ بەربووی،

جوانووی ئائەم کۆچە نوێیەم،

هاوڕێم بە!

بمخەرە ناو کزە کزی هەڵقرچاوی کەمانتەوە.

وەکوو پەپوولە پایزە،

بمدە بەدەم بای زایەڵەی هەڵوەرینو پژانتەوە!.

خەون بکە بە ڕێ بینم.

شەپۆل بکە بە سەرینم.

هەور بە چرپای برینم.

دوور دوور بمبە، بمبەرەوە

بۆ وڵاتی ساڵ دوانزە چاو، فرمێسکاویی.

بۆ لای درەختی مل بە کوێن.

بۆ لای بەفری پرچ خوێناویی.

هاوڕێم بە!

بمبەرەوە، بمفڕێنە

وەکوو هێشووی سەرما بردوو

لەژێر کەپری ئاخەکانتا،

دەنك.. دەنك.. بموەرێنە!.

دەدەی توخوا بمبەرەوە!

لێرە پەڕەی ڕۆژمێرێکی دڕاوە ئەم تەمەنە!

بەدیوارو بە بنمیچی دەروونی خەڵکی ئێرەوە،

ئەوین گڵۆپی سووتاوە!,

زەریا.. تینوو

لەم بیابانی ڕۆحەدا، ئاو خنکاوە!.

هاوڕێم بە!.

شەقام.. شەقام

پێش تۆ گەڕام

تاق تاقکەرەی چاوی تەڕم

چووە بەر هەر پەنجەرەیەك، هەڵیانفڕان!.
لەم چۆڵەوانی ڕۆحەدا، یەكێ نەبوو، كەسێ نەبوو
لا كاتەوەو ئاوڕ لە كڵپەم باتەوەو
گوێیە بگرێو بێتە زمان!.
هاوار! هاوار!
لە كوێیە رۆح، لەكوێیە دەم، لە كوێیە گوێ؟!
ئەی كۆستی نوێ!
خۆ من ئەسپێكیشم نەبوو
تاوەك هاوڕێكەی "چیخۆف"
بچمە لایی‌و هەر هیچ نەبێ،
ئەو گوێ لە شیوەنم بگرێ!.
دەدەی توخوا
لەسەر باڵی نەغمەیەكی گریاناویت بمبەرەوە
بمبەرەوە ئەی شین پۆشی كەمانچە ژەن
قژ قەترانیی!.
دیارە كە تۆیش هەر وەكوو من
درەختێكی گۆرانیت‌و لەبەستەی خۆت هەڵكەنراوی!.
دیارە كە تۆیش هەر "ئاخ" ێكی كۆچەریت‌و
وەكوو شیعری هەجیجیی من
لەم وێستگەوە بۆ ئەو وێستگە
لەم فڕگەوە بۆ ئەو فڕگە
پایز بەكۆڵ، هەڵوەریوی‌و، ڕاونراوی!.

ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن، بمبەرەوە
هەواڵی نیگا بە شەونم وای پێ وتم:
ئیستە لەوێ
لەناو تابووتی نارنجیی خۆرنشینی شارەکەمدا
چل.. منداڵم.
چل.. جگەرم.
هەشتا.. چاوم.
هەشتا.. گوێچکەم.
هەشت سەد پەنجەی،
هەردوو دەستو هەر دوو قاچم
بەیەکەوە هەڵئەوەرێن!.
پێکیشەوە بەجاجمی خەزانێکی ئەم پایزەم
هێواش.. هێواش، دا ئەپۆشرێن.
ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن، بمبەرەوە
وەکوو هەناسەی منو تۆ
لەشاری خەم نزیك نزیکم کەرەوە.
ئیستە لەوێ گەڕەك هەواڵم ئەپرسێ!.
شەقام چاوم بۆ ئەگێڕێ!.
کۆڵان بەدوامدا ئەگەڕێ!.
کۆستی تەتەر، بەهەردوو دەست
لەدەروازەی ماڵە کۆنەکەمان ئەدا.
ئیستە لەوێ سەیوانەکەم

چل نێرگزی شەهیدیتر ئەدا لەسەر.
چل کراسی هەڵاڵەی تر ئەکاتە بەر.
چل جووت گوارەی گوڵەباخم ئەکاتە گوێ.
لەسەر چل قووببەی هەیاسەی،
چل نقێمی سوور دائەنێ.
لەسەر سەری چل ئەرخەوان
چل چرا دائەگیرسێنێ.
چل مۆمی تر ئەسووتێنێ.
ئیستە لەوێ سەیوانەکەم
چل سوێسکە، چل چۆلەکەی
باخچەی خوێنم
لە یەکەم شەوی باوەشیا ئەخەوێنێ!.
ئاسمانێکی: خۆڵەمێشیی.
شەقامێکی: وەنەوشەیی.
تەنیایم: زەرد.
ئاوارەییم: تارمایی پەرت.
هەواڵ: ڕەش.. ڕەش!
ئێوارەیش: شین، وەك بەرگی تۆ
ئەی شین پۆشی کەمانچە ژەن!.
شیوەنیشم: مۆر وەك جەستەی
ئەو چل ئاسکەو
ئەو چل کۆترەن!.

ده لۆ لۆ لۆ

لەمنی وشە سوتماکێ

لەمنی قەڵەم غەمناکێ.

ده لێ لێ لێ

لەمنی شیعر خەزانێ

لەمنی دیوان وێرانێ!!.

ستۆکهۆڵم 1988/3/3

دیدەنی

بۆ شەهید فوئاد سوڵتانی

وەکوو نێرگز ساڵی جارێ
بەسەردانێ
ئەو دێتەوە
بە زرێباردا دێتەوە
خەونەو لەپڕ پەیدا ئەبێ
ئەگاتە جێو ورد چاوێکمان پیا ئەگێڕێ.
لەو وەختەدا
ئێمە ئەڵێی دارستانی بنارینو
ئەویش لە لوتکەی سەر ئەچێ.
وەکوو ساڵانی ڕابوردوو
دیسانەوە ئێمە هەموو
وەك ڕەنگو ڕوو
مۆرانەی ساڵ یەك یەك بەڕەی
پێستی خواردوین

گلۆڵە بەنی قژیشی یەك یەك خواردوین
عومری خواردوین
تیاشماندایە
لەنێوانی دوو سەردانو
سێ سەردانی کاك"فوئاد"دا
سەعاتی دڵی ژەنگ ئەگرێ
وەك بورغوی کۆن بیری ئەسوێ
ئەبێ بە قەڵەمی زڕو
لە حەرفو وشە دائەبڕێ
ئەبێ بە هەوری نەزۆكو
یەك دڵۆپ بارانی نابێ!
وەکوو کەفە ژیلکەی سەر ئاو
هەر ساتێکەو ئیتر ئەوسا بزر ئەبێ.
ساڵی جارێ ئەو دێتەوە
بەڵام ئەوکاتەی دێتەوە
چۆنمان دیبوو
هەر وەکو خۆی
سەعاتی دڵی وەکوو خۆی
قەدو ڕەگی
پێستو بەرگی
هەر وەکوو خۆی
بیری، قژی، عومری، چاوی

دەنگی، ڕەنگی، سمێڵەکەی هەر وەکوو خۆی!

ساڵی جارێ ئەو دێتەوە

لەناکاوێکدا.. دێتەوە

ئێمە هەموو، هەر هەموومان

شەپۆلان‌و کەفە ژیلکەیش

بارانمان‌و شێرە کوللەیش

هەر لەدوور ڕا بە سێبەریا بەدیئەکەن ئەیناسنەوە

بەڵام کاک"فوئاد" بە تەنها

ئەو.. بەتەنها

هەموو ساڵێ

لەسەرانسەری نەخشەدا

دوو تاقممان ئەبینێت‌و

دوو تاقممان ئەناسێت‌و

یەك یەك دەستیان ئەگوشێت‌و

لەگەڵیاندا ئەدوێ‌و ئەخواو پێئەکەنێ‌و

ئەڕوات‌و دێ..

ئەوانەی وەختی خۆی نەیدیبوون‌وئیستە لێرەن

ئەوانەیشمان کە وەکوو ئەو

ماونەتەوەو، هەر بروسکەی خێرای ڕێگەن!